

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

De beroepsschulden in de verschillende samenlevingsvormen

Promotor :
Prof. dr. Marie-Antoinette TORFS

Ine Lemmens
Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

Maastricht University

2014•2015
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

De beroepsschulden in de verschillende samenlevingsvormen

Promotor :
Prof. dr. Marie-Antoinette TORFS

Ine Lemmens

Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

SAMENVATTING

Het onderzoek dat in deze masterproef gevoerd wordt betreft de status van de beroepsschulden in de verschillende samenlevingsvormen. De centrale onderzoeksvraag die zich daarbij stelt is op welke vermogens de professionele schuldeisers zich kunnen verhalen, en of de Belgische wetgever aan de partner van de zelfstandige ondernemer voldoende bescherming biedt wat het behoud van zijn vermogen betreft.

In België bestaan er drie grote samenlevingsvormen. De meest voorkomende samenlevingsvorm betreft het huwelijk, waarbinnen de echtgenoten hetzij onder het wettelijk stelsel getrouwd kunnen zijn, hetzij door middel van een huwelijkscontract voor een ander stelsel kunnen kiezen. Het wettelijk stelsel impliceert dat beide echtgenoten een eigen vermogen behouden waarbinnen o.a. al hun goederen vallen die zij voor de voltrekking van het huwelijk bezitten. Naast de twee eigen vermogens komt er ook een gemeenschappelijk vermogen tot stand dat alle inkomsten zal omvatten die gedurende het huwelijk verkregen worden. De beroepsschuldeisers zullen naast het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot ook de volledige gemeenschap kunnen aanspreken om de professionele schulden in hoofde van de echtgenoot-contractant te voldoen. Aangezien beide echtgenoten voor de helft in de gemeenschap gerechtigd zijn, zal de niet-contracterende echtgenoot zijn aandeel in het gemeenschappelijk vermogen verloren zien gaan aan de schulden die door de echtgenoot-contractant gemaakt werden.

Naast het huwelijk voorziet de Belgische wetgever in het statuut van de wettelijke samenwoning. Ook hier kunnen de partners met elkaar een vermogensrechtelijke overeenkomst uitwerken, maar indien deze mogelijkheid niet benut wordt zal de regeling van aanvullend recht – bestaande uit een stelsel van scheiding van goederen – toegepast worden. Beide partners behouden hun eigen vermogens zonder dat er een gemeenschap tot stand komt. Het vermogen van de niet-contracterende partner wordt op die manier beschermd tegen de schuldeisers van de partner-contractant.

De feitelijke samenwoning maakt een derde samenlevingsvorm uit naar Belgisch recht, maar kent voornamelijk geen specifieke regeling waardoor de regels uit het gemeen recht van toepassing zijn.

Niet enkel het kiezen voor de juiste samenlevingsvorm kan het ondernemersrisico beperken, maar ook het afsluiten van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering of het oprichten van een vennootschap kan het privévermogen van de vennoten veilig stellen. Er bestaan verscheidene vennootschapsvormen die voor de zelfstandige ondernemer het voordeel van de aansprakelijkheidsbeperking creëren waardoor hij enkel gehouden kan worden ten belope van zijn inbreng in de vennootschap. Indien de aansprakelijkheidsbeperking doorbroken wordt doordat de vennoot de regels niet naleeft, kan hij alsnog aangesproken worden met zijn persoonlijk vermogen. Het wordt in dat geval dan ook belangrijk om voor de juiste samenlevingsvorm binnen de relatie te kiezen zodat het vermogen van de niet-contracterende partner beveiligd is tegen het ondernemersrisico van de partner-contractant.

DANKWOORD

Het is voor mij een leerrijke ervaring geweest om deze masterproef te kunnen schrijven. Sinds augustus 2014 werk ik als notarieel medewerker op het kantoor van notaris Hilde Engels te Bocholt, dus ook vanuit mijn beroeps carrière bekeken is een actueel thema binnen het familierecht zeker een pluspunt om mijn rechtenopleiding mee af te sluiten. Uiteraard omvat de notariële materie veel meer onderwerpen dan het familierecht alleen en is het familiaal vermogensrecht bovendien slechts een kleine greep uit het domein van het familierecht. Toch heeft het onderzoek dat ik in het kader van deze masterproef gevoerd heb me veel bijgebracht over de vermogensverhoudingen binnen een relatie en ben ik ook door het vennootschapsrechtelijk domein geboeid geraakt. Zonder de hulp van een aantal mensen had ik deze masterproef niet tot een goed einde kunnen brengen, vandaar dat ik hen allemaal oprecht wil bedanken.

Vooreerst wens ik een woord van dank uit te brengen jegens mijn promotor, prof. dr. Nan Torfs, voor de begeleiding die ze mij gegeven heeft.

Daarnaast verdient ook mijn werkgever, mevrouw Hilde Engels, een woord van dank aangezien zij mij regelmatig voorzag van een woordje uitleg en ik me tevens van de collectie in haar bibliotheek mocht bedienen.

Vervolgens wil ik ook mijn dank betuigen aan het personeel van de verschillende universiteitsbibliotheken. Ik kon steeds op hun hulp rekenen wanneer ik bepaalde informatie niet onmiddellijk terugvond in de rekken, alsook stonden zij steeds ter beschikking om het uitlenen van boeken mogelijk te maken.

Tenslotte zou ik me ook graag richten tot mijn familie, vrienden en mijn ouders in het bijzonder om hun te bedanken voor de grote steun en het eindeloze begrip gedurende mijn studies.

Ine Lemmens

METHODOLOGIE

Voordat de effectieve inhoud van deze masterproef uiteengezet wordt, is het vooreerst wenselijk om de doelstelling van het onderzoek en de onderzoeksmethode kort te schetsen.

Door het kiezen voor het onderwerp “de beroepsschulden in de verschillende samenlevingsvormen” had ik vooreerst de gedrevenheid om mezelf te verdiepen in het personen- en familierecht, een rechtstak die me sinds het begin van mijn rechtenstudies enorm geïnteresseerd heeft. Daarbij is het mijn bedoeling geweest om een overzicht te bieden van de vermogensrechtelijke regelingen zoals deze bestaan tussen twee partners in de verscheidene samenlevingsvormen die in België gangbaar zijn. Het is immers een frequent gebeuren dat er relaties ontstaan waarbij een van de partners niet in loondienst werkt, maar een zelfstandig beroep uitoefent waardoor het schuldeisersrisico heel wat hoger oploopt. Een werknemer zal immers nooit rechtstreeks door de schuldeisers van zijn werkgever aangesproken kunnen worden waardoor hij zich heel wat minder zorgen hoeft te maken. De zelfstandige beroepsbeoefenaar is daarentegen persoonlijk verantwoordelijk voor het reilen en zeilen binnen zijn onderneming, en zal daarvoor met zijn eigen vermogen instaan. Het doel van deze masterproef bestaat er dan ook uit om aan de hand van het geboden overzicht te kunnen concluderen hoe de zelfstandige ondernemer zichzelf, maar vooral ook zijn partner, zo goed mogelijk kan beschermen tegen de aanspraken die worden geformuleerd door zijn beroepsschuldeisers.

Aangaande de onderzoeksmethode gaat het in deze masterproef hoofdzakelijk over een literatuurstudie van de bestaande rechtsleer en het bestuderen van de daarmee gepaard gaande rechtspraak. In een eerste stadium werden verschillende tekstfragmenten doorgenomen en geanalyseerd in de handboeken van het personen- en familierecht zodat een globaal overzicht verkregen werd over de mogelijke samenlevingsvormen die in België gangbaar zijn. Dit leverde een enorme hoeveelheid aan informatie op en via de sneeuwbalmethode werd ik door o.a. de voetnoten en andere verwijzingen in de teksten verder geleid naar meer gespecificeerde werken die handelden over een nauwkeurig omlijnd thema. De verzamelde informatie werd nadien ingedeeld in een theoretisch kader, waarbij ik drie grote delen formuleerde die met name betrekking hadden op ofwel het huwelijk, ofwel de wettelijke samenwoning, ofwel de feitelijke samenwoning. Aangezien het huwelijk nog altijd de meest verkozen samenlevingsvorm is in ons land, koos ik ervoor om ook hier het langst bij stil te staan, hoewel ik met de andere twee delen toch ook vergelijkend aan de slag ben gegaan. Ik heb dan ook getracht om ieder deel samen te vatten in een tussentijdse conclusie, zodat aan het einde van deze masterproef een algemeen besluit weergegeven kan worden met betrekking tot het gehele onderzoek.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	I
Dankwoord	III
Methodologie	V
Inhoudsopgave.....	VII
Inleiding.....	1
DEEL 1 HET HUWELIJK	5
<i>Hoofdstuk 1. Wettelijk stelsel .....</i>	<i>7</i>
§1. Regeling voor de wet van 14 juli 1976	7
§2. Regeling sinds de wet van 14 juli 1976.....	8
A. Samenstelling van de vermogens: actief.....	9
B. Samenstelling van de vermogens: passief.....	13
I. Definitief passief	14
II. Voorlopig passief	18
a. Algemeen.....	18
b. Voorlopig passief van de beroepsschulden	19
c. Uitzondering	20
<i>Hoofdstuk 2. Bescherming van de niet-contracterende echtgenoot d.m.v. keuzestelsels.....</i>	<i>23</i>
§1. Huwelijkscontract	23
§2. Zuivere scheiding van goederen	26
A. Samenstelling van de vermogens.....	27
I. Twee vermogens.....	27
II. Onverdeeldheid	28
III. Bewijs	29
B. Definitief passief.....	30
C. Voorlopig passief	31
D. Uitzondering: belastingschulden	32
E. Besluit.....	33
§3. Afwijkingen van de zuivere scheiding van goederen	34

A.	Scheiding van goederen met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen	34
B.	Scheiding van goederen met toevoeging van een verrekeningsbeding	40
C.	Scheiding van goederen met onverdeeldmaking van de besparingen	42
<i>Hoofdstuk 3.</i>	<i>Bescherming van de niet-contracterende echtgenoot d.m.v. andere technieken</i>	<i>45</i>
§1.	De beroepsaansprakelijkheidsverzekering	45
§2.	De oprichting van een vennootschap	46
A.	Soorten vennootschappen	46
I.	Vennootschap zonder vs. met rechtspersoonlijkheid	46
II.	Vennootschap met beperkte vs. onbeperkte aansprakelijkheid	47
B.	Aansprakelijkheid van deelnemers	48
I.	Aansprakelijkheidsbeperking	48
II.	Aansprakelijkheidsgronden	50
a.	Gronden van doorbraak	50
1.	Vrijwillige doorbraak	50
2.	Wettelijke doorbraak	51
-	Oprichtersaansprakelijkheid	51
-	Bijzondere faillissementsaansprakelijkheid	53
-	Vereniging van alle aandelen in één hand	55
3.	Gerechtelijke doorbraak	56
-	Uitbreiding van het faillissement van de onderneming tot haar achterman	57
-	Vennootschapsgroepen	58
b.	Foutaansprakelijkheid van de aandeelhouders	59
C.	Besluit	62
DEEL 2	WETTELIJK SAMENWONEN	65
<i>Hoofdstuk 1.</i>	<i>Wettelijke regeling van aanvullend recht .....</i>	<i>67</i>
§1.	Samenstelling van de vermogens	67
§2.	Definitief passief	68
§3.	Voorlopig passief	69
<i>Hoofdstuk 2.</i>	<i>Contractsvrijheid .....</i>	<i>73</i>
§1.	Algemeen	73
§2.	Tegenstelbaarheid aan derden	73
DEEL 3	FEITELIJK SAMENWONEN	75

<i>Hoofdstuk 1. Regeling op basis van gemeen contractenrecht .....</i>	<i>77</i>
§1. Samenstelling van de vermogens	77
§2. Definitief passief van de beroepsschulden.....	78
<i>Hoofdstuk 2. Contractsvrijheid.....</i>	<i>79</i>
BESLUIT	81
Conclusie	85
Literatuurlijst	89
<i>Wetgeving .....</i>	<i>89</i>
<i>Rechtspraak .....</i>	<i>90</i>
<i>Rechtsleer .....</i>	<i>91</i>
Boeken.....	91
Tijdschriften.....	95
Websites.....	96

INLEIDING

Trouwen, wettelijk samenwonen of feitelijk samenwonen? Maakt het iets uit? Zolang een man en een vrouw die met elkaar gehuwd zijn beiden buitenshuis gaan werken, en op die manier samen een inkomen verwerven, stelt er zich geen probleem. De inkomsten die zij verkrijgen behoren volgens het wettelijk stelsel tot het gemeenschappelijk vermogen waarin beide echtgenoten voor de helft gerechtigd zijn, en zolang er geen schulden gemaakt worden zal het schoentje nergens komen te knellen. Zoals later in deze masterproef uiteengezet zal worden blijkt het wettelijk stelsel een erg solidair stelsel te zijn voor de echtgenoten, maar wat blijft er van die solidariteit over wanneer echtgenoten zich proberen te beschermen tegen professionele schulden die uit hun beroepsactiviteiten voortvloeien door van het wettelijk stelsel af te wijken middels het gebruik van een huwelijkscontract?

Het huwelijk is bovendien niet de enige samenlevingsvorm die bestaat in België. Partners kunnen tegenwoordig ook op andere manieren met elkaar samenleven. De Belgische wetgeving besteedt hier reeds gedurende ruime tijd aandacht aan en heeft in drie grote samenlevingsvormen voorzien. Het huwelijk waarvan hierboven al sprake was vormt daarbij een eerste mogelijkheid.¹ Wanneer het samenleven gepaard gaat met een liefdesverhouding, grijpt men immers vaak terug naar het huwelijk want de echtelijke band heeft voor velen een symbolische of religieuze waarde. De Belgische wetgever heeft reeds uitvoerig aandacht besteed aan het uitwerken van een regeling die de vermogensrechtelijke verhoudingen beheerst, dit zowel met betrekking tot de wederzijdse verhouding tussen de echtgenoten als de verhouding tegenover derden.² Deze regeling wordt aangeduid door het begrip "secundair huwelijksvermogensrecht" en is terug te vinden in de artikelen 1387 tot 1470 van het Burgerlijk Wetboek.³ Het feit dat echtgenoten onderworpen worden aan de specifieke regeling van het huwelijksvermogensrecht, brengt met zich mee dat zij niet onderworpen zijn aan het gemeen verbintenissenrecht.⁴

Het is echter een steeds groter wordend fenomeen in de maatschappij van de 21^e eeuw dat mensen een woning met elkander delen omwille van een functioneel of financieel belang, omwille van de solidariteit tussen elkaar, zonder dat het huwelijk daarin enige betekenis heeft. Partners in een standvastige, intieme relatie die beslissen om hun liefdesbetrekking niet te bezegelen met een huwelijk, kunnen echter geen beroep doen op het secundair huwelijksvermogensrecht om hun vermogensrechtelijke verhoudingen te regelen. Toch creëert ook een dergelijke samenwoning, die niet in een geïnstitutionaliseerde vorm ondergebracht kan worden, vermogensrechtelijke gevolgen dewelke worden onderworpen aan het samenwoningsvermogensrecht. De Belgische wetgever

---

¹ R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 5, nr. 8.

² R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 3, nr. 1.

³ Burgerlijk wetboek 21 maart 1804, BS 3 september 1807.

⁴ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*, Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 52, nr. 2.

spendeerde hier lange tijd geen aandacht aan zoals nogal eens wordt verwoord door de uitdrukking: "*Les concubins se passent de la loi, la loi se désintéresse d'eux*". Echter, de maatschappij heeft steeds meer laten voelen dat ook de wettelijke samenwoning een vermogensrechtelijk minimumstatuut nodig heeft.⁵ Met de wet van 23 november 1998⁶ werd de wettelijke samenwoning dan ook geïntroduceerd als tweede mogelijke samenlevingsvorm. Hierbij worden er tussen de samenwonenden een aantal rechten en plichten gecreëerd op basis van een verklaring van wettelijk samenwonen die afgelegd wordt voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. De wettelijke samenwoning werd door de wetgever in het leven geroepen om het hoofd te bieden aan homoseksuele relaties aangezien men in ons land nog niet te vinden was voor het aanvaarden van een huwelijk tussen partners met eenzelfde geslacht. Het is inderdaad zo dat zowel personen met eenzelfde geslacht als personen van verschillend geslacht kunnen opteren voor het regime van wettelijk samenwonen. Bovendien wordt er geen intieme seksuele band vereist tussen de partners waardoor dit samenlevingsstelsel een asexueel kenmerk draagt.⁷ De vermogensrechtelijke gevolgen van deze samenlevingsvorm worden, in vergelijking met het huwelijk, beperkt geregeld in de artikelen 1475 tot 1479 van het Burgerlijk Wetboek. Elementen die niet weerhouden worden in deze specifieke regeling, onderwerpt men aan het gemeen verbintenissenrecht dat met betrekking tot de wettelijke samenwoning in een aanvullende werking voorziet.⁸

Is de vermogensrechtelijke regeling inzake de wettelijke samenwoning zoals voorzien door de wetgever verzoenbaar met de solidariteit die tussen de partners zou moeten bestaan? Misschien dienen we ons eerst af te vragen of er in het kader van de wettelijke samenwoning überhaupt wel enige solidariteit voorhanden is?

Anders is de situatie van het feitelijk samenwonen dewelke als derde samenlevingsvorm in België gehanteerd wordt. Deze laatste samenlevingsvorm is geenszins aan formaliteiten onderworpen en kent vooralsnog geen specifieke wettelijke basis die de vermogensrechtelijke gevolgen regelt. De feitelijke samenwoning is louter gefundeerd op het gegeven dat twee personen eenzelfde woning delen, daarin gezamenlijk het huishouden voeren en een duurzame levensgemeenschap opbouwen.⁹ Aangezien voor deze samenlevingsvorm nog niet in een specifieke wettelijke grondslag wordt voorzien, worden de vermogensrechtelijke verhoudingen in het kader van een feitelijke samenwoning volledig beheerst door het gemeen verbintenissenrecht.¹⁰

Deze masterproef heeft de bedoeling om de vermogensverhoudingen tussen de partners in de drie voorheen vermelde samenlevingsvormen te bespreken. Daarbij zal enerzijds onderzocht worden

---

⁵ T. WUYTS, "Wettelijke samenwoning", *NJW* 2014, afl. 299, 242, nr. 2; R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 259, nr. 509.

⁶ Wet 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning, *BS* 12 januari 1999, 786.

⁷ R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 260, nr. 511; P. SENAEVE en E. COENE, *Geregistreerd partnerschap*, Antwerpen, Maklu, 1998, 139, nr. 191.

⁸ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*", Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 52, nr. 2.

⁹ R. BARBAIX en A.L. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 260, nr. 511 en 277, nr. 549.

¹⁰ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*", Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 52, nr. 2.

welk stelsel het meest voordelig is voor de partners, waarbij een dubbele dimensie in het achterhoofd gehouden wordt. Vooreerst zal binnen elke samenlevingsvorm onderzocht worden in welke mate het stelsel interessant is voor de partner van de persoon die in het kader van zijn beroepsactiviteit schulden maakt. De partner van de persoon die gehouden wordt voor zijn beroepsschulden zal zichzelf en zijn vermogen immers zoveel als mogelijk wensen te beschermen tegen de schuldeisers van de contracterende echtgenoot. Daarnaast zal tevens onderzocht worden in welke mate de solidariteit tussen de partners gewaarborgd wordt. Anderzijds zal naast de geschiktheid van de verschillende stelsels voor de partners ook een onderzoek gevoerd worden naar de geschiktheid van het stelsel voor de schuldeisers. Welke samenlevingsvorm is het meest geliefd door de professionele schuldeisers of, met andere woorden, binnen welk stelsel is het vermogen waarop de schuldeisers zich kunnen verhalen het grootst?

Doorheen deze masterproef zal ook voortdurend de vergelijking gemaakt worden met de situatie voorhanden binnen een ander land. De lidstaten van de Europese Unie mogen dan wel één front vormen op verschillende domeinen en de handen in mekaar slaan, maar toch zal binnen deze masterproef aangetoond worden dat men niet ver hoeft te gaan om aan een totaal andere regeling onderworpen te zijn. De meeste van onze buurlanden hanteren een gelijkaardig huwelijksvermogensstelsel als het wettelijk stelsel dat in België centraal staat. Zo gaat men er in Frankrijk¹¹, Duitsland¹², Italië¹³, Spanje¹⁴ en Portugal¹⁵ bijvoorbeeld van uit dat het wettelijk stelsel binnen het huwelijk een stelsel van scheiding van goederen impliceert met een gemeenschap van aanwinsten. Dit wil zeggen dat alle goederen en schulden die de echtgenoten bezitten voordat het huwelijk voltrokken wordt eigen zijn, alsook de goederen die ieder van hen verkrijgt door middel van nalatenschap of schenking. Gemeenschappelijk daarentegen zijn alle inkomsten die de echtgenoten verkrijgen tijdens hun huwelijk via de geleverde arbeidsprestaties dan wel de inkomsten die zij bekomen via een goed dat toebehoort aan het eigen vermogen van een der partners.¹⁶ Toch wordt het stelsel van scheiding van goederen met een gemeenschap van aanwinsten niet door elke lidstaat verkozen, en zijn er lidstaten waar de vermogensrechtelijke regeling er helemaal anders uitziet. Nederland¹⁷ en Denemarken¹⁸ kiezen er bijvoorbeeld voor om

---

¹¹ Artikel 1400 Code Civil; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in de 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/france/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 12 september 2014).

¹² Artikel 1363 Bürgerliches Gesetzbuch; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in de 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/germany/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 12 september 2014).

¹³ Artikel 159 Il Codice Civile Italiano; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in de 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/italy/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 12 september 2014).

¹⁴ Artikel 1316 Código Civil; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in de 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/spain/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 12 september 2014).

¹⁵ Artikel 1717 Código Civil Português; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in de 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/portugal/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 12 september 2014).

¹⁶ KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT, *Huwelijk. De notaris luistert, geeft raad en tekent mee*, Brussel, P. Verhaegen, 2013, 10-11.

¹⁷ Artikel 1:94 Burgerlijk Wetboek; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/netherlands/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 13 september 2014).

¹⁸ §15 Wet betreffende de juridische gevolgen van het huwelijk; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/denmark/topics/2-Is-er-een-wettelijk-huwelijksvermogensstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 13 september 2014).

het wettelijk stelsel in te vullen met een stelsel van algehele gemeenschap van goederen. Een andere uiterste invulling van het wettelijk stelsel wordt dan weer verkozen door Oostenrijk¹⁹. Daar kiest de wetgever ervoor om het stelsel van scheiding van goederen in te roepen binnen het wettelijk stelsel. De wetgever in Finland²⁰ houdt er nóg andere ideeën op na, want daar blijven zowel de goederen die de echtgenoten hebben voor het aangaan van het huwelijk als de goederen die zij verwerven tijdens dit huwelijk behoren tot ieders eigen vermogen. Er zou aldus geponeerd kunnen worden dat er sprake is van een soort stelsel van scheiding van goederen, maar toch hebben de echtgenoten een huwelijksrecht op elkaars vermogen. De goederen die geïsoleerd worden door dit huwelijksrecht worden verdeeld bij ontbinding van het huwelijk dus van een strikte scheiding van goederen is er geen sprake.

Het wordt al gauw duidelijk dat er inzake het huwelijksvermogensrecht verdeelde visies bestaan binnen de Europese Unie. De ene lidstaat hecht meer belang aan de solidariteit tussen de echtgenoten door ervoor te kiezen het wettelijk stelsel in te vullen met een gemeenschapsstelsel terwijl de andere lidstaat dit aspect minder in de verf drukt, maar het eerder belangrijk vindt de echtgenoten tegen elkaar te beschermen door de vermogens van elkaar gescheiden te houden. In het verdere verloop van deze masterproef zal dan ook regelmatig teruggekoppeld worden naar de bestaande situatie binnen Nederland om de vergelijking te maken met een land dat een totaal andere regeling kent dan wij in België.

De lezer zal ontdekken dat het vermogen van de partners reeds gedeeltelijk veilig gesteld kan worden door te kiezen voor de juiste samenlevingsvorm. Toch biedt dit geen absolute bescherming ten aanzien van de schuldeisers. Daarom zal binnen iedere samenlevingsvorm kort ingegaan worden op de compatibiliteit van het vennootschapsrecht met de betreffende vermogensrechtelijke regeling. De vraag die daarbij in het achterhoofd wordt gehouden is of de oprichting van een vennootschap een beschermende muur kan bouwen rond het privévermogen van de zelfstandige ondernemer opdat de private goederen onaangeroerd blijven en enkel het vennootschapsvermogen tot onderpand strekt van de schuldeisers.

---

¹⁹ §1237 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/austria/topics/2-Is-er-eeen-wettelijk-huwelijksvermogenstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 13 september 2014).

²⁰ §34 Huwelijkswet; X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl/finland/topics/2-Is-er-eeen-wettelijk-huwelijksvermogenstelsel-en-zo-ja-wat-houdt-dit-in> (consultatie 13 september 2014).

DEEL 1

HET HUWELIJK

In de inleiding werd reeds meegegeven dat het huwelijk de voornaamste samenlevingsvorm is die in België bestaat. In dit eerste deel zullen we zien dat de echtgenoten binnen het huwelijk beschikken over verscheidene mogelijkheden om hun onderlinge vermogensrechtelijke gevolgen te regelen. Zij kunnen zowel voordat zij in het huwelijksbootje treden als tijdens hun huwelijk kiezen om ofwel het stelsel van algehele gemeenschap in te roepen, ofwel om te opteren voor het stelsel van scheiding van goederen.²¹ Naast de resolute keuze voor één der deze stelsels kunnen de echtgenoten ook het wettelijk stelsel inroepen als uitgangspunt, en hieraan de nodige aanpassingen doorvoeren door de gemeenschap uit te breiden met goederen die normaliter tot het eigen vermogen behoren dan wel omgekeerd. Door gebruik te maken van een huwelijkscontract kunnen de echtgenoten zelfs een regeling stipuleren over de aanspraken die de langstlevende echtgenoot wenst te maken in de nalatenschap van de eerststervende.²² De contractsvrijheid neemt op dit punt aldus een centrale positie in want de echtgenoten worden volledig vrij gelaten om een regeling te voorzien die opgenomen wordt in een huwelijkscontract.²³ Slechts indien de echtgenoten geen gebruik maken van deze gelegenheid, zal volgens artikel 1390 van het Burgerlijk Wetboek het wettelijk stelsel toegepast worden.²⁴

Bij voorkeur wordt er vooreerst een blik geworpen op het wettelijk stelsel zodat nadien overgestapt kan worden naar de conventionele stelsels. Op dergelijke manier kan benadrukt worden hoe en in welke mate de keuzestelsels afwijken van het wettelijk stelsel dat in de dagelijkse praktijk voorsnog het meest gangbare huwelijksstelsel uitmaakt.

Bovendien heeft er in 1976 een grondige wijziging plaatsgevonden van het huwelijksvermogensrecht. In het eerste deel van deze masterproef zal dan ook begonnen worden met het weergeven van de oorspronkelijke situatie zoals deze bestond voor de wet van 14 juli 1976.

---

²¹ Artikel 1389 BW.

²² Artikel 1388 BW.

²³ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*, Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 57, nr. 8; P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 55-56, nr. 53.

²⁴ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*, Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 61, nr. 14; J. TREMMERY, *Samenleven of huwen?*, Kortrijk, UGA Publishers, 2010, 48-49, nr. 17.

HOOFDSTUK 1. WETTELIJK STELSEL

§1. Regeling voor de wet van 14 juli 1976

Op het moment dat een man en een vrouw beslisten om samen in het huwelijk te stappen, ontstond er een wettelijke gemeenschap van goederen waarmee het bezit en beheer van hun vermogens geregeld werd. Het wettelijk stelsel zoals het bestond voor de wet van 14 juli 1976, wijkt sterk af van het wettelijk stelsel uit de 21^e eeuw. Vroeger verkeerde de vrouw immers in een bijzonder afhankelijke en onderdrukte positie want wanneer zij oud genoeg was om uit de macht van haar vader te komen, werd zij overgeheveld naar de macht van haar echtgenoot. Doordat de man binnen het huwelijk een zeer grote machtspositie bekleedde, verkreeg deze het beheer van het vermogen. De man beheerde dus niet alleen zijn eigen vermogen maar voerde ook het bestuur over de goederen die toebehoorden aan zijn vrouw.²⁵ De gehuwde vrouw was immers niet handelingsbekwaam en werd onder het gezag geplaatst van haar echtgenoot die voor haar de goederen zou beheren. Omwille van de omstandigheid dat de vrouw binnen het huwelijk handelingsonbekwaam was, kon zij niet over haar eigen goederen beschikken zonder daarvoor de uitdrukkelijke toestemming te bekomen van haar echtgenoot dan wel van een rechter.²⁶

De volgende paragraaf²⁷ zal duidelijk maken dat het wettelijk stelsel zoals het bestaat in het huidige recht, gekenmerkt wordt door drie vermogens. Dat was vroeger daarentegen niet het geval want doordat het bestuur van de goederen onderhevig was aan de wensen van de man, werden alle goederen in zijn handen samen gebracht. Door het huwelijk werd aldus geen derde rechtspersoon in het leven geroepen, men kende geen gemeenschappelijk vermogen binnen het wettelijk stelsel zoals dat wel het geval is onder het huidige recht, maar de afzonderlijke vermogens van man en vrouw bleven beiden bestaan. Deze afzonderlijke vermogens werden tijdens het huwelijk vermengd en vormden op die manier een onverdeeldheid dewelke onderworpen was aan het beheer van de man. Dergelijke onverdeeldheid werd dan wel een gemeenschap genoemd maar toch mag deze gemeenschap niet vergeleken worden met het gemeenschappelijk vermogen zoals dit bestaat onder het geldende recht.²⁸

Het wettelijk stelsel daterend van voor 1976 was niet gunstig voor de vrouw die huwde met een man die zelfstandige arbeid verrichtte. Daar de vermogens in zijn hand vermengd werden en de man vaak de enige echtgenoot was die zorgde voor de inkomsten van het gezin, nam enkel het vermogen van de man toe binnen de relatie. Het aandeel van de man in de "gemeenschap" was op die manier veel groter dan het aandeel van zijn echtgenote waardoor het vermogen voor het grootste deel onderworpen was aan het verhaalsrecht van de professionele schuldeisers. De vrouw die het huishouden voerde en de opvoeding van de kinderen tot haar taak bezag, was volledig

---

²⁵ N. GUNZBURG, *Het huwelijkscontract. Rechtsleer en rechtspraak in België en in Frankrijk*, Antwerpen, De Sikkel, 1948, 61.

²⁶ Artikel 217 e.v. BW (anno 1804); J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 6, nr. 8.

²⁷ Zie Deel 1, hoofdstuk 1, afdeling 1, §2. van deze masterproef.

²⁸ N. GUNZBURG, *Het huwelijkscontract. Rechtsleer en rechtspraak in België en in Frankrijk*, Antwerpen, De Sikkel, 1948, 62.

afhankelijk van de inkomsten die door haar echtgenoot verkregen werden. Zij bouwde enerzijds aldus geen eigen vermogen op maar anderzijds was het vermogen, waarvan zij volledig afhankelijk was, ook nog eens volledig onderworpen aan het verhaalsrecht van de schuldeisers. De vrouw verkeerde bijgevolg in een financieel zeer ongunstige situatie.

Het wettelijk stelsel bestaande voor de wet van 14 juli 1976 gaf bijgevolg niet veel aandacht aan de solidariteit tussen de echtgenoten. De vrouw was duidelijk de zwakkere partij binnen het huwelijk en was voor haar eigen onderhoud volledig afhankelijk van de inkomsten van haar echtgenoot. De man beheerde het eigen vermogen van de vrouw – als dat al voorhanden was – en verkreeg als enige de inkomsten binnen hun relatie. Dit zorgde ervoor dat hij veel meer macht verkreeg als zijn wederhelft. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de wetgever in 1976 een einde wilde stellen aan de onderdrukte positie van de vrouw door het Burgerlijk Wetboek aan te passen zodat ook de vrouw een gelijkwaardige partner werd wat betreft het huwelijksvermogensrecht.²⁹

Ten aanzien van de beroepsschuldeisers van de man was het wettelijk stelsel zoals dit bestond voor de wet van 14 juli 1976 daarentegen wel gunstig. Zij konden immers beroep doen op het vermogen van de echtgenoot-contractant hetwelk bestond uit zowel diens eigen goederen als de goederen van de niet-contracterende echtgenoot. De goederen van de niet-contracterende echtgenoot werden bij de voltrekking van het huwelijk per slot van rekening volledig ondergebracht in de "gemeenschap" die in zijn geheel het onderpand vormde voor de schuldeisers. Voor de beroepsschuldeisers was de wet van 14 juli 1976 aldus geen gunstige vooruitgang.

§2. *Regeling sinds de wet van 14 juli 1976*

De wetgever heeft er niet zomaar voor gekozen om het wettelijk stelsel toe te passen wanneer echtgenoten nalaten onderling een vermogensrechtelijke regeling uit te werken, en aan dit wettelijk stelsel invulling te geven door een gemeenschap van aanwinsten, maar had hiervoor gegronde argumenten voorhanden. Binnen het wettelijk stelsel worden de man en de vrouw namelijk op een gelijk niveau geplaatst zonder dat de man nog langer superieur is binnen het gezin. Bovendien is de verbinding van man en vrouw aan elkaars arbeidsprestaties en de daardoor verworven inkomsten in overeenstemming met de solidariteitsgedachte die het huwelijk instelt. Ook heeft de wetgever met de invulling van het wettelijk stelsel gedacht aan de rechten van derden-schuldeisers ten opzichte van het echtpaar, doordat deze derden niet alleen aan het vermogen van de echtgenoot-contractant verbonden worden maar zich in het geval van een gemeenschappelijke schuld ook tot het vermogen van diens echtgenoot niet-contractant kunnen wenden.³⁰

---

²⁹ H. CASMAN en E. ALOFS, "Het nieuw samengesteld gezin in het Belgisch familiaal vermogensrecht van 1804 tot nu: de wetgever heen en weer geslingerd tussen partner en kroost" in D. DE RUYSSCHER en E. ALOFS, *Het nieuw samengesteld gezin: recht en geschiedenis. Blended families: law and history*, Antwerpen, Maklu, 2014, 98.

³⁰ J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 117, nr. 206.

De wetgever had het gedacht de invulling van het wettelijk stelsel op de hieronder beschreven manier het best tegemoet zou komen aan de situatie die bestaat binnen een doorsnee gezin. De meeste mensen bezitten immers weinig tot geen goederen voordat zij met elkaar in het huwelijk treden, en starten vanaf dan samen met de opbouw van hun verdere leven. De inkomsten die zij vanaf de huwelijksvoltrekking verkrijgen zullen dan ook gemeenschappelijk zijn en strekken tot het bekostigen van hun eigen levensonderhoud en dat van hun kinderen.³¹

A. Samenstelling van de vermogens: actief

De wettelijke grondslag waarnaar onder het huidige recht teruggerepen dient te worden ter omschrijving van de vermogensstructuur binnen het wettelijk stelsel is artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek. Enerzijds houden beide echtgenoten een eigen vermogen aan en anderzijds wordt het wettelijk stelsel gekenmerkt door de aanwezigheid van een gemeenschappelijk vermogen.³² Door dit gemeenschappelijk vermogen te combineren met het eigen vermogen van elk der echtgenoten worden aldus drie afzonderlijke vermogens gevormd waarin telkens actieve en passieve bestanddelen ondergebracht worden.³³ De daarmee gepaard gaande algemene regel dat de schulden steeds de baten volgen, wordt in de rechtsleer ook wel eens verwoord onder het adagium: "waar goederen gaan, gaan schulden".³⁴

Het wettelijk stelsel wordt gekenmerkt door eenvoud en evenwichtigheid. De goederen die reeds afzonderlijk aan de echtgenoten toebehoorden voordat het huwelijk voltrokken werd, alsook de zaken die verkregen worden door gift of erfenis tijdens het huwelijk, blijven volgens artikel 1399, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek toebehoren aan het eigen vermogen van de betreffende echtgenoot en komen dus niet in het gemeenschappelijk vermogen terecht.³⁵ De echtgenoot heeft de bevoegdheid om deze goederen zelf te beheren alsook om er zelfstandig over te beschikken.³⁶

De echtgenoot die zich beroept op het eigen karakter van een goed, dient zelf de nodige bewijsmiddelen aan te reiken om dit eigen karakter vast te stellen.³⁷ Tussen de echtgenoten onderling bestaat hiervoor een nogal vrije bewijsregeling waarbij alle middelen gebruikt mogen worden, inclusief getuigenissen en vermoedens.³⁸ Het is echter in de relatie ten opzichte van derden, zoals de beroepsschuldeisers, dat deze bewijsmiddelen beperkt worden. Artikel 1399,

---

³¹ *Ibid.*

³² A. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2009, 245; P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 66, nr. 63.

³³ H. CASMAN, "Art. 1398 BW" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1e band/III.1, Mechelen, Kluwer, 1996, 1.

³⁴ N. MASSAGER, *Les bases du droit civil - Tome I. Droit familial, régimes matrimoniaux, successions*, Limal, Anthemis, 2013, 71; A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 20.

³⁵ Artikel 1399 BW; J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 121, nr. 210.

³⁶ C. DE WULF, J. BAEL en S. DEVOS, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 933, nr. 1232.

³⁷ Artikel 1399, tweede en derde lid BW.

³⁸ Artikel 1399, derde lid BW.

tweede lid van het Burgerlijk Wetboek voorziet in een drietal mogelijke manieren om de eigen aard van een goed aan te duiden.

1. Er wordt verwezen naar artikel 2229 van het Burgerlijk Wetboek waarin sprake is van “een voortdurend en onafgebroken, ongestoord, openbaar, niet dubbelzinnig bezit als eigenaar”.
2. Titels met vaste dagtekening, hetzij authentiek, hetzij onderhands.
3. Bescheiden afkomstig van een openbare dienst of vermeldingen zoals aangegeven in een regelmatig bijgehouden register. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan uittreksels van een bankrekening, facturen, vennootschapsregisters, de vermeldingen in een huwelijkscontract en dergelijke.

Het is enorm belangrijk voor de echtgenoten om het eigen karakter van een goed te kunnen aantonen want indien dit niet mogelijk blijkt te zijn, zal het goed vermoed worden onder het gemeenschappelijk vermogen te ressorteren.³⁹ Ingeval het huwelijk tot een einde zou komen, heeft dit tot gevolg dat de huwgemeenschap in principe bij helften verdeeld zal worden waardoor de echtgenoot die het eigen karakter niet kan aantonen, de helft van de eigendom zal moeten delen met zijn partner. Indien een echtgenoot de eigen aard van een goed wel kan bewijzen, zal dit goed daarentegen volledig aan hem toekomen.

Hoewel later in deze masterproef duidelijk zal worden dat het naar Nederlands recht niet gebruikelijk is een eigen vermogen aan te houden in het kader van het wettelijk stelsel, komt dit in de praktijk mogelijks toch voor. Ingevolge artikel 1:94, derde en vierde lid van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek blijven de goederen en schulden die aan een van de echtgenoten verknocht zijn behoren tot diens eigen vermogen.⁴⁰ Een mooi voorbeeld van een verknocht goed aan een van de echtgenoten betreft het betalen van successierechten ingevolge het verkrijgen van een nalatenschap. Wanneer een nalatenschap naar Nederlands recht toekomt aan één van de echtgenoten, en diens partner aldus uitdrukkelijk van de nalatenschap wordt uitgesloten, dan maken de successierechten die op deze erfenis geheven worden een verknochte schuld uit in hoofde van de echtgenoot die tot de nalatenschap geroepen wordt. Deze schuld wordt aldus niet gedragen door de gemeenschap die bestaat tussen beide echtgenoten, en ook de echtgenoot die van de nalatenschap werd uitgesloten kan niet aangesproken worden voor het betalen van de successierechten.⁴¹ Een ander voorbeeld kan teruggevonden in een uitspraak van het Gerechtshof te 's-Gravenhage waarin de rechter oordeelde dat het betalen van een schadevergoeding een verknochte schuld uitmaakt dewelke kleeft aan de echtgenoot die de schade veroorzaakte. Een man werd immers veroordeeld voor het plegen van zedenfeiten en diende hiervoor een financiële vergoeding te betalen aan het slachtoffer. De rechter vond het niet meer dan normaal – gezien de zwaarte van de feiten en de omstandigheid dat de man hiervoor onherroepelijk werd veroordeeld – dat de beschuldigde deze kosten zelf moest betalen zonder dat de gemeenschap of het vermogen van zijn echtgenote hiervoor aangesproken konden worden.⁴² Tot slot blijven ook de

---

³⁹ A. DELIEGE, “De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel” in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3^e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 19.

⁴⁰ Artikel 1:94, derde lid BW.

⁴¹ H. MOONS, *Bestaat er zoiets als verknochte schulden?*, www.dejongmoons.nl/blog/95-bestaat-er-zoiets-als-verknochte-schulden (consultatie 25 oktober 2014).

⁴² 's-Gravenhage 22 november 2006, *NJF* 2007, 71.

pensioenrechten die kaderen binnen het toepassingsgebied van de Wet Verevening Pensioenrechten bij scheiding behoren tot het eigen vermogen op basis van artikel 1:94, vierde lid van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek.⁴³

Naast het bestaan van een eigen vermogen in hoofde van iedere echtgenoot worden alle goederen die in de Belgische wet niet uitdrukkelijk omschreven worden als eigen goederen, ondergebracht bij het gemeenschappelijk vermogen. Het gaat in artikel 1405 van het Burgerlijk Wetboek over een exemplatieve lijst van gemeenschappelijke goederen die herleid kunnen worden tot inkomsten en aanwinsten. Alle inkomsten die verkregen worden door de echtgenoten zijn gemeenschappelijk en dit zowel voor de inkomsten die verkregen worden door middel van de uitoefening van een professionele activiteit als voor de inkomsten die verkregen worden via goederen die toebehoren aan een van de eigen vermogens.⁴⁴ Tevens behoren de inkomsten en vergoedingen die deze beroepsinkomsten vervangen of aanvullen tot het gemeenschappelijk vermogen. Hierbij kan gedacht worden aan de werkloosheidsuitkering, het kindergeld, het vakantiegeld, de eindejaarspremie, het pensioen, en dergelijke.⁴⁵ Al deze mogelijke vormen van inkomen komen onmiddellijk en van rechtswege terecht in de gemeenschap, eender wat de feitelijke regeling betreffende de inning, de besteding, het bestuur of het verhaalsrecht van de eventuele schuldeisers zou zijn.⁴⁶

Bovendien behoren ook de goederen waarvan het eigen karakter niet aangetoond kan worden, zoals reeds eerder vermeld werd, tot de gemeenschap ingevolge artikel 1405, vierde lid van het Burgerlijk Wetboek.⁴⁷ De gemeenschap is aldus een vermogen dat gekenmerkt wordt door zowel een residuair karakter als een vermoeden van gemeenschap en wordt in principe concurrerend bestuurd door beide echtgenoten. Dit laatste betekent dat iedere echtgenoot zelf en zelfstandig handelingen kan stellen met betrekking tot het gemeenschappelijk vermogen op voorwaarde dat zij elkaars handelingen eerbiedigen. Toch dient dit genuanceerd te worden en moet er gewezen worden op het alleenbestuur of de handelingen die slechts door één der echtgenoten kunnen worden verricht.⁴⁸ Uit het primair huwelijksvermogensstelsel blijkt immers dat iedere echtgenoot het recht heeft om alle inkomsten die aan hem toekomen alleen in ontvangst te nemen en deze, na voldoening van de huwelijkslasten, te spenderen aan de aankoop van goederen die nodig zijn in het kader van de beroepsuitoefening. Dergelijk aangekochte goederen worden bestuurd door de echtgenoot die het beroep uitoefent op voorwaarde dat hij dit bestuur verricht in het belang van het gezin. Het is belangrijk om hierbij in het achterhoofd te houden dat het gaat over een regel van bestuur en er bijgevolg geen afbreuk wordt gedaan aan de eigendomsregeling waarvoor een beroep gedaan moet worden op het secundair huwelijksvermogensstelsel.⁴⁹

---

⁴³ Artikel 1:94, vierde lid BW; A.M. VAN RIEMSDIJK, *Scheiden in Nederland. Gids bij een juridisch, menselijk en zakelijk proces*, Apeldoorn, Maklu, 2011, 25.

⁴⁴ P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 109-111, nr. 91.

⁴⁵ J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 143-144, nr. 250.

⁴⁶ J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 144, nr. 251.

⁴⁷ Artikel 1405, vierde lid BW; A. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2009, 245.

⁴⁸ A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 22-24.

⁴⁹ A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3^e band/TXIV.3, Mechelen, Kluwer, 1999, 2-3.

Naar Nederlands recht gaat deze gemeenschap nog veel verder daar het wettelijk stelsel een algeheel gemeenschapsstelsel uitmaakt. Het gemeenschappelijk vermogen wordt immers niet enkel samengesteld door de goederen die zij in de toekomst samen zullen verkrijgen maar ook door de tegenwoordige goederen van de echtgenoten die zij bezitten op het moment dat zij met elkaar huwen.⁵⁰ Daar waar het wettelijk stelsel in België de tegenwoordige goederen – waarmee bedoeld worden de goederen die eigen zijn in hoofde van iedere echtgenoot vóór het huwelijk – buiten de gemeenschap houdt en dus eigen laat zijn tijdens het huwelijk, worden die tegenwoordige goederen naar Nederlands recht wel in de gemeenschap gebracht. Deze eigen goederen verliezen na voltrekking van het huwelijk met andere woorden hun eigen karakter. Met spreekt wel eens over het begrip “boedelmenging” waarmee geduid wordt op de omstandigheid dat alle goederen die door elk der echtgenoten op het moment van het huwelijk worden aangebracht, samenvloeien in één gemeenschappelijk vermogen.⁵¹ Na de voltrekking van het huwelijk kent de gemeenschap naar Nederlands recht, net zoals in België, een soort van absorberende werking waarmee bedoeld wordt dat de goederen die verkregen worden tijdens het huwelijk, door de gemeenschap worden opgeslorpt.⁵²

De rechtsleer spreekt in het kader van het wettelijk stelsel over een principe van verregaande solidariteit tussen de echtgenoten. Alle inkomsten die verkregen worden door het uitoefenen van een professionele activiteit, evenals andere inkomsten, komen immers toe aan het gemeenschappelijk vermogen zodat beide echtgenoten daar baat bij hebben. Er doen zich situaties voor waarin een dergelijke verregaande solidariteit niet wenselijk is en waarbij de partners bijgevolg een andere vorm van verbondenheid beogen.⁵³ In het volgende hoofdstuk zal dan ook uitvoerig aandacht besteed worden aan de eerder extreme afwijkingmogelijkheden. De echtgenoten beschikken echter ook over de mogelijkheid om de gemeenschap zoals voorzien in het wettelijk stelsel louter te beperken. Op die manier kunnen zij zelf bepalen welke inkomsten opgenomen worden door het gemeenschappelijk vermogen en welke baten zij bij hun eigen vermogen onderbrengen.⁵⁴

Ook in Nederland zien we dat de solidariteit tussen de echtgenoten heel groot is wanneer het wettelijk stelsel wordt toegepast. Inzake het huwelijk hanteert de Nederlandse wetgever immers hetzelfde uitgangspunt als zijn collega in België. Beiden passen het wettelijk stelsel toe wanneer de echtgenoten nalaten om hiervan uitdrukkelijk af te wijken door middel van de huwelijksvoorwaarden of in het huwelijkscontract.⁵⁵ Toch zijn de Belgische en Nederlandse wetgever het niet helemaal eens met elkaar want daar waar het wettelijk stelsel in België uit een beperkt gemeenschapsstelsel bestaat, begrijpt men in Nederland onder het wettelijk stelsel een

---

⁵⁰ Artikel 1:94, eerste lid BW; E.A.A. LUIJTEN, “De gemeenschap van goederen” in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 2011, 44.

⁵¹ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 115, nr. 10.

⁵² M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 112, nr. 114.

⁵³ C. DE WULF, “De scheiding van goederen met een verrekenbeding. Een ideale formule tegen de koude uitsluiting?”, *T. Not.* 2012, afl. 4, 200, nr. 1.

⁵⁴ J. TREMMERY, *Samenleven of huwen?*, Kortrijk, UGA Publishers, 2010, 49, nr. 18.

⁵⁵ M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 110, nr. 112.

stelsel van de algehele gemeenschap.⁵⁶ Volgens artikel 1:94, eerste lid van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek⁵⁷ wordt het reeds aanwezige, alsook het toekomstige vermogen van beide partners, ondergebracht in een gemeenschappelijk vermogen op het moment dat het huwelijk wordt voltrokken. Hiermee is Nederland vrijwel het enige Europese land waarin de algehele gemeenschap in de meest zuivere vorm wordt gekroond tot wettelijk stelsel.⁵⁸ Een grotere solidariteit tussen de echtgenoten kan elders in Europa niet teruggevonden.

Het stelsel van algehele gemeenschap van goederen – waarmee het Nederlandse wettelijk stelsel wordt ingevuld – is het meest geliefd wanneer de solidariteit tussen echtgenoten hoog in het vaandel gedragen wordt. Ook echtgenoten die in België in het huwelijksbootje treden kunnen hiervoor opteren in een huwelijkscontract zodat zij in het kader van dit stelsel volledig van elkanders inkomsten kunnen genieten. Bovendien worden alle tegenwoordige goederen gemeenschappelijk waardoor beide echtgenoten het genot van deze goederen verkrijgen. Wanneer men echter het oog richt op de bescherming tegen derden-schuldeisers, hetgeen hierna onder punt B. aan bod zal komen, dan is het wettelijk stelsel van algehele gemeenschap zoals men dat in ons buurland kent niet langer geschikt voor de niet-contracterende partner.

B. Samenstelling van de vermogens: passief

De regeling aangaande de schulden of de passiva binnen het huwelijksvermogensrecht vertoont steeds twee aspecten.⁵⁹

Vooreerst spreekt men over het definitief passief oftewel over de regeling betreffende het statuut van de schuld. Met het definitief passief wordt duidelijk of de schuld een eigen dan wel een gemeenschappelijk karakter heeft in de onderlinge verhouding tussen de echtgenoten. Bovendien komt met het definitief passief ook vast te staan welk van de drie vermogens zal moeten bijdragen om een bepaalde schuld te voldoen.⁶⁰

Naast het definitief passief spreekt men in het kader van het huwelijksvermogensrecht ook over het voorlopig passief. Hiermee richt men zich op de verhouding tussen de echtgenoten enerzijds en de derden schuldeisers anderzijds. In het kader van het voorlopig passief doelt men aldus naar de vraag welk vermogen verbonden wordt in de relatie met de schuldeisers.⁶¹

---

⁵⁶ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 105, nr. 1; E.A.A. LUIJTEN, "De gemeenschap van goederen" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 43.

⁵⁷ Nieuw Burgerlijk Wetboek Boek 1, 1 januari 1992.

⁵⁸ E.A.A. LUIJTEN, "De gemeenschap van goederen" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 43.

⁵⁹ J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, Die Keure, 2004, 150, nr. 258.

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ *Ibid.*

I. Definitief passief

Volgens artikel 1405 van het Burgerlijk Wetboek is het gemeenschappelijk vermogen gebaat door de inkomsten die geput worden uit een beroepsactiviteit van elk der echtgenoten.⁶² De financiële vergoeding die beide echtgenoten verkrijgen in ruil voor de geleverde arbeid, komt in het kader van het wettelijk stelsel met andere woorden terecht in de gemeenschap. De schulden die door een van de echtgenoten gemaakt worden bij het uitoefenen van die beroepsactiviteit, dienen dan ook door het gemeenschappelijk vermogen gedragen te worden volgens artikel 1408 van het Burgerlijk Wetboek.⁶³ De beroepsschulden hebben met andere woorden een gemeenschappelijk statuut in het kader van het definitief passief. Hiermee wordt meteen een toepassing verleend van het reeds eerder aangehaalde principe dat de schulden steeds de baten volgen. Aangezien de inkomsten uit arbeid terecht komen in het gemeenschappelijk vermogen is het ook deze gemeenschap die de schulden, dewelke ontstaan door het uitoefenen van het beroep, zal moeten dragen.

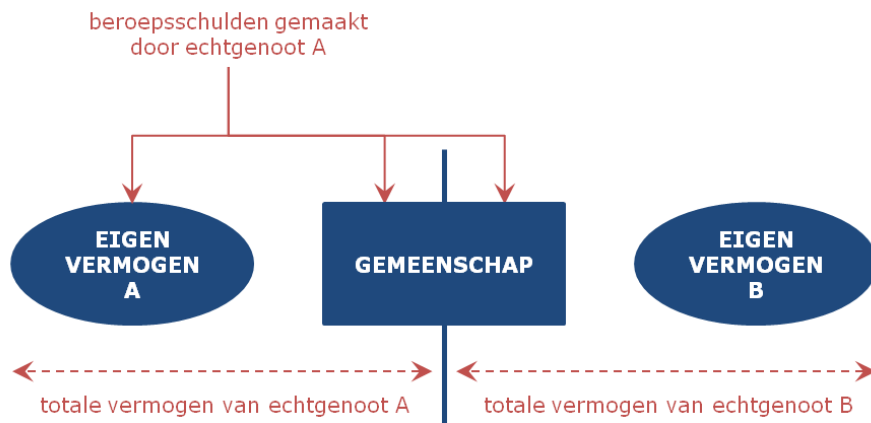
De wetgever nuanceert dit verschijnsel enigszins met artikel 1414, tweede lid, nr. 3 van het Burgerlijk Wetboek dat de beroepsschulden als een onvolkomen gemeenschappelijke schuld typeert. Dit wil zeggen dat de professionele schulden die gemaakt werden door echtgenoot A, enkel te verhalen zijn op het eigen vermogen van echtgenoot A alsook op het volledige gemeenschappelijk vermogen, maar niet op het eigen vermogen van echtgenoot B die niet betrokken is bij de beroepsuitoefening door echtgenoot A. In het wettelijk stelsel impliceren de beroepsschulden die worden aangegaan door echtgenoot A dus een risico voor het vermogen van echtgenoot B aangezien deze schulden door de volledige gemeenschap gedragen worden. Dit betekent concreet dat echtgenoot B, ondanks het feit dat hij de beroepsschulden zelf niet heeft gemaakt, alsnog zal opdraaien voor deze schulden door middel van zijn helft in het gemeenschappelijk vermogen. Indien echtgenoot B geen eigen goederen bezat voordat men het huwelijk voltrok, zal het eigen vermogen van deze echtgenoot enkel bestaan uit de helft van het gemeenschappelijk vermogen.⁶⁴ Echtgenoot B zal na het voldoen van de beroepsschulden die werden gemaakt door echtgenoot A in hoge mate van waarschijnlijkheid geen vermogen meer overhouden hoewel hij de hele omstandigheid niet zelf in de hand gehad heeft.

---

⁶² Artikel 1405, ten eerste BW; J.L. GOOVAERTS en G. PUTZEYS, *Rechtsverhoudingen tussen echtgenoten*, Eeklo, P. De Baets, 1983, 70.

⁶³ Artikel 1408, derde streepje BW; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 193, nr. 333; J.L. GOOVAERTS en G. PUTZEYS, *Rechtsverhoudingen tussen echtgenoten*, Eeklo, P. De Baets, 1983, 71.

⁶⁴ W. PINTENS en B. VAN DER MEERSCH, "Het passief in het wettelijk stelsel" in W. PINTENS en B. VAN DER MEERSCH (eds.), *De wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels*, Antwerpen, Maklu, 1997, 83, nr. 159.

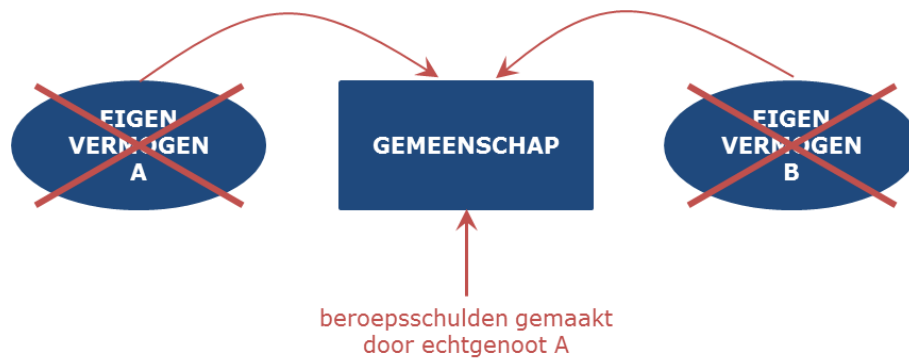
Ook hier wordt duidelijk dat de solidariteitsgedachte steeds aanwezig was bij de wetgever op het ogenblik dat hij de regels van het huwelijksvermogensrecht – en meer bepaald de regeling aangaande het wettelijk stelsel – uitwerkte. Volgens de wetgever dienen beide echtgenoten solidair te zijn met elkaar wat de inkomsten en het overige actief betreft zodat de ene echtgenoot aangaande zijn of haar onderhoud niet afhankelijk is van de andere echtgenoot, maar dit impliceert tevens dat ook de schuldenlast of de passiefkant van het verhaal door beide echtgenoten tezamen gedragen moet worden. Echtgenoten mogen niet enkel van elkanders lusten profiteren maar dienen elkaar ook bij te staan wat het dragen van de lasten betreft. Toch wordt duidelijk dat de solidariteit tussen de echtgenoten aangaande de schulden minder groot is in vergelijking met de solidariteit aangaande de inkomsten. De inkomsten van beide echtgenoten komen immers volledig terecht in het gemeenschappelijk vermogen en kennen bijgevolg een volkomen gemeenschappelijk karakter, terwijl de beroepsschulden getypeerd worden als een onvolkomen gemeenschappelijke schuld. Daar waar de solidariteit aldus heel groot is in het wettelijk stelsel wat de verdiensten betreft, zien we toch dat de solidariteit verminderd wordt wanneer er schulden de kop op steken.

Het werd reeds duidelijk dat de Nederlandse wetgever het wettelijk stelsel invult met een stelsel van algehele gemeenschap. Ook hier bevat de gemeenschap uiteraard niet enkel de baten, maar dienen tevens de schulden in hoofde van beide echtgenoten door deze gemeenschap te worden gedragen.⁶⁵ Daarnaast bepaalt artikel 1:96 van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek dat de schuldenlast ook verhaald kan worden op het eventuele eigen vermogen van de echtgenoot-contractant. Zoals voorheen reeds werd aangehaald is het niet gebruikelijk naar Nederlands recht dat de echtgenoten er een eigen vermogen op nahouden wanneer het wettelijk stelsel van toepassing is op hun huwelijk, maar komt dit in de praktijk toch geregeld voor. Dit wordt namelijk mogelijk gemaakt door artikel 1:94, tweede tot vierde lid van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek waarin bepaald wordt dat de partners er toch nog een eigen vermogen op kunnen nahouden door middel van verknochte goederen⁶⁶ en/of hun individuele pensioenrechten. Bovendien kan het

⁶⁵ Artikel 1:94, vijfde lid BW; M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 115, nr. 115; E.A.A. LUIJTEN, "De gemeenschap van goederen" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 45.

⁶⁶ Het kan volgens artikel 1:94, derde lid BW gebeuren dat een bepaalde schuld verknocht is aan één echtgenoot. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de schuld van de inkomstenbelasting die niet voldaan

gebeuren dat een erflater uitdrukkelijk heeft bepaald dat de goederen die hij nalaat, niet in het gemeenschappelijk vermogen van de begunstigde mogen vallen maar dat deze in diens eigen vermogen moeten worden opgenomen. Daarnaast kunnen de echtgenoten, zoals uit het volgende hoofdstuk zal blijken⁶⁷, huwelijksvoorwaarden met elkaar overeenkomen waarin wordt besloten tot een beperktere gemeenschap. Op dergelijke manieren worden de echtgenoten alsnog in de mogelijkheid gelaten om een eigen vermogen te behouden.⁶⁸

De schuldeisers kunnen zich in het kader van een huwelijk onder het Nederlandse wettelijk stelsel dus wenden tot de gehele gemeenschap voor het voldoen van de schuldenlast.⁶⁹ In principe zouden er geen eigen vermogens aanwezig zijn aangezien de tegenwoordige goederen op het moment van het huwelijk opgeslorpt worden door de gemeenschap.⁷⁰ In tegenstelling tot het Belgische wettelijk stelsel waar het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot gevrijwaard blijft, functioneert in Nederland de volledige gemeenschap als onderpand voor de schuldeisers omdat hierin geen specifieke verdeling aangewezen kan worden voor de echtgenoten. Zij zijn immers beiden tot het geheel gerechtigd in dit gemeenschappelijk vermogen.⁷¹

Er kan hier opnieuw een verschillende regeling vastgesteld worden in vergelijking met het Belgische recht, hoewel beide regelingen toch op hetzelfde resultaat neerkomen. In België is iedere echtgenoot in principe gerechtigd tot de helft van het gemeenschappelijk vermogen in het kader van het wettelijk stelsel, maar aangezien de beroepsschulden als een onvolkomen gemeenschappelijke schuld getypeerd worden, dient dit principe genuanceerd te worden. Ook al hanteert België het stelsel van algehele gemeenschap niet als wettelijk stelsel, toch zal de volledige gemeenschap, naast het eigen vermogen van de echtgenoot-contractant, aangesproken kunnen

---

werd. Dergelijk verknochte schulden kunnen maar in de gemeenschap terecht komen voor zover de verknochtheid zich hiertegen niet verzet.

⁶⁷ Zie deel 1, hoofdstuk 2, §1. van deze masterproef.

⁶⁸ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 107, nr. 2.

⁶⁹ Artikel 1:96, eerste lid BW.

⁷⁰ Artikel 1:94, eerste lid BW.

⁷¹ Een illustratie die deze situatie kan verduidelijken kan teruggevonden worden in artikel 63 van de Nederlandse Faillissementswet.⁷¹ Dit artikel schrijft voor dat "het faillissement van de persoon die in enige gemeenschap van goederen gehuwd is of in enige gemeenschap van goederen een geregistreerd partnerschap is aangegaan, als faillissement van die gemeenschap wordt behandeld" en dat "het faillissement alle goederen omvat die in de gemeenschap vallen, en strekt ten behoeve van alle schuldeisers die op de goederen der gemeenschap verhaal hebben". Uit deze bepaling blijkt dat de faillissementsschuldeisers zich tot de volledige gemeenschap kunnen wenden.

worden door de schuldeisers ter aflossing van de schulden, net zoals dat in het Nederlandse recht het geval is. Het onderscheid met het Nederlandse recht is echter dat de Belgische wetgever het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot heeft veilig gesteld door dit aan het verhaalsrecht van de schuldeisers te onttrekken.⁷² Aangezien een dergelijk eigen vermogen in het kader van het Nederlandse wettelijk stelsel in principe niet meer aanwezig is, verkeert de Nederlandse niet-contracterende echtgenoot in een veel ongunstigere positie vergeleken met zijn Belgische tegenhanger. Deze niet-contracterende echtgenoot heeft immers in beginsel geen eigen vermogen om op terug te vallen omdat al zijn goederen door het aangaan van het huwelijk in de gemeenschap werden onder gebracht, en deze gemeenschap volledig aangesproken kan worden door de schuldeisers, daar waar de niet-contracterende echtgenoot gehuwd onder het Belgische wettelijk stelsel wel kan terugvallen op zijn of haar eigen vermogen.⁷³

Een schuld mag dan wel een eigen of gemeenschappelijk karakter hebben, toch kunnen de schuldeisers van beide soorten schulden zich volledig tot het gemeenschappelijk vermogen wenden om de eigen dan wel de gemeenschappelijke schuld te verhalen. De enige optie die evenwel onmogelijk is, betreft de situatie waarin de schuldeisers een eigen schuld in hoofde van de echtgenoot-contractant proberen te verhalen op het eventuele eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot.⁷⁴ Een mogelijkheid die ook nog bestaat om zichzelf enigszins financieel te beschermen, is dat de niet-contracterende echtgenoot de gemeenschap aan het verhaal van de schuldeisers probeert te onttrekken door eigen goederen van de echtgenoot-contractant aan te wijzen ter voldoening van de schuld. Dit kan enkel onder een dubbele voorwaarde: ten eerste moet het een eigen schuld in hoofde van de echtgenoot-contractant betreffen en ten tweede moeten er voldoende eigen goederen identificeerbaar zijn om de ganse schuld mee te vereffenen.⁷⁵ Uit het voorgaande volgt dat gemeenschappelijke goederen ter onderpand zullen instaan voor een schuld die tot het eigen vermogen van één der echtgenoten behoort. Om aan deze onbillijke situatie te verhelpen, en om aan de draagplicht van een eigen schuld tegemoet te komen, ontstaat er een vergoedingsverplichting ten gunste van de gemeenschap die uitgevoerd dient te worden door de echtgenoot-contractant⁷⁶.

Het verdient geen tegenspraak dat het Nederlandse wettelijk stelsel – welk bestaat uit een stelsel van algehele gemeenschap – ook de solidariteitsgedachte op vlak van de schulden of het passief doortrekt zodat de echtgenoten ook daar elkaar dienen bij te staan. De echtgenoten zijn dus in grotere mate solidair met elkaar onder het Nederlandse wettelijk stelsel dan dat dit het geval is bij het wettelijk stelsel zoals het in België gekend is.

Voor de schuldeisers is het wettelijk stelsel zoals gekend in Nederland uiteraard wel erg gunstig. Zij kunnen hun verhaalsrechten ten aanzien van de contracterende echtgenoot uitoefenen op de volledige gemeenschap die gevormd wordt door alle goederen van beide partners, inclusief de goederen die oorspronkelijk toebehoorden aan de niet-contracterende partner.

---

⁷² Artikel 1414, tweede lid, nr. 3 BW.

⁷³ E.A.A. LUIJTEN, "Schulden van echtgenoten en afstand van de gemeenschap" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 63.

⁷⁴ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 160, nr. 50.

⁷⁵ Artikel 1:96, tweede lid BW.

⁷⁶ M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 117, nr. 116.

II. Voorlopig passief

In de voorgaande paragraaf⁷⁷ betreffende het definitief passief van de beroepsschulden werd ingegaan op de vraag welk vermogen deze schuld uiteindelijk zal moeten dragen. Het statuut van de schuld werd onder de loep genomen waarmee bedoeld wordt op het eigen dan wel het gemeenschappelijk karakter ervan in de onderlinge verhouding tussen de partners.

De keuze om het definitief passief aan bod te laten komen voordat het voorlopig passief uitgewerkt wordt, is gebaseerd op de constatacie dat het Burgerlijk Wetboek eenzelfde volgorde als uitgangspunt hanteert. Dat is bovendien logisch want eerst moet uitgeklaard worden of een schuld een eigen dan wel gemeenschappelijk karakter heeft alvorens de vraag gesteld kan worden naar het vermogen dat tot onderpand zal dienen van de schuldeisers.⁷⁸

a. Algemeen

Doorgaans worden de volkomen gemeenschappelijke schulden ingevolge artikel 1414, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek zowel op het gemeenschappelijk vermogen verhaald als op de twee eigen vermogens der echtgenoten, zonder dat de schuldeisers daarbij verplicht worden een welbepaalde volgorde te respecteren.⁷⁹ Wanneer de schuldeisers verkiezen om het eigen vermogen van één der echtgenoten aan te spreken ter voldoening van een gemeenschappelijke schuld alvorens dat de gemeenschap wordt geraadpleegd, dan creëert dit een vergoedingsaanspraak voor het eigen vermogen op het gemeenschappelijk vermogen. Deze vergoedingsaanspraak zal voldaan worden in het kader van de vereffening en verdeling van het stelsel.⁸⁰

De omstandigheid dat schuldeisers al deze vermogens kunnen raadplegen, volgt uit twee verklaringen.⁸¹ Enerzijds komt aan het gemeenschappelijk vermogen geen rechtspersoonlijkheid toe met als gevolg dat de gemeenschap nooit alleen aangesproken kan worden en anderzijds worden de echtgenoten verbonden met hun gehele vermogen in het kader van een gemeenschappelijke schuld.⁸²

---

⁷⁷ Zie deel 1, hoofdstuk 1, afdeling 1, §3. van deze masterproef.

⁷⁸ R. BARBAIX en A. VERBEKE, *Beginnelsen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 82, nr. 178; N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2007, 128.

⁷⁹ N. VANDEBEEK, "[Het wettelijk huwelijksvermogensstelsel] Passief van de eigen vermogens en van het gemeenschappelijk vermogen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, XV.A, 228; H. CASMAN, "De insolvente persoon in zijn gezinssituatie. Vermogensrechtelijke aspecten" in XXXIESTE POSTUNIVERSITAIRE CYCLUS WILLY DELVA, *Insolventierecht 2004-2005*, Mechelen, Kluwer, 2006, 290.

⁸⁰ R. BARBAIX en A. VERBEKE, *Beginnelsen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 87, nr. 190.

⁸¹ N. VANDEBEEK, "[Het wettelijk huwelijksvermogensstelsel] Passief van de eigen vermogens en van het gemeenschappelijk vermogen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, XV.A, 229.

⁸² W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 203-204, nr. 354.

b. Voorlopig passief van de beroepsschulden

Wanneer het daarentegen gaat over onvolkomen gemeenschappelijke schulden, zoals de beroepsschulden op basis van artikel 1414, tweede lid, nr. 3 van het Burgerlijk Wetboek, dan wordt er afgeweken van de algemene regel zoals hierboven werd beschreven en wordt er aan de verhaalbaarheid van de schuldeisers een beperking aangebracht. De schuldeisers kunnen enkel een beroep doen op de volledige gemeenschap en het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot om een dergelijke schuld ingelost te zien. Het eigen vermogen van diens niet-contracterende partner wordt gevrijwaard en is aldus niet voor verhaal vatbaar.⁸³

Door het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot af te schermen van de schuldeisers van de contracterende echtgenoot wenst de wetgever bescherming te bieden aan eerst vernoemde echtgenoot. Het gaat hier echter om een geringe bescherming aangezien het gehele gemeenschappelijk vermogen wel door de schuldeisers aangesproken kan worden en hierin een helft vervat zit die toekomt aan de niet-contracterende echtgenoot.⁸⁴

Het verdient benadrukt te worden dat de beroepsschulden hun gemeenschappelijk karakter blijven behouden in het kader van het definitief passief. Hieruit volgt dat er geen vergoeding verschuldigd is door de gemeenschap aan het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot wanneer de schuldeisers verkiezen om het gemeenschappelijk vermogen aan te spreken ter voldoening van deze schulden. Vanzelfsprekend zal een dergelijke compensatie door de gemeenschap wel plaatsvinden ten gunste van de contracterende echtgenoot wanneer de beroepsschulden betaald worden door diens eigen vermogen.⁸⁵

Wat het schuldeisersrisico in hoofde van de contracterende echtgenoot betreft en de bescherming van de niet-contracterende echtgenoot die daarmee gepaard gaat, kan besloten worden dat de regeling op basis van het wettelijk stelsel weinig interessant is voor gehuwden waarvan één der echtgenoten een zelfstandig beroep uitoefent terwijl de andere echtgenoot als arbeider tewerkgesteld is en aldus een beroep in loondienst uitoefent. Het loon van deze tweede echtgenoot zal immers beschouwd worden als een inkomst uit beroepsbezigheden en bijgevolg terecht komen in het gemeenschappelijk vermogen volgens artikel 1405, ten eerste van het Burgerlijk Wetboek. Doordat de gehele gemeenschap door de schuldeisers aangesproken kan worden ter voldoening van de beroepsschulden en het loon van de niet-contracterende echtgenoot zich volledig in dit gemeenschappelijk vermogen bevindt, ontstaat het risico dat het loon van deze echtgenoot in beslag genomen wordt voor het aflossen van de professionele schulden die ontstaan zijn in hoofde van de contracterende echtgenoot die het zelfstandig beroep uitoefent.⁸⁶ Later in deze masterproef zal dan ook duidelijk worden dat er in een huwelijk regelmatig geopteerd wordt voor het stelsel van scheiding van goederen wanneer een van de echtgenoten een zelfstandig beroep uitoefent, om op die manier de bovenstaande problematiek uit de weg te helpen.

---

⁸³ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 204, nr. 355 en 205, nr. 358.

⁸⁴ R. BARBAIX en A. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 88, nr. 191.

⁸⁵ R. BARBAIX en A. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 88, nr. 191.

⁸⁶ R. BARBAIX en A. VERBEKE, *Beginselen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 89, nr. 194.

De schuldeisers zelf kunnen zich wel vinden in de regeling van het wettelijk stelsel. Zij kunnen ingevolge deze vermogensrechtelijke regeling immers niet alleen beslag leggen op het eigen vermogen van hun schuldenaar maar zijn bovendien in de mogelijkheid om ook de volledige gemeenschap aan te spreken. Hierdoor oefenen de schuldeisers hun rechten tevens uit op de helft in het gemeenschappelijk vermogen die eigenlijk toekomt aan de niet-contracterende echtgenoot. Daar waar het de echtgenoot-contractant is die de schulden aangaat, verkeren de schuldeisers in het kader van het wettelijk stelsel in een zeer gunstige positie aangezien zij zich tevens kunnen verhalen op een uitgebreider vermogen dan enkel het actief van de schuldenaar.

Het gevaar voor de beslagbaarheid van de gemeenschappelijke goederen is in de praktijk eerder een risico dat zich in theorie voordoet dan dat het een reëel gevaar vormt. Bovendien kan dit gevaar beperkt worden tot het minimum – zoals later in deze masterproef zal blijken – door de rechten van schuldeisers op het privévermogen uit te schakelen middels het aangaan van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering of het oprichten van een vennootschap. Op die manier kunnen ondernemende echtgenoten alsnog voor het wettelijk stelsel kiezen aangezien de solidariteit door dit stelsel het hoogst in het vaandel wordt gedragen, behoudens het stelsel van algehele gemeenschap.⁸⁷ Alle vormen van inkomsten die tijdens het huwelijk verkregen worden door één der echtgenoten komen immers terecht in het gemeenschappelijk vermogen, en iedere echtgenoot is ertoe gerechtigd deze gemeenschap alleen te besturen. Op die manier zijn de echtgenoten solidair met elkaar want beide partners genieten van hetzelfde totale inkomen zonder dat de éne partner hier meer van overhoudt dan de andere. Moesten zij beslissen om toch uit elkaar te gaan door de echtscheiding in te roepen, dan wordt het gemeenschappelijk vermogen volgens artikel 1445 van het Burgerlijk Wetboek in twee gelijke helften verdeeld zodat iedere ex-echtgenoot eenzelfde aandeel van de gemeenschap verkrijgt, ongeacht wat het aandeel is dat hij of zij hierin heeft bijgebracht.⁸⁸

Ook door de schuldeisers is het wettelijk stelsel erg geliefd want zij genieten middels dit stelsel van een uitgebreider onderpand dan wanneer echtgenoten gehuwd zouden zijn onder het stelsel van scheiding van goederen. De wetgever heeft met het wettelijk stelsel duidelijk alle belangen willen behartigen. Hij heeft zowel de solidariteit tussen de echtgenoten zo groot mogelijk willen maken alsook tegemoet wensen te komen aan de rechten die schuldeisers kunnen uitoefenen in het huwelijksvermogen.

c. Uitzondering

Wanneer een echtgenoot een beroep uitoefent dat hem krachtens artikel 216 van het Burgerlijk Wetboek verboden wordt omwille van het feit dat deze professionele activiteit een ernstig nadeel toebrengt aan de belangen van zijn partner of minderjarige kinderen, dan zullen de schulden die ontstaan in het kader van deze beroepsbezigheid volgens artikel 1407 van het Burgerlijk Wetboek

---

⁸⁷ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 907, nr. 1180.

⁸⁸ Artikel 1445 Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *BS* 3 september 1807; N. VANDEBEEK, *Onroerend goed en huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2010, 284.

niet langer als een gemeenschappelijke schuld gekwalificeerd worden. Integendeel, indien een echtgenoot zijn beroep toch verder zet niettegenstaande het verbod dat opgelegd wordt door de rechter, dan zullen de ontstane beroepsschulden eigen blijven in hoofde van de contracterende echtgenoot.⁸⁹

In deze situatie zal enkel het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot als onderpand kunnen dienen voor de schuldeisers. Het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot alsook de volledige gemeenschap blijven in beginsel gevrijwaard voor het eventuele verhaal dat uitgeoefend zal worden door de schuldeisers. Hierop dient echter een uitzondering geformuleerd te worden en dat betreft het geval waarin het gemeenschappelijk vermogen een voordeel bekomen zou hebben uit het voortzetten van de verboden beroepsactiviteit.⁹⁰ Indien er sprake is van deze laatste hypothese, zoals omschreven in artikel 1411, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek, dan zal het gemeenschappelijk vermogen alsnog door de schuldeisers aangesproken kunnen worden ter voldoening van de schulden welke voortvloeien uit de uitoefening van een verboden beroep, voor zover deze gemeenschap hierdoor een voordeel heeft genoten. In dit geval wordt het verhaalsrecht van de schuldeisers aldus opnieuw uitgebreid.⁹¹

---

⁸⁹ J. TREMMERY, *Vereffening – verdeling tussen echtgenoten. Praktische handleiding met rekenblad*, Antwerpen, Maklu, 2007, 81, nr. 100; A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 21; H. CASMAN, "Art. 1406-1407 BW" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/III.5, Mechelen, Kluwer, 1997, 7.

⁹⁰ J. DU MONGH en C. DECLERCK, "Actualia familiaal vermogensrecht capita selecta" in G. STESENS, J. DU MONGH, C. DECLERCK, F. SWENNEN, C. PERSYN, A. VAN OEVELEN, H. VANHEES, C. VAN SCHOU BROECK en A. DE GRAEVE, *CBR Jaarboek 2004-2005*, Antwerpen, Maklu, 2005, 115.

⁹¹ N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2007, 142.

HOOFDSTUK 2. BESCHERMING VAN DE NIET- CONTRACTERENDE ECHTGENOOT D.M.V. KEUZESTELSELS

§1. *Huwelijkscontract*

Wanneer echtgenoten de mening zijn toegedaan dat de vermogensrechtelijke regeling, zoals voorzien door het wettelijk stelsel, niet beantwoordt aan hun persoonlijke situatie, worden zij in grote mate vrij gelaten om een regeling te treffen die wel aan hun concrete eisen voldoet.⁹² Hierbij geldt slechts één beperking: de echtgenoten dienen de dwingende bepalingen en de bepalingen die de openbare orde raken te respecteren.⁹³ De lezer moet er zich dus voor behoeden te concluderen dat het wettelijk stelsel te allen tijde automatisch wordt toegepast. Eerder in deze masterproef werd immers al aangehaald dat het wettelijk stelsel enkel van kracht wordt wanneer de echtgenoten nalaten om een op maat gemaakte huwelijksvermogensregeling uit te werken.⁹⁴ Het is namelijk zo dat echtgenoten vooreerst de mogelijkheid krijgen om na te denken over een individueel en op maat gemaakt huwelijksvermogensstelsel. In de omstandigheid dat zij van deze mogelijkheid geen gebruik maken, zullen de vermogensrechtelijke verhoudingen binnen hun relatie geregeld worden op basis van het wettelijk stelsel. Het is naar Belgisch recht bijgevolg onmogelijk dat echtgenoten met elkaar een huwelijk aangaan zonder daarbij onderworpen te zijn aan een huwelijksvermogensstelsel.⁹⁵

De regeling die door de echtgenoten gemodelleerd wordt in verband met de gevolgen van het huwelijk, dient neergeschreven te worden in een huwelijkscontract. Dit is een plechtig contract dat wordt afgesloten vóór de voltrekking van het huwelijk waarin de aanstaande echtgenoten hun huwelijksvermogensstelsel vastleggen.⁹⁶ Aangezien het huwelijkscontract een plechtige overeenkomst uitmaakt, is de tussenkomst van een notaris in België essentieel.⁹⁷ De plechtige aard van de overeenkomst betekent echter niet dat de echtgenoten hun afspraken overdreven formalistisch dienen te verwoorden. Het volstaat dat de wil van de echtgenoten duidelijk en ondubbelzinnig blijkt uit het huwelijkscontract en dat hierin geen contradicties neergeschreven worden.⁹⁸ De plechtige aard van de overeenkomst doelt louter op de omstandigheid dat het contract slechts tot stand komt door het vervullen van de vormvoorwaarde - met name de tussenkomst van een notaris - en aldus niet door de loutere wilsovereenstemming tussen de

---

⁹² Artikel 1387 BW.

⁹³ Artikel 1387 BW; Cass. (3de kamer) 19 maart 2007, *T.Not.* 2009, afl. 1, 53; H. CASMAN, "Contractuele vrijheid" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1e band/II.1, Mechelen, Kluwer, 2009, 2; A. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2009, 242.

⁹⁴ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*, Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 61, nr. 14.

⁹⁵ Cass. 17 september 2007, *NJW* 2007, 797-799.

⁹⁶ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 397, nr. 728.

⁹⁷ Artikel 1392 BW; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 399, nr. 733; P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 61, nr. 58.

⁹⁸ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 399, nr. 732.

contracterende partijen. Het niet naleven van deze wettelijk voorgeschreven voorwaarde aangaande de vorm van de overeenkomst maakt het huwelijkscontract nietig.⁹⁹

Hoewel de keuze van het huwelijksstelsel volledig aan de echtgenoten gelaten wordt, stelt men in de praktijk vast dat er drie stelsels zijn waarnaar meestal teruggerepen wordt bij deze vrije keuze. Ten eerste kiezen de echtgenoten er vaak voor om het wettelijk stelsel als uitgangspunt aan te wenden maar hier toch enkele aanpassingen aan door te voeren.¹⁰⁰ Er kunnen in dat geval bedingen opgenomen worden op basis waarvan bepaalde goederen uit de gemeenschap worden gehouden die normaliter wel aan het gemeenschappelijk vermogen zouden toekomen, of omgekeerd, goederen aanwijzen die wel in het gemeenschappelijk vermogen terecht komen hoewel zij volgens het wettelijk stelsel eigen zijn. Echtgenoten kunnen hierover echter niet in het oneindige stipuleren want er moet steeds sprake blijven van een gemeenschapsstelsel. Volgens de geldende rechtsleer wordt doorgaans aangenomen dat dit het geval blijft zolang de beroepsinkomsten van de echtgenoten onmiddellijk en van rechtswege aan de gemeenschap toekomen.¹⁰¹ Ten tweede grijpen de echtgenoten in hun huwelijkscontract regelmatig terug naar een stelsel van algehele gemeenschap maar aangezien dit stelsel voor echtgenoten met een zelfstandige beroepsactiviteit nog minder interessant is dan het wettelijk stelsel - omwille van het feit dat het vermogen van de niet-contracterende echtgenoot in dat geval ook volledig als onderpand voor de schuldeisers fungeert - zal er geen verdere aandacht besteed worden aan dit stelsel binnen het Belgische recht. Toch verdient het benadrukt te worden dat binnen een dergelijk stelsel van algehele gemeenschap de solidariteit tussen de echtgenoten de grootste uitwerking geniet en dat dit stelsel voor de derden-schuldeisers ook zeer interessant is. Een derde stelsel dat echtgenoten frequent gebruiken, betreft het stelsel van scheiding van goederen, hetwelk hierna in de tweede paragraaf van dit hoofdstuk verder uiteengezet wordt.¹⁰²

Ook een Nederland ken men eenzelfde principe zoals in België en worden de echtgenoten vooreerst in grote maten vrijgelaten om hun vermogensrechtelijke verhoudingen onderling te specificeren. Indien het voor de echtgenoten die in Nederland hun huwelijk voltrekken ongunstig is dat het wettelijk stelsel wordt toegepast, hetgeen wel degelijk het geval is wanneer één van de twee echtgenoten een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent daar het Nederlandse wettelijk stelsel bestaat uit een stelsel van algehele gemeenschap¹⁰³, dan kunnen zij de toepassing van dit stelsel voorkomen door de vermogensrechtelijke verhouding op maat te specificeren bij het opmaken van de huwelijksvoorwaarden.¹⁰⁴ Opnieuw wordt duidelijk dat de Nederlandse wetgever dezelfde gedachtegang heeft gevolgd als zijn Belgische collega, want ook in België is het principe dat het

---

⁹⁹ G.L. BALLON, K. GEENS, J. STUYCK en E. TERRYIN, *Inleiding tot het economisch recht*, Mechelen, Kluwer, 2007, 130.

¹⁰⁰ H. CASMAN, "Contractuele vrijheid" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/II.1, Mechelen, Kluwer, 2009, 3.

¹⁰¹ R. BARBAIX, "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*, Antwerpen, Maklu, 2012, (51) 61, nr. 16.

¹⁰² H. CASMAN, "Contractuele vrijheid" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/II.1, Mechelen, Kluwer, 2009, 3.

¹⁰³ De schuldeisers kunnen immers verhaal uitoefenen op de volledige gemeenschap in het kader van het Nederlands wettelijk stelsel, terwijl er in de meeste gevallen geen eigen vermogen meer voorhanden is. Dit betekent dat het gehele vermogen van beide echtgenoten vatbaar is voor beslag en het bijgevolg mogelijk is dat zij geen goederen meer overhouden na het aflossen van de schulden.

¹⁰⁴ G. VAN DER BURGH, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 31.

wettelijk stelsel slechts wordt toegepast wanneer de echtgenoten nalaten om een huwelijkscontract op te stellen.

Echtgenoten die ervoor kiezen om af te wijken van het wettelijk stelsel, zullen hun huwelijksvoorwaarden moeten vastleggen in een notariële akte. Indien zij niet aan deze vereiste gehoorzamen, zal de overeenkomst nietig zijn.¹⁰⁵ Inzake de geldigheid van de huwelijksvoorwaarden worden verder geen vereisten ingesteld door de Nederlandse wetgever. Het inschrijven ervan in het openbaar huwelijksgoederenregister wordt niet verplicht voor de geldigheid, maar dient wel te gebeuren wanneer de echtgenoten wensen dat hieraan werking jegens derden verleend wordt. De bepalingen die worden opgenomen in de huwelijksvoorwaarden kunnen aan derden, die niet van deze huwelijksvoorwaarden op de hoogte waren, immers enkel worden tegengeworpen wanneer de inschrijving in het huwelijksgoederenregister heeft plaatsgevonden.¹⁰⁶

Volgens artikel 1:119 van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek kunnen de echtgenoten niet alleen huwelijksvoorwaarden aangaan op het moment dat hun huwelijk voltrokken wordt, maar blijft dit tevens mogelijk tijdens het huwelijk. Wanneer een van de echtgenoten tijdens het huwelijk beslist om een zelfstandig beroep te gaan uitoefenen, dan kunnen de echtgenoten het wenselijk vinden om het vermogen van de ene echtgenoot te beveiligen tegen het ondernemersrisico dat de andere echtgenoot bereid is te nemen. Voorheen werd het aangaan van huwelijksvoorwaarden gedurende het huwelijk onderworpen aan de goedkeuring van de rechter, die de huwelijksvoorwaarden kon weigeren indien er gevaar van benadeling bestond voor de schuldeisers of wanneer de dwingende wetsbepalingen, de goede zeden of de openbare orde niet werden gerespecteerd.¹⁰⁷ Deze bijzondere zorg van rechterlijke controle werd recent van de baan geschoven en vervangen door een zwaarwegende zorgplicht op de schouders van de notaris.¹⁰⁸ Deze zorgplicht veronderstelt van de Nederlandse notaris dat hij een afweging maakt van de grond die wordt ingeroepen ter afsluiting van de huwelijksvoorwaarden. Indien de notaris van oordeel is dat de echtgenoten huwelijksvoorwaarden wensen af te sluiten om de rechten van schuldeisers welbewust te beperken¹⁰⁹, dan dient hij zijn medewerking in het kader van de totstandkoming van de overeenkomst te staken. Wanneer de huwelijksvoorwaarden tot doel hebben om de algehele gemeenschap op te heffen, waardoor het onderpand van de schuldeisers verminderd wordt, dan zal de notaris erop aandringen dat de in de rechtspraak tot stand gekomen "Dozy-clausule" wordt opgenomen in de huwelijksvoorwaarden. Met deze clausule verbinden beide echtgenoten zich ertoe hoofdelijk aangesproken te kunnen worden voor de reeds aanwezige gemeenschapsschulden op het moment dat zij de huwelijksvoorwaarden aangaan. Ingeval de schuldeisers alsnog nadeel ondervinden en in hun verhaalsmogelijkheden beperkt worden doordat de echtgenoten

¹⁰⁵ Artikel 1:115, eerste lid BW; M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 123, nr. 122; G. VAN DER BURGH, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 63.

¹⁰⁶ Artikel 1:116, eerste lid BW; M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 123, nr. 122; G. VAN DER BURGH, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 67-68.

¹⁰⁷ G. VAN DER BURGH, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 63-64.

¹⁰⁸ Wet van 18 april 2011 tot wijziging van de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen), *Stb.* 2011, 205.

¹⁰⁹ Het onderpand van de schuldeisers kan bijvoorbeeld worden ingeperkt wanneer de echtgenoten door middel van de huwelijksvoorwaarden overgaan tot het opheffen van de gemeenschap, of wanneer zij overeenkomen dat de gemeenschap anders dan bij helften verdeeld zal worden.

huwelijksvoorwaarden hebben opgesteld, dan kunnen zij steeds een beroep doen op het gemeen recht door de *actio Pauliana*¹¹⁰ in te roepen.¹¹¹

Het mag duidelijk worden dat echtgenoten zichzelf wel mogen beschermen door gebruik te maken van de huwelijksvoorwaarden, maar toch heeft de wetgever in Nederland bepaalde beschermingsmechanismen ingebouwd waardoor de schuldeisers niet volledig buitenschot gesteld kunnen worden. Wat dat betreft heeft de Nederlandse wetgever een streepje voor op zijn Belgische collega, want de Belgische wetgever laat toe dat echtgenoten hun specifieke regeling opnemen in een huwelijkscontract zonder dat de notaris toezicht dient te houden op de inhoud hiervan. Enige voorwaarde is immers dat de bepalingen van dwingend recht en openbare orde gerespecteerd worden. Zolang de echtgenoten deze bepalingen niet schenden hoeft de notaris zijn handelingen niet te staken dus ook niet wanneer hij of zij het vermoeden heeft dat de verhaalsrechten van de schuldeisers tot een minimum beperkt worden.

Nu het gebruik maken van huwelijksvoorwaarden gelegitimeerd is, verkeren de echtgenoten dus in de mogelijkheid om het wettelijk stelsel geheel of gedeeltelijk buiten toepassing te verklaren. Zij kunnen bepaalde goederen aan de algehele gemeenschap onttrekken en aldus toch een eigen vermogen behouden en opbouwen naast het gemeenschappelijk vermogen. Daarnaast bestaat voor hen ook de mogelijkheid om het stelsel van koude uitsluiting van toepassing te verklaren op hun huwelijk, maar of de keuze voor een stelsel van scheiding van goederen effectief zó interessant is zal uiteengezet worden in de volgende paragraaf van dit hoofdstuk.¹¹²

§2. *Zuivere scheiding van goederen*

Hoewel het wettelijk stelsel – zowel naar Belgisch als naar Nederlands recht – erg veel belang hecht aan de solidariteit tussen de echtgenoten, maakt hoofdstuk 1 duidelijk dat deze stelsels die door de wetgever verkozen wordt om toegepast te worden wanneer de echtgenoten nalaten om een huwelijkscontract op te maken, toch ongunstig kunnen zijn voor gehuwden wat het schuldeisersrisico betreft, in het bijzonder wanneer een van de echtgenoten een zelfstandig beroep uitoefent. Volgens de regels van het wettelijk stelsel naar Belgisch recht blijft de helft van het gemeenschappelijk vermogen dat toekomt aan de niet-contracterende echtgenoot immers vatbaar voor beslag door de schuldeisers van de zelfstandige echtgenoot-contractant, en dit ter voldoening van een schuld die hij of zij zelf niet is aangegaan. Ook naar Nederlands recht wordt de niet-contracterende echtgenoot weinig tot niet beschermd tegen de schuldeisers van de echtgenoot-contractant. In principe worden naar Nederlands huwelijksvermogensrecht immers alle tegenwoordige en toekomstige goederen onder het gemeenschappelijk vermogen gebracht op het moment dat het huwelijk tot stand komt, en is er vanaf dan geen eigen vermogen meer

---

¹¹⁰ Artikel 3:45 e.v. BW.

¹¹¹ M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 124, nr. 123; G. VAN DER BURGHT, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 63-64.

¹¹² Zie deel 1, hoofdstuk 2, §2. van deze masterproef.

voorhanden. Het is vervolgens deze gehele gemeenschap die door de schuldeisers aangesproken kan worden voor het voldoen van een beroepsschuld in hoofde van de contracterende echtgenoot waardoor de niet-contracterende echtgenoot ook zijn aandeel in de gemeenschap verloren zal zien gaan.

Dat zorgt er dan ook voor dat echtgenoten bij het afsluiten van hun huwelijk vaak opteren om het wettelijk stelsel te verbannen en zich beroepen op een stelsel van scheiding van goederen zodat er geen gemeenschappelijk vermogen zal ontstaan. Dit is perfect mogelijk want de echtgenoten zijn vrij een regeling te kiezen aangaande hun vermogensrechtelijke verhoudingen.¹¹³ Middels de keuze voor een stelsel van scheiding van goederen proberen de echtgenoten zichzelf vooral te beschermen tegen de schuldeisers van hun wederhelft. De solidariteit tussen hen beiden zal tevens volledig verdwijnen aangezien iedere echtgenoot zijn eigen inkomsten behoudt zonder deze inkomsten met elkaar te delen. Later in de volgende paragraaf zal duidelijk worden dat men steeds creatiever wordt in het bedenken van oplossingen om toch enige solidariteit te kunnen inbouwen in een stelsel van scheiding van goederen.¹¹⁴

A. Samenstelling van de vermogens

I. Twee vermogens

Wanneer de echtgenoten verkiezen om het stelsel van zuivere scheiding van goederen op te nemen in hun huwelijkscontract, is er slechts sprake van twee vermogens, namelijk de eigen vermogens van iedere echtgenoot.¹¹⁵ De echtgenoten zijn vreemden voor elkaar wat hun vermogen betreft en ieder van hen staat volkomen zelfstandig in voor het beheer van zijn of haar vermogen.¹¹⁶ Iedere echtgenoot of echtgenote blijft aldus eigenaar van zijn of haar eigen goederen en zal zelf moeten instaan voor de schulden die hij of zij maakt.¹¹⁷

Het stelsel van de koude uitsluiting naar Nederlands recht vormt de tegenhanger van het stelsel van scheiding van goederen in België. Ook in België wordt het begrip "koude uitsluiting" wel eens gebruikt om het stelsel van scheiding der goederen aan te wijzen. Net zoals in België wordt er ook naar Nederlands recht geen gemeenschappelijk vermogen gecreëerd op het moment dat de echtgenoten met elkaar huwen, maar beide echtgenoten houden zelf verder hun eigen vermogen aan.

---

¹¹³ N. BAUGNIET en P. VAN DEN EYNDE, "Séparation de biens pure et simple: clauses relatives aux charges du mariage ou droits de créance" in J-L RENCHON en N. BAUGNIET (eds.), *Trente ans après la réforme des régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 2007, 178, nr. 3.

¹¹⁴ Zie deel 1, hoofdstuk 2, §3 van deze masterproef.

¹¹⁵ M. VAN MOLLE, "L'état du patrimoine personnel des époux dans le contrat de mariage. De l'inopposabilité de la liste des biens à l'opposabilité d'un inventaire partiel sur déclarations" in N. BAUGNIET, A. CULOT, P. DE PAGE, I. DE STEFANI, Y. LELEU, J. RENCHON, P. VAN DEN EYNDE en M. VAN MOLLE (eds.), *Le contrat de séparation des biens*, Limal, Anthemis, 2012, 7, nr. 1; J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 301, nr. 575.

¹¹⁶ P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 304, nr. 238.

¹¹⁷ A. VAN GYSEL, *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2009, 249-250.

II. Onverdeeldheid

Indien de echtgenoten niet kunnen bewijzen dat een roerend goed in het eigen vermogen van één onder hen valt, speelt er een wettelijk vermoeden van onverdeeldheid tussen de echtgenoten ingevolge artikel 1468, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek. Een dergelijke onverdeeldheid ontstaat wanneer goederen vermengd worden en geen van de echtgenoten de uitsluitende eigendom kan aantonen of wanneer beide echtgenoten samen een goed verwerven.¹¹⁸

Het hof van beroep te Gent heeft het vermoeden van onverdeeldheid reeds toegepast in het kader van een echtscheiding.¹¹⁹ Daar waar de boedelnotaris de mening toegedaan was dat de opbrengst van de echtelijke gezinswoning tot de onverdeeldheid behoorde, kon de appellant van onderhavig geschil zich niet verzoenen met diens mening. Het gezamenlijk verkrijgen van deze gezinswoning is volgens appellant immers het gevolg van de omstandigheid dat hij de helft van de eigendom aan zijn ex-echtgenote schonk, maar sinds hij deze schenking herroepen heeft, kan geïntimeerde hierop geen enkele aanspraken meer formuleren.

Hoewel hierna nog zal blijken dat de bewijsregeling inzake het statuut van de goederen terug te vinden is in artikel 1468 van het Burgerlijk Wetboek, voorzagen de partijen in onderhavig geding hun huwelijkscontract van een eigen bewijsregeling die bepaalde dat onroerende goederen eigendom zijn van de echtgenoot die als eigenaar aangewezen wordt door de titel. Uit het huwelijkscontract bleek verder dat de goederen die op naam van beide echtgenoten tezamen staan, zoals de echtelijke gezinswoning, geacht worden bij helfte aan iedere echtgenoot toe te horen. Naar aanleiding van de echtscheiding werd de echtelijke gezinswoning verkocht en uit de verkoopakte bleek duidelijk dat beide partijen als verkopers optraden. Er bestond overigens ook geen betwisting over het gegeven dat de woning *an sich* aan beide echtgenoten tezamen toekwam en behoorde tot de onverdeeldheid. Gelet op het bovenstaande diende volgens het hof de opbrengst na verkoop van deze woning dan ook terecht te komen in de onverdeeldheid.

De inspanning van appellant om het tegenbewijs te leveren en het eigen karakter van het goed aan te tonen is echter verloren moeite. Hij probeert aan te tonen dat het onverdeelde aandeel in hoofde van zijn ex-echtgenote het gevolg is geweest van een schenking dewelke hij ondertussen herroepen heeft. Bijgevolg kent de onverdeeldheid naar de mening van appellant geen verder bestaan meer. Het hof is echter de mening toegedaan dat deze omstandigheid waarbij appellant als enige de prijs van de gezinswoning heeft voldaan, kadert in de hulp- en bijdrageplicht die het huwelijk met zich meebrengt.¹²⁰ Geïntimeerde leverde immers een corresponderende prestatie door voor het gezin te zorgen en het huishouden op zich te nemen. Beide inspanningen, namelijk enerzijds de financiële prestatie van appellant en anderzijds de zorgen voor het gezin en het huishouden zoals geleverd door geïntimeerde, zijn gelijkwaardig waardoor geïntimeerde als mede-eigenaar van de gezinswoning beschouwd moet worden.

---

¹¹⁸ P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 307, nr. 241; J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 305, nr. 586; A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3^e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 41.

¹¹⁹ Gent 27 mei 2004, *TBBR* 2006, 374.

¹²⁰ Artikel 213 BW.

Uit deze casus blijkt duidelijk het vermoeden van onverdeeldheid. Het door de appellant ingeroepen bewijs om de opbrengsten van de gezinswoning als een eigen goed te kwalificeren, werd niet aanvaard door het hof. Ingevolge het vermoeden van onverdeeldheid dat vervolgens de kop op steekt komt de verkoopsopbrengst van de woning terecht in de onverdeeldheid die tussen beide echtgenoten bestaat. Wanneer de echtgenoten beslissen om uit elkaar te gaan zullen zij uit onverdeeldheid moeten treden en zal alles wat er zich in deze onverdeeldheid bevindt verdeeld worden over beide echtgenoten.¹²¹ Ook wanneer een schuldeiser het vermogen van een der echtgenoten wenst aan te spreken om diens persoonlijke schulden in te lossen, zal deze schuldeiser eerst een vordering tot uitonverdeeldheidtreding moeten instellen zodat de onverdeeldheid ophoudt te bestaan. Nadien kan de schuldeiser zich op het aandeel van de echtgenoot-contractant verhalen.¹²²

III. Bewijs

Iedere echtgenoot dient te bewijzen welke goederen aan zijn of haar eigen vermogen toebehoren. Artikel 1468 van het Burgerlijk Wetboek onderwerpt de echtgenoten hiervoor aan de bewijsregeling die bij het wettelijk stelsel hoort, waarbij de eigendom in de onderlinge verhouding tussen de echtgenoten volledig vrij is en dus door alle middelen van recht geleverd kan worden, inclusief getuigenissen en vermoedens.¹²³ Wanneer het eigendomsbewijs daarentegen gericht is tot derden, is er sprake van een gereguleerde bewijsvoering op basis van het gemeen recht.¹²⁴ Volgens artikel 1399, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek dient het eigendomsrecht ten aanzien van een goed in dat geval aangetoond te worden door een boedelbeschrijving, regelmatig bezit, titels met vaste dagtekening, bescheiden van een openbare dienst of vermeldingen in regelmatig gehouden of opgemaakte registers, bescheiden door de wet opgelegd of door het gebruik bekrachtigd.¹²⁵

Aangezien de bewijsregeling op dwingende wijze wordt vastgelegd in de artikelen 1399, tweede lid en 1468 van het Burgerlijk Wetboek, zal de opname van een afwijkende regeling in het huwelijkscontract niet tegengeworpen kunnen worden aan derden. De eigendomsvermoedens die door de echtgenoten conventioneel afgesproken worden, zullen dan ook enkel een rol kunnen spelen in hun onderlinge relatie tot bewijs van het tegendeel.¹²⁶

---

¹²¹ Artikel 1469, eerste lid BW.

¹²² P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 307, nr. 241.

¹²³ P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 306, nr. 240.

¹²⁴ Artikel 1341 BW.

¹²⁵ Artikel 1399, tweede lid BW; P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 305, nr. 240; J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 302, nr. 576; M. VAN MOLLE, "L'état du patrimoine personnel des époux dans le contrat de mariage. De l'inopposabilité de la liste des biens à l'opposabilité d'un inventaire partiel sur déclarations" in N. BAUGNIET, A. CULOT, P. DE PAGE, I. DE STEFANI, Y. LELEU, J. RENCHON, P. VAN DEN EYNDE en M. VAN MOLLE (eds.), *Le contrat de séparation des biens*, Limal, Anthemis, 2012, 8, nr. 4.

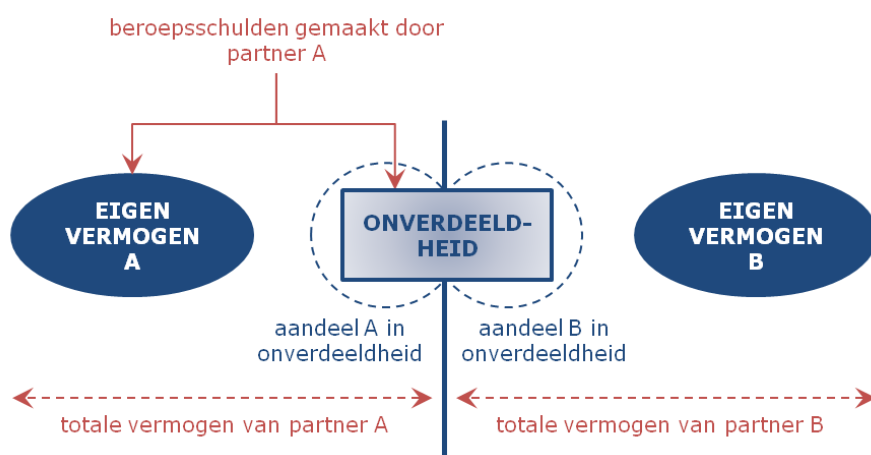
¹²⁶ J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 303, nr. 580; A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3^e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 41.

B. Definitief passief

In een stelsel van scheiding van goederen komen volgens artikel 1466 van het Burgerlijk Wetboek niet alleen de inkomsten terecht in het eigen vermogen, maar blijven ook de schulden eigen in hoofde van de echtgenoot die de schuld aangaat want men is niet bevoegd het vermogen van de andere echtgenoot te verbinden. Deze eigen schulden dienen bijgevolg gedragen te worden door het persoonlijk vermogen van de contracterende echtgenoot.¹²⁷

Er bestaan evenwel uitzonderingen op dit principe. Vooreerst, wanneer echtgenoten gezamenlijk schulden aangaan, dan is elke echtgenoot slechts gehouden voor zijn aandeel in de schuld volgens artikel 1220 van het Burgerlijk Wetboek. Ten tweede, in het geval de schuld hoofdelijk wordt aangegaan door beide echtgenoten, dan is iedere echtgenoot gehouden voor het geheel van de schuld volgens artikel 1197 van het Burgerlijk Wetboek. Ten derde is ook iedere echtgenoot hoofdelijk gehouden tot de niet-buitensporige huishoudelijke of opvoedingsschulden ingevolge artikel 222 van het Burgerlijk Wetboek. In het geval van dergelijke hoofdelijkheid behoort zowel het eigen vermogen van beide echtgenoten als de tussen hen bestaande onverdeeldheid tot het onderpand van de schuldeisers. Hierbij is het niet noodzakelijk om een voorafgaande verdeling uit te voeren.¹²⁸

Aangezien de beroepsschulden niet onder een van drie voorgaande uitzonderingen geplaatst kunnen worden, kan besloten worden dat de schulden in het kader van de professionele activiteit eigen blijven in hoofde van de echtgenoot die de beroepswerkzaamheid uitoefent. Indien er een onverdeeldheid aanwezig is, kan bovendien de verdeling daarvan gevorderd worden zodat het aandeel van de contracterende echtgenoot in die onverdeeldheid ook tot onderpand dient voor het voldoen van de beroepsschulden.¹²⁹

¹²⁷ Artikel 1466 BW; J. GERLO, *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 307, nr. 589; A. DELIEGE, "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3^e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 42.

¹²⁸ *Ibid.*

¹²⁹ W. PINTENS, C. DECLERCK en V. ALLAERTS, "Stelsels van scheiding van goederen", *TPR* 2010, afl. 3, 1551, nr. 244.

In vergelijking met het wettelijk stelsel biedt het stelsel van scheiding van goederen dan ook het voordeel dat de beroepsschulden die worden aangegaan door de ene echtgenoot, geen weerslag kunnen vinden op het inkomen van de andere echtgenoot. In het wettelijk stelsel komen de beroepsinkomsten van beide echtgenoten terecht in het gemeenschappelijk vermogen. Dit stelsel heeft voor zelfstandige beroepsbeoefenaars dan ook het grote nadeel dat de professionele schulden verhaald kunnen worden op deze gehele gemeenschap die bestaat uit de inkomsten van beide echtgenoten. In een stelsel van scheiding van goederen daarentegen blijft het gehele vermogen van de niet-contracterende echtgenoot gevrijwaard, waardoor echtgenoot B geen hinder zal ondervinden van de beroepsschulden die echtgenoot A is aangegaan. Echtgenoot B behoudt zijn eigen beroepsinkomsten zonder dat deze baten gebruikt kunnen worden om de professionele schulden van echtgenoot A in te dekken.

Het stelsel van scheiding van goederen biedt dus wel een gepaste oplossing wat betreft de bescherming van de niet-contracterende echtgenoot jegens de schuldeisers van de contracterende echtgenoot, maar binnen dit stelsel wordt de solidariteit tussen de echtgenoten volledig verbannen. De inkomsten van beide echtgenoten komen terecht in hun eigen vermogen zonder dat zij dit met elkander delen. Bovendien dient iedere echtgenoot zijn eigen schulden te dragen zonder dat hij of zij hiervoor kan rekenen op enige bijdrage afkomstig van zijn of haar partner. Beide echtgenoten staan er aldus quasi alleen voor terwijl het huwelijk net de bedoeling heeft elkaar bij te staan in goede en kwade tijden. Dit impliceert dat echtgenoten van elkanders inkomsten moeten kunnen meegenieten zodat zij van eenzelfde levensstandaard kunnen genieten, en dat zij elkaar ook bijstaan wanneer zich schulden zouden vormen. In de volgende paragraaf wordt dan ook dieper ingegaan op de mogelijkheden waarmee men alsnog probeert tegemoet te komen aan dit gebrek aan solidariteit tussen de echtgenoten binnen het stelsel van scheiding van goederen.¹³⁰

C. Voorlopig passief

In een stelsel van scheiding van goederen of koude uitsluiting kunnen de schuldeisers – zowel naar Belgisch als naar Nederlands recht – hun vorderingen enkel verhalen op het persoonlijke vermogen van de contracterende echtgenoot die verantwoordelijk is voor de gemaakte schulden en in geen geval op het vermogen van de andere niet-contracterende echtgenoot. Dit betekent dat enkel de goederen die exclusief aan de contracterende echtgenoot toekomen als onderpand voor de schuldeisers kunnen dienen.¹³¹

Omwille van het feit dat een stelsel van scheiding van goederen gekenmerkt wordt door de afwezigheid van een gemeenschappelijk vermogen, zullen de schuldeisers ook op onrechtstreekse wijze geen aanspraken kunnen laten gelden op het vermogen van de niet-contracterende echtgenoot, daar waar dit wel mogelijk was in het wettelijk stelsel. De schuldeisers kunnen echter wel beslag leggen op de helft van de goederen die de echtgenoten in mede-eigendom of

---

¹³⁰ Deel 1, Hoofdstuk 2, §3.

¹³¹ H. CASMAN, "Art. 1466-1469 BW" in CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/V.2., Mechelen, Kluwer, 1997, 17.

onverdeeldheid met elkander delen. Indien dit breukdeel van 1/2 niet overeenstemt met de werkelijkheid, dan kan de niet-contracterende echtgenoot het verhaalsrecht van de schuldeisers van zijn (contracterende) echtgenoot laten inperken door het bewijs te leveren van zijn werkelijke breukdeel in de onverdeeldheid middels de regels vervat in artikel 1399 van het Burgerlijk Wetboek. Wanneer de contracterende echtgenoot de goederen die aanwezig zijn in de onverdeeldheid bijvoorbeeld betaald heeft voor 1/4, en het overige gedeelte werd gefinancierd door de niet-contracterende echtgenoot, dan zullen de schuldeisers voor de beroepsschulden van de contracterende echtgenoot slechts een beroep kunnen doen op 1/4 van de onverdeeldheid om hun openstaande vorderingen ingelost te zien worden.¹³²

De keuze voor een stelsel van scheiding van goederen of koude uitsluiting wordt voornamelijk ingegeven omwille van het risico op schuldeisers dat het ondernemerschap met zich meebrengt. Door het vermijden van een boedervermenging pogen de echtgenoten door middel van deze stelsels het vermogen van de echtgenoot of echtgenote van de ondernemer te beschermen tegen het ondernemersrisico. Het mag dan wel voordelig zijn dat de schuldeisers van de echtgenoot-contractant zich enkel op diens eigen vermogen kunnen verhalen, en de goederen van de niet-contracterende echtgenoot onaangeroerd dienen te laten, maar toch moet er bij herhaling op gewezen worden dat door de keuze voor deze stelsels iedere solidariteit tussen de echtgenoten verdwijnt. De niet-contracterende echtgenoot deelt immers niet in de vruchten die de echtgenoot-contractant verkrijgt in ruil voor zijn geleverde prestaties, hetgeen de niet-contracterende echtgenoot duidelijk in een benadeelde positie plaatst. De positie van de niet-contracterende echtgenoot wordt vaak door de vrouw aangenomen binnen het huwelijk. Vermits de vrouw haar tijd geregeld opvult met het uitvoeren van de huishoudelijke karweien, alsook door de verzorging en de opvoeding van de nakomelingen op zich te nemen, is zij vrijwel niet in staat om voor zichzelf enig vermogen op te bouwen of haar bestaande eigen vermogen uit te breiden. Dit kan leiden tot oneerlijke situaties wanneer het huwelijk tot een einde komt.¹³³

Ook voor de schuldeisers is het niet interessant wanneer hun schuldenaar gehuwd is onder het stelsel van scheiding van goederen. Hun verhaalsrecht is in dergelijk geval immers beperkt tot het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot terwijl zij in het kader van het wettelijk stelsel een uitgebreider onderpand genoten. Daar konden zij immers ook beslag leggen op het gemeenschappelijk vermogen waarin o.a. de inkomsten van de niet-contracterende echtgenoot terecht kwamen, maar dat is hier niet het geval aangezien er geen gemeenschap voorhanden is.

D. Uitzondering: belastingschulden

Ingevolge artikel 394, §1, eerste lid van het Wetboek Inkomstenbelasting 1992 geniet de algemene administratie van de belastingen en de invordering, als schuldeiser van de

¹³² H. CASMAN, "Art. 1466-1469 BW" in CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/V.2., Mechelen, Kluwer, 1997, 17.

¹³³ M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 131-133, nr. 133; G. VAN DER BURGHT, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 71.

inkomstenbelasting, een ruimer verhaalsrecht dan enkel het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot. Ter voldoening van deze belastingschuld kan de administratie zich richten tot zowel de eigen vermogens van beide echtgenoten als tot de gemeenschap, ongeacht het huwelijksvermogensstelsel waarvoor de echtgenoten gekozen hebben. Zo de niet-contracterende echtgenoot het verhaal op zijn eigen vermogen wenst te voorkomen, zal hij overeenkomstig artikel 394, §1, tweede lid van het Wetboek Inkomstenbelasting 1992 moeten bewijzen dat hij zich in een van de volgende omstandigheden bevindt:

1. Hij bezat de goederen die deel uitmaken van zijn eigen vermogen reeds voordat het huwelijk werd afgesloten.
2. Hij heeft de goederen verkregen door middel van een erfenis of schenking van een andere persoon dan de echtgenoot.
3. Hij heeft de goederen verworven door middel van fondsen die voortkomen van de realisatie van dergelijke goederen.
4. Hij heeft de goederen verkregen door middel van inkomsten die toekomen aan het eigen vermogen krachtens het huwelijksvermogensstelsel.

Het vermoeden van onverdeeldheid dat zijn grondslag vindt in artikel 1468, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek, spreekt zich enkel uit over het onverdeelde karakter van een goed maar bewijst in geen geval dat de goederen ressorteren onder het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot. Op grond van dit vermoeden alleen zal de niet-contracterende echtgenoot er dan ook niet in slagen om goederen te verwijderen uit het onderpand van de schuldeiser.¹³⁴

E. Besluit

Wat het schuldeisersrisico betreft is het stelsel van scheiding van goederen bijzonder interessant. De niet-contracterende echtgenoot wordt immers beschermd tegen de schuldeisers van diens partner aangezien beide eigen vermogens van elkaar gescheiden worden en de schuldeisers enkel verhaal kunnen zoeken op het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot.

Dit stelsel heeft echter als nadeel dat de solidariteit tussen de echtgenoten volledig naar de achtergrond wordt verbannen. De inkomsten van beide echtgenoten komen immers in ieders eigen vermogen terecht waardoor zij niet van elkaars verdiensten kunnen meegenieten. In de situatie waarbij één echtgenoot bijvoorbeeld werkloos is of om een andere reden geen inkomen kan verwerven, blijft deze echtgenoot in de kou staan. Hij of zij verkrijgt geen vergoeding wegens beroepsprestaties of geniet eventueel een veel lagere uitkering, en kan bovendien niet terugvallen

---

¹³⁴ Cass. (1ste kamer) 22 november 2007, *RW* 2008-09, afl. 21, 869; W. PINTENS, C. DECLERCK en V. ALLAERTS, "Stelsels van scheiding van goederen", *TPR* 2010, afl. 3, 1551, nr. 245.

op het vermogen van zijn of haar partner. Daarvoor staat dit stelsel ook bekend onder de benaming "koude uitsluiting".¹³⁵

De zogenaamde koude uitsluiting waarmee het stelsel van scheiding van goederen gepaard gaat voldoet dus niet helemaal aan de wensen van de echtgenoten. Enerzijds bereiken zij hiermee wel hetgeen zij in gedachten hebben ten aanzien van het schuldeisersrisico – met name het vermogen van de niet-contracterende echtgenoot te beveiligen – maar anderzijds kunnen zij zich niet verzoenen met de solidariteitsgedachte die in de doofpot wordt gestoken. Echtgenoten zijn op zoek naar een vermogensstelsel waar even goed een wederkerige solidariteit in terug te vinden is, maar op dat vlak biedt het stelsel van scheiding van goederen aldus niet de geschikte oplossing. In de recente rechtsleer en in de praktijk verschijnen bijgevolg nogal wat varianten van participatiestelsel zoals het opnemen van een verrekenbeding in het huwelijkscontract of het toevoegen van een intern gemeenschappelijk vermogen. Deze stelsels komen worden in de volgende paragraaf nader uiteen gezet.

Ook door de derden-schuldeisers wordt het stelsel van scheiding van goederen niet geliefd. Het onderpand waarop zij hun verhaalsrechten kunnen uitoefenen wordt immers aanzienlijk beperkt in vergelijking met het wettelijk stelsel.

§3. Afwijkingen van de zuivere scheiding van goederen

De hierna besproken stelsels vertrekken allen van een stelsel van scheiding van goederen maar voegen iets toe aan dit stelsel. Op die manier wordt de niet-contracterende echtgenoot beschermd tegen de schuldeisers van de echtgenoot-contractant en proberen de echtgenoten toch ook in kleine mate solidair met elkaar te zijn, maar toch bieden ook deze stelsels niet alle voordelen die gepaard gaan met de klassieke huwgemeenschap. Er wordt bijvoorbeeld niet de mogelijkheid geboden om huwelijksvoordelen te bedingen, alsook de wettelijke regeling inzake de erfopvolging wanneer de langstlevende echtgenoot tot nalatenschap geroepen wordt verschilt van het wettelijk stelsel. De hierna beschreven keuzestelsels bieden dus wel een oplossing wat het schuldeisersrisico en de deelname in elkanders aanwinsten betreft, maar komen nog niet helemaal tegemoet aan de solidariteit tussen de echtgenoten.¹³⁶

A. Scheiding van goederen met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen

Deze titel behandelt de thematiek waarbij zowel echtgenoten als wettelijk samenwonende partners ervoor opteren het stelsel van scheiding van goederen als uitgangspunt in te schrijven in hun

¹³⁵ C. DE WULF, *Notarieel Familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kuwer, 2011, 907, nr. 1179.

¹³⁶ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 907, nr. 1179; P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 326-327, nr. 252.

huwelijks- of samenlevingscontract, maar hierbij onmiddellijk een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen creëren. Zoals uit het volgende deel immers zal blijken, bestaat de wettelijke regeling in het kader van de wettelijke samenwoning – die overigens van aanvullend recht is – uit een stelsel van scheiding van goederen, net zoals dat bestaat voor echtgenoten die daarvoor opteren in hun huwelijkscontract. De vermogensrechtelijke verhouding tussen wettelijk samenwonende partners wordt slechts summier geregeld door de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek. Kort samengevat komt het erop neer dat elk der partners de goederen waarvan hij de eigendom kan bewijzen, behoudt alsook de inkomsten uit deze goederen en de opbrengsten uit arbeid ingevolge artikel 1478, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek. Het tweede lid van dit artikel voegt hieraan toe dat de goederen waarvan de eigendom door geen der partners bewezen kan worden, vermoed worden in onverdeeldheid te zijn.

Hoewel het stelsel van scheiding van goederen in eerste instantie gunstig is voor zelfstandige ondernemers, want de schulden die uit zo'n zelfstandige activiteit voortvloeien blijven eigen en zullen enkel op het eigen vermogen van de contracterende schuldenaar en diens aandeel in de eventuele onverdeeldheid verhaald worden terwijl het vermogen van de niet-contracterende echtgenoot gevrijwaard blijft, is dit stelsel toch niet altijd wenselijk. De solidariteit tussen de partners en de zorg voor elkaar verdwijnt immers volledig wanneer zij ervoor kiezen het stelsel van scheiding van goederen in te roepen. Het valt dan ook te begrijpen dat wettelijk samenwonende partners, door middel van een samenlevingsovereenkomst, alsook echtgenoten die het stelsel van scheiding van goederen inroepen door middel van een huwelijkscontract, wensen af te wijken van het stelsel van scheiding der goederen in zijn zuiverste vorm. Partners wensen zich althans te beschermen voor het geval een van hen komt te overlijden of voor het geval dat de wettelijke samenwoning beëindigd wordt. Indien de gemeenrechtelijke regeling inzake de wettelijke samenwoning van toepassing zou zijn omdat de wettelijk samenwonende partners daarvan niet conventioneel zijn afgeweken, dan zou het bijvoorbeeld kunnen gebeuren dat de ene partner een gigantisch vermogen overhoudt omdat deze gedurende de wettelijke samenwoning zijn carrière heeft uitgebouwd, terwijl de andere partner geen kapitaal opgetrokken heeft tijdens de wettelijke samenwoning aangezien deze geen beroepsfunctie uitoefende om voor het gezin te kunnen zorgen.¹³⁷ Dezelfde omstandigheid kan zich voordoen indien echtgenoten huwen onder het stelsel van scheiding van goederen.

Dit is een bedroevende situatie en zowel echtgenoten die gehuwd zijn op basis van het stelsel van scheiding van goederen als wettelijk samenwonende partners proberen in de praktijk dan ook naar mogelijkheden te zoeken om aan deze problematiek tegemoet te komen. Er bestaan reeds verschillende beschermingstechnieken zoals het opstellen van een testament waardoor het vermogen van de overleden partner gedeeltelijk toekomt aan de overlevende partner, het afsluiten van een levensverzekeringsovereenkomst waarbij de andere partner als begunstigde wordt aangeduid, het doen van schenkingen, etc. maar ook de wettelijke samenwoningsovereenkomst of het huwelijkscontract kan hier een gepaste oplossing aanreiken. In de praktijk stelt zich bijvoorbeeld de vraag of zowel echtgenoten als wettelijke samenwonende partners inzake de

---

¹³⁷ C. DECLERCK, "Koude uitsluiting: hervormen of afschaffen?", *T. Fam.* 2012, afl. 2, 30.

contractsvrijheid kunnen opteren voor de toevoeging van een intern gemeenschappelijk vermogen?¹³⁸

Ter beantwoording van deze vraag dient vooreerst opgemerkt te worden dat het vermogensrechtelijke statuut op basis van het gemene recht voor partners die met elkaar wettelijk samenwonen, d.i. het stelsel dat hierna in het tweede deel aan bod zal komen, gelijkgesteld wordt met het stelsel van zuivere scheiding van goederen zoals dat kan bestaan tussen echtgenoten binnen het huwelijk. In beide gevallen kunnen de partijen in het contract dat de vermogensrechtelijke verhouding regelt, niet opteren voor een gemeenschap van goederen zoals dit bestaat binnen het wettelijk stelsel. Wanneer er sprake is van een stelsel van scheiding van goederen dan kan er geen gemeenschappelijk vermogen bestaan waarin de toekomstige inkomsten van beide partners terecht komen.¹³⁹ De inkomsten uit beroepsactiviteiten zullen dan ook hun eigen karakter behouden en bijgevolg blijven toebehoren aan het eigen vermogen van de partner wie deze inkomsten gegenereerd heeft.

Aangezien het instellen van een gemeenschappelijk vermogen binnen het stelsel van scheiding van goederen niet mogelijk is, werd in de notariële praktijk verder gezocht naar een mogelijkheid om enige financiële solidariteit in te bouwen tussen wettelijk samenwonende partners of echtgenoten die het stelsel van scheiding van goederen verkiezen binnen hun huwelijkscontract. Dit heeft ertoe geleid dat partners regelmatig het stelsel van scheiding van goederen als uitgangspunt hanteren in hun op maat gemaakte vermogensrechtelijke overeenkomst en er vervolgens voor kiezen om hier een vennootschap van aanwinsten aan toe te voegen. Deze vennootschap van aanwinsten dient onderscheiden te worden van het gemeenschappelijk vermogen zoals dit voorheen reeds aan bod is gekomen inzake het wettelijk stelsel, want wanneer er sprake is van een vennootschap van aanwinsten dan wordt het basisstelsel gevormd door het stelsel van scheiding van goederen. Binnen dit stelsel van scheiding van goederen geniet de vennootschap van aanwinsten geen primauteit. Men gaat er immers vanuit dat de goederen eigen zijn tenzij kan worden aangetoond dat de goederen door beide partners in onverdeeldheid worden aangehouden. Wanneer er daarentegen een gemeenschappelijk vermogen voorhanden is, dan is er sprake van een gemeenschapsstelsel en het gemeenschapsstelsel distantieert zich van het stelsel van scheiding van goederen doordat de beroepsinkomsten automatisch en van rechtswege in de gemeenschap terechtkomen. Bovendien speelt er een vermoeden van onverdeeldheid en worden alle goederen geacht tot de gemeenschap te behoren wanneer de partners niet kunnen aantonen dat deze goederen toebehoren aan een van hun eigen vermogens. Wanneer het stelsel van scheiding van goederen wordt gemoduleerd door de opname van een vennootschap van aanwinsten, dan vallen de inkomsten niet van rechtswege in deze vennootschap maar kunnen de partners in de vermogensrechtelijke overeenkomst zelf aanwijzen welke goederen daarin terecht zullen komen.¹⁴⁰ Hoewel de inkomsten die voortvloeien uit de beroepsuitoefening niet automatisch tot de

¹³⁸ A. VAN GEEL en C. DECLERCK, "Actuele planningstechnieken in vraag gesteld", *Not.Fisc.M.* 2011, afl. 7, 190, nr. 26; J. RUYSSVELDT, "Inbreng van een goed in een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen tussen wettelijk samenwonenden", *Registratierechten* 2010, afl. 3, 7.

¹³⁹ A. VAN GEEL en C. DECLERCK, "Actuele planningstechnieken in vraag gesteld", *Not.Fisc.M.* 2011, afl. 7, 190, nr. 26; J. RUYSSVELDT, "Inbreng van een goed in een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen tussen wettelijk samenwonenden", *Registratierechten* 2010, afl. 3, 8.

¹⁴⁰ N. VANDEBEEK, "Bedongen scheiding van goederen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, 431.

vennootschap van aanwinsten zullen behoren, kunnen de partners wel met elkaar overeenkomen dat de goederen die worden aangekocht met deze professionele inkomsten, hiervan deel uitmaken.

Het is uitermate belangrijk dat partners die opteren voor een vennootschap van aanwinsten binnen het stelsel van scheiding van goederen voorzien in een zo coherent mogelijk stelsel bij de uitwerking van hun vermogensrechtelijke overeenkomst door steeds het passief het actief te laten volgen.¹⁴¹ Het is bijgevolg niet mogelijk om een goed onder de vennootschap van aanwinsten te laten ressorteren terwijl de schuld die op dat goed weegt, behoort tot een van de eigen vermogens der partners.¹⁴² A. VERBEKE is overigens de mening toegedaan dat het niet langer wenselijk is om te spreken van een "vennootschap van aanwinsten" en vindt dat deze toegevoegde onverdeeldheid binnen het stelsel van scheiding van goederen eerder gekwalificeerd dient te worden als een "toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen".¹⁴³

Deze massa dient in de externe verhouding – dit is de verhouding tussen de partners en de (derden-) schuldeisers – beschouwd te worden als een gemeenrechtelijke onverdeeldheid. De verhaalsrechten van deze schuldeisers zullen dan ook geregeld worden op basis van het gemeen recht hetgeen betekent dat de schuldeisers te allen tijde de verdeling kunnen vragen van het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen. In de interne verhouding – dit is de verhouding tussen de partners onderling – maakt het toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen echter geen loutere onverdeeldheid uit, maar dient dit beschouwd te worden als een gemeenschap of als een gemeenrechtelijke onverdeeldheid met een bijzondere bestemming.¹⁴⁴ Hierop is artikel 815 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing waardoor de echtgenoten de verdeling van de intern toegevoegde gemeenschap niet kunnen vragen.¹⁴⁵ Door de boedel in de interne verhouding te bestempelen als een gemeenschap kunnen de echtgenoten of de wettelijk samenwonende partners alsnog genieten van de voordelen zoals verbonden aan het klassieke gemeenschappelijk vermogen binnen het wettelijk stelsel.

Tussentijds kan geconcludeerd worden dat het basisstelsel van scheiding van goederen, mits de toevoeging van een intern gemeenschappelijk vermogen of een vennootschap van aanwinsten, een gunstig samenlevingsstelsel uitmaakt voor echtgenoten of wettelijk samenwonende partners wanneer één van hen een professionele activiteit op zelfstandige basis uitoefent. Het risico dat er in die omstandigheid beroepsschulden ontstaan is immers reëel. In de interne verhouding lijkt het alsof het wettelijk stelsel van toepassing is aangezien de vennootschap van aanwinsten een gemeenschap uitmaakt waartoe beide partners voor de helft gerechtigd zijn. Hiermee wordt de

---

¹⁴¹ N. MASSAGER, *Les bases du droit civil - Tome I. Droit familial, régimes matrimoniaux, successions*, Limal, Anthemis, 2013, 71.

¹⁴² Luik 23 oktober 1986, *Rec. gén. enr. not.*, nr. 22.603; P. DE PAGE, *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 59-60, nr. 56.

¹⁴³ N. VANDEBEEK, "Bedongen scheiding van goederen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, 431-432; A. VERBEKE, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen. Pleidooi voor een 'warme uitsluiting'" in K.F.B.N. (ed.), *De evolutie van de huwelijkscontracten*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 136-137.

¹⁴⁴ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 988, nr. 1316; C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 58, nr. 91; A. VERBEKE, *Le contrat de mariage de séparation de biens. Plaidoyer pour une solution équitable*, Diegem, Kluwer, 1997, 51-52, nr. 69.

¹⁴⁵ N. VANDEBEEK, "Bedongen scheiding van goederen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, 432; A. VERBEKE, *Le contrat de mariage de séparation de biens. Plaidoyer pour une solution équitable*, Diegem, Kluwer, 1997, 55, nr. 73.

wederzijdse solidariteit, die verdwijnt tussen de partners wanneer zij ervoor opteren het "koude" stelsel van scheiding van goederen in het leven te roepen, alsnog behouden want wanneer de samenlevingsrelatie beëindigd wordt, zal iedere deelgenoot aanspraak kunnen maken op de helft van het gemeenschappelijk vermogen. Dat gebeurt niet wanneer er gekozen wordt voor een volledige scheiding van goederen omdat er in dat gegeven geen gemeenschap bestaat. Iedere partner of echtgenoot behoudt bijgevolg zijn eigen inkomsten en de goederen die daarmee aangeschaft werden hetgeen kan betekenen dat de ene partner een zeer groot vermogen overhoudt terwijl het resterende vermogen voor de andere partner slechts een geringe hoeveelheid uitmaakt. Ook in de externe relatie biedt dit stelsel een geruststellend alternatief voor de echtgenoten of de wettelijk samenwonende partners want in deze verhouding maakt de vennootschap van aanwinsten een loutere onverdeeldheid uit waarvan de schuldeisers de verdeling zullen moeten vorderen. Op die manier zal het vermogen van de niet-contracterende partner gevrijwaard worden en zullen de schuldeisers enkel verhaal kunnen doen op de eigen goederen van de contracterende partner, met inbegrip van diens aandeel in de onverdeeldheid.

J. VAN BAEL formuleert echter kritiek op het stelsel van scheiding van goederen met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen waarvoor gekozen kan worden door echtgenoten in hun huwelijkscontract. Volgens deze auteur is het niet mogelijk om een dubbele regeling tot stand te brengen. Het is onmogelijk dat er enerzijds een interne bestuursregeling bestaat tussen de echtgenoten die overeenkomt met het bestuur van een eigenlijke gemeenschap maar die niet aan derden-schuldeisers kan worden tegengeworpen, terwijl anderzijds in de externe relatie ten aanzien van derden de gemeenrechtelijke bestuursregeling van toepassing zou zijn.¹⁴⁶ Derden-schuldeisers gaan er immers van uit dat de interne regeling met betrekking tot de daden van bestuur die van toepassing is tussen de echtgenoten, ook de externe regeling ten aanzien van derden weerspiegelt. Wanneer echtgenoten overeenkomen een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen te creëren binnen het stelsel van scheiding van goederen, dan wil dat inderdaad zeggen dat er in de interne relatie sprake is van een eigenlijke gemeenschap. Daarmee wordt ten aanzien van derden-schuldeisers echter ook de indruk gewekt dat zij deze intern eigenlijke gemeenschap kunnen aanspreken ter voldoening van de schulden, hoewel dat in de externe regeling toch niet het geval blijkt te zijn aangezien het daar om een loutere onverdeeldheid gaat. Op deze wijze glipt de bestuursregeling die gepaard gaat met het gemeenschapsstelsel via een achterpoortje terug binnen in de interne relatie, daar waar het formeel wordt buitengesloten in de externe verhouding.

J. VAN BAEL verbindt vergaande gevolgen aan dit fenomeen en is de mening toegedaan dat huwelijkscontracten die voorzien in een stelsel van scheiding van goederen mits toevoeging van een intern gemeenschappelijk vermogen nietig verklaard moeten worden. Hij baseert zich hiervoor op het cassatiearrest van 17 september 2007 waarin het Hof gezegd heeft dat bedingen die in strijd zijn met de wezenlijke kenmerken van een vermogensstelsel, niet geldig zijn.¹⁴⁷ Na het vaststellen van de nietigheid zullen de echtgenoten dan ook geacht worden onder het wettelijk

---

¹⁴⁶ J. VAN BAEL, "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen met een toegevoegd 'intern gemeenschappelijk vermogen'. Ceci n'est pas un régime matrimonial", *T. Not.* 2010, afl. 5, 232.

¹⁴⁷ Cass. 17 september 2007, *NJW* 2007, 797-799.

stelsel te ressorteren ingevolge artikel 1390 van het Burgerlijk Wetboek, en dit retroactief tot op het moment dat het huwelijk werd aangegaan.¹⁴⁸

Ook C. DE WULF keert zich tegen het stelsel van scheiding van goederen met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen wegens de strijdigheid ervan met het beginsel dat echtgenoten door middel van een huwelijkscontract niet mogen afwijken van rechten die ingevolge de wet aan derden worden toegekend. Wanneer echtgenoten kiezen voor een huwgemeenschap zoals in het wettelijk stelsel, of zoals in het stelsel van algehele gemeenschap, dan dienen zij volgens C. DE WULF de gevolgen ten aanzien van derden die de wet aan deze stelsels verbindt onverminderd te respecteren. Het recht dat de schuldeisers verkrijgen uit de wet – met name het uitoefenen van een verhaalsrecht op het gehele gemeenschappelijk vermogen – maakt een dwingende bepaling uit. Hierbij is het irrelevant welke benaming de echtgenoten toekennen aan hun gekozen stelsel zoals omvat in hun huwelijkscontract ten opzichte van derden. Indien het enige doel dat de echtgenoten voor ogen houden bestaat uit het verminderen van het verhaalsrecht van de schuldeisers, dan wordt middels deze constructie haar doel gemist volgens deze auteur.¹⁴⁹

Aansluitend op de mening van A. VERBEKE kan naar mijn persoonlijk inzicht de visie die J. VAN BAEL en C. DE WULF erop nahouden geenszins bijgetreden worden. Het is voor de schuldeisers inderdaad niet interessant wanneer zij zich willen verhalen op de goederen van een schuldenaar die gehuwd is of wettelijk samenwonend onder het stelsel van scheiding van goederen met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen. Zij kunnen zich in dat geval slechts wenden tot het eigen vermogen van de schuldenaar of de echtgenoot-contractant terwijl het vermogen van de niet-contracterende echtgenoot wordt beschermd terwijl dit in de interne verhouding toch anders wordt geregeld. Toch is de contractsvrijheid, zoals omschreven in artikel 1387 van het Burgerlijk Wetboek, een gegeven dat de wetgever zeer hoog in het vaandel heeft gedragen. Dit brengt met zich mee dat echtgenoten de vermogensrechtelijke verhoudingen in hun relatie vrij kunnen vormgeven. Die regeling mag echter geen afbreuk doen aan de rechten van derden-schuldeisers, maar door het toevoegen van een intern gemeenschappelijk vermogen aan het stelsel van scheiding van goederen is dat verre van het geval. De onderlinge of interne regeling dewelke echtgenoten uitwerken met dit vermogensstelsel kan per slot van rekening niet aan derden worden tegengeworpen.¹⁵⁰ In de externe relatie maakt het toegevoegde gemeenschappelijk vermogen dan ook een loutere onverdeeldheid uit waarvan de verdeling gevraagd zal moeten worden alvorens de schuldeisers het verschuldigde bedrag ingelost kunnen zien worden. Vanuit deze opvatting is het stelsel van scheiding van goederen met inbegrip van een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen dan ook een legitiem vermogensstelsel.¹⁵¹

---

¹⁴⁸ C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 58-59, nr. 91.

¹⁴⁹ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 989, nr. 1316.

¹⁵⁰ C. DECLERCK, "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 59, nr. 91.

¹⁵¹ A. VERBEKE, "Scheiding van goederen en onverdeeldheden. Over de rechtsgeldigheid van een TIGV", *T. Not.* 2011, 192.

B. Scheiding van goederen met toevoeging van een verrekeningsbeding

Echtgenoten die voor een Nederlandse ambtenaar in het huwelijksbootje treden kunnen er in de huwelijksvoorwaarden voor opteren om niet absoluut voor de koude uitsluiting te gaan, maar om hieraan verrekenbedingen toe te voegen. Ook in de Belgische praktijk is een dergelijk verrekeningsbeding niet langer onbekend. In de vorige paragraaf werd reeds geduid op de nadelen die de koude uitsluiting met zich meebrengt. De niet-contracterende echtgenoot deelt niet in de vermogenstoename die wordt bekomen door de ondernemende echtgenoot, en deze vermogenstoename blijft continue onderworpen aan het ondernemersrisico in hoofde van de echtgenoot-contractant. De ontwikkeling van verrekenbedingen wenste dan ook tegemoet te komen aan de nadelen die met de koude uitsluiting de kop op staken.¹⁵²

Krachtens het opnemen van verrekenbedingen in de huwelijksvoorwaarden of het huwelijkscontract zullen de echtgenoten intern hun vermogen anders met elkaar afrekenen dan wat hun vermogensrechtelijke verhouding ten aanzien van externen laat uitschijnen. De vermogensrechtelijke verhouding ten aanzien van derden wordt door middel van de verrekenbedingen aldus niet gewijzigd, maar het is louter in de interne of onderlinge relatie tussen de echtgenoten dat de situatie anders zal zijn. Het stelsel van de koude uitsluiting laat men hiermee intact en blijft werking genieten naar derden toe, terwijl de echtgenoten in hun onderlinge verhouding afwijken van dit absolute vermogensstelsel.¹⁵³ Op dergelijke manier genieten de echtgenoten van het batig saldo van ieders vermogen zonder dat de zelfstandigheid verloren gaat waarmee het stelsel van scheiding van goederen gekenmerkt wordt.¹⁵⁴

Het verrekenbeding werd door de Hoge Raad voor het eerst aanvaard in het Van de Water/Van Hemme-arrest.¹⁵⁵ De Hoge Raad besliste daarin voor het eerst dat het vermogensrechtelijk statuut, zoals het externe werking heeft jegens derden, geen invloed heeft op de mogelijkheid voor de echtgenoten om intern anders overeen te komen.

Het verrekenbeding impliceert een schuldvordering voor iedere echtgenoot op het vermogen van de andere echtgenoot. Er wordt bijgevolg noch een onverdeeldheid gecreëerd noch een gemeenschappelijk vermogen. De waarde van de inkomsten die verdeeld dient te worden kan door de echtgenoten ofwel worden beperkt tot de inkomsten verkregen uit beroepsbezigheden, ofwel ook de vruchten van goederen bevatten die in feite toebehoren aan het eigen vermogen. Echtgenoten worden zelfs zover vrijgelaten dat zij kunnen stipuleren in het huwelijkscontract of de huwelijksvoorwaarden dat zij met elkaar verrekenen alsof zij onder het stelsel van algehele gemeenschap zijn gehuwd. In Nederland wordt een dergelijke clausule ook wel de benaming "het alsofbeding" opgedragen.¹⁵⁶

---

¹⁵² M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 133-134, nr. 134; G. VAN DER BURGHT, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 72.

¹⁵³ G. VAN DER BURGHT, *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 72.

¹⁵⁴ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 983, nr. 1309.

¹⁵⁵ HR 21 januari 1944, NJ 1944-45, 120.

¹⁵⁶ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 983, nr. 1309.

In de rechtsleer wordt het onderscheid gemaakt tussen periodieke- en finale verrekenstelsels. In het kader van de periodieke verrekenstelsels wordt er op frequente basis - hetgeen meestal jaarlijks is - een afrekening gemaakt van de inkomsten die niet benut werden en aldus opgespaard bleven. Een voorbeeld van een dergelijk periodiek verrekenstelsel kan teruggevonden worden in het Amsterdams verrekenbeding. Dit is een modelcontract dat aan de echtgenoten wordt aangeboden en dat zij kunnen gebruiken bij het opstellen van de huwelijksvoorwaarden. Het uitgangspunt in het kader van het Amsterdams verrekenbeding veronderstelt dat de echtgenoten gehuwd zijn met (koude) uitsluiting van gemeenschap. In de huwelijksvoorwaarden wordt daarbij echter gespecificeerd dat de echtgenoten, aan het einde van het jaar, een verdeling opmaken van de inkomsten die niet gependend dienden te worden aan de kosten inzake de huishouding, de verzorging en de opvoeding van de nakomelingen. De inkomsten die onverteerd bleven, en aldus niet gebruikt werden tijdens het kalenderjaar, worden in twee gelijke delen verdeeld. Iedere echtgenoot is vervolgens gerechtigd in één van de twee delen waardoor beide echtgenoten de mogelijkheid verkrijgen een vermogen op te bouwen gedurende het huwelijk, inclusief de echtgenoot die niet buitenshuis gaat werken maar de huishoudelijke- en gezinslasten op zich neemt.¹⁵⁷ Dit verrekenstelsel zou met open armen ontvangen kunnen worden in een huwelijk waarbij één van de twee partners een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent. Ten aanzien van de schuldeisers geldt immers het stelsel van scheiding van goederen of koude uitsluiting waardoor de schuldeisers enkel het vermogen van de echtgenoot-contractant kunnen aanspreken ter vergoeding van de schulden. Door intern ieder jaar een afrekening te maken zal de contracterende echtgenoot zijn inkomsten moeten delen, en kan de niet-contracterende echtgenoot bijgevolg mee delen in diens winsten en daarmee zelf een vermogen opbouwen, terwijl de schuldeisers van de echtgenoot-contractant dit opgebouwde vermogen van de niet-contracterende echtgenoot niet meer kunnen aanspreken. Het komt er met andere woorden op neer dat het onderpand van de schuldeisers verminderd wordt, daar de inkomsten die oorspronkelijk aan het vermogen van de echtgenoot-contractant toekomen, aan het einde van het jaar voor de helft overgeheveld worden naar de niet-contracterende echtgenoot. Deze inkomsten worden bijgevolg onbeslagbaar voor de schuldeisers van de echtgenoot-contractant, en op die manier zijn de echtgenoten ook binnen het stelsel van scheiding van goederen toch solidair met mekaar.

Naast de periodieke verrekenstelsels bestaan er ook finale verrekenstelsels. De finale verrekenstelsels laten de afrekening pas geschieden wanneer het huwelijk tot een einde komt. Het komt veelvuldig voor dat echtgenoten met elkaar stipuleren in de huwelijksvoorwaarden met (koude) uitsluiting van goederen getrouwd te zijn, terwijl zij met elkaar afspreken om aan het einde van het huwelijk af te rekenen alsof men in algehele gemeenschap van goederen met elkaar was getrouwd. De echtgenoten creëren hiermee een soort van pseudogemeenschap van goederen in hun onderlinge of interne relatie. Tot dit verrekenstelsel wordt vaak beslist omwille van zijn eenvoud. Er dient namelijk slechts één verrekening plaats te vinden op het moment dat het huwelijk beëindigd wordt, terwijl er in het kader van periodieke verrekenstelsels ieder jaar afgerekend dient te worden.

---

¹⁵⁷ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 320-323, nr. 76.

In het kader van het onderzoek dat in deze masterproef gevoerd wordt, dient toch opgemerkt te worden dat de nadelen van het finale verrekenstelsel een grotere omvang vertonen dan de voordelen ervan. De echtgenoot die geen arbeidsactiviteiten uitvoert, kan tijdens het huwelijk immers geen eigen vermogen opbouwen door middel van de inkomsten afkomstig van de echtgenoot-contractant aangezien de verrekening pas zal plaatsvinden aan het einde van het huwelijk.¹⁵⁸ Aangezien de inkomsten van de echtgenoot-contractant aan hem blijven toebehoren gedurende het huwelijk, zonder dat diens echtgenoot daarop enige aanspraak kan uitoefenen, zal dit gehele vermogen als onderpand voor de schuldeisers blijven functioneren. Het is dus goed mogelijk dat er aan het einde van het huwelijk geen vermogen meer overblijft om te verdelen en dat de niet-contracterende echtgenoot opnieuw met lege handen achter blijft.¹⁵⁹

C. Scheiding van goederen met onverdeeldmaking van de besparingen

Het stelsel van scheiding van goederen met onverdeeldmaking van de besparingen lijkt sterk op het stelsel van scheiding van goederen met toevoeging van een verrekeningsbeding dat in het voorgaande punt beschreven werd. Echtgenoten of wettelijk samenwonende partners gaan immers het gespaarde bedrag dag na dag met elkaar afrekenen zodat ieder hierin een onverdeelde helft verkrijgt, zonder dat hiervoor een effectieve verrekening dient plaats te vinden.¹⁶⁰ Daar waar er in het kader van een verrekeningsbeding – zoals hier voren reeds vermeld – wel een effectieve afrekening dient te gebeuren gaat het hier over een stelsel waar de betaling automatisch gebeurt. De automatische betaling geschiedt door de onverdeelde helft van het gespaarde overschot van rechtswege te laten overgaan naar de andere echtgenoot. De echtgenoten of wettelijk samenwonende partner verkrijgen in het kader van dit stelsel zakenrechtelijke aanspraken op elkaars besparingen waardoor het niet langer vereist is om een effectieve afrekening te laten plaatsvinden. Deze afrekening wordt op die manier immers in het stelsel zelf ingebouwd.¹⁶¹

Onder besparingen in het kader van dit stelsel worden de inkomsten van de echtgenoten of de partners begrepen, en dit zowel de inkomsten verkregen uit arbeidsprestaties als inkomsten bekomen uit goederen die toebehoren aan het eigen vermogen, na vermindering met de eigen schulden en het aandeel in de kosten die iedere echtgenoot dient te dragen in de lasten van de huishouding.

Doordat er in dit stelsel sprake is van een zeker automatisme kan besloten worden dat dit stelsel het dichtst in de buurt komt van het wettelijk stelsel dat van toepassing zou zijn indien de echtgenoten nalaten een keuze te maken inzake hun vermogensrechtelijke verhoudingen. Dit stelsel komt in grote mate tegemoet aan de solidariteit tussen de echtgenoten. Doordat er dagelijks een automatische afrekening wordt gemaakt genieten de partners in grote mate van elkanders vermogen en komt er eenzelfde levensstandaard voor hun tot stand. Wat de schulden

---

¹⁵⁸ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 320-323, nr. 76.

¹⁵⁹ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 984, nr. 1309.

¹⁶⁰ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 998, nr. 1324.

¹⁶¹ C. DE WULF, *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 999, nr. 1326.

betreft wordt de solidariteit echter niet doorgetrokken want iedere partner blijft zelf instaan voor de schulden die hij of zij gemaakt heeft. Het is pas wanneer deze schulden op de inkomsten worden aangezuiverd dat het saldo wordt verdeeld over beide partners, dus de niet-contracterende echtgenoot draagt niet bij in de schulden van de echtgenoot-contractant. Op die manier gaat de solidariteit tussen de echtgenoten in het kader van het wettelijk stelsel aldus toch nog verder dan de solidariteit die in onderhavig stelsel voorhanden is.

Ook de schuldeisers zien een deel van hun onderpand verloren gaan in een stelsel van scheiding van goederen met onverdeeldmaking van de besparingen. Er is immers geen gemeenschappelijk vermogen voorhanden dus de schuldeisers zijn enkel aangewezen op het vermogen van de contracterende echtgenoot. Door middel van onderhavig stelsel rekenen de echtgenoten dagelijks automatisch met elkander af waardoor de echtgenoot-contractant een gedeelte van zijn vermogen overdraagt aan de niet-contracterende echtgenoot. Op het ogenblik dat de contracterende echtgenoot schulden begint te maken dienen deze schulden verhaald te worden op zijn persoonlijke inkomsten voordat er tussen de echtgenoten onderling nog een verrekening kan plaatsvinden. Indien zijn inkomsten niet langer volstaan om de schulden af te lossen gaan de schuldeisers geen beslag kunnen leggen op het eigen vermogen van de niet-contracterende partner terwijl de contracterende echtgenoot hierin toch ook heeft bijgedragen.

HOOFDSTUK 3. BESCHERMING VAN DE NIET- CONTRACTERENDE ECHTGENOOT D.M.V. ANDERE TECHNIEKEN

§1. *De beroepsaansprakelijkheidsverzekering*

Ingeval een echtpaar gehuwd is onder het Belgische wettelijk stelsel – met name een stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten – of onder het Nederlandse wettelijk stelsel – dit is een stelsel van algehele gemeenschap – dan bestaat het risico, zoals voorheen reeds uiteengezet, dat de schuldeisers van de echtgenoot-contractant de inkomsten van de niet-contracterende echtgenoot zal aanspreken daar deze inkomsten in het gemeenschappelijk vermogen terechtkomen en deze gemeenschap volledig onderworpen is aan het verhaalsrecht van de beroepsschuldeisers. Om enige bescherming te bieden aan de niet-contracterende echtgenoot en het risico enigszins te beperken, nemen de echtgenoten vaak de beslissing om een beroepsaansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Op die manier worden fouten die de echtgenoot-contractant begaat in het kader van zijn beroep verzekerd en gedekt door de verzekeringsinstantie waardoor de schuldeisers zich niet zullen wenden tot diens privévermogen.¹⁶²

Een voorbeeld van een handeling die in de juridische praktijk als een beroepsfout wordt beschouwd is de vergetelheid van een advocaat om tijdig hoger beroep in te dienen tegen een uitspraak in eerste aanleg. Ook het verlenen van volstrekt verkeerde adviezen kan de aansprakelijkheid van een advocaat met zich meebrengen.

Toch biedt ook deze vorm van bescherming geen waterdichte oplossing daar de beroepsaansprakelijkheidsverzekering geen bescherming biedt tegen zware fouten of misstappen die met opzet begaan werden. Ook wanneer de schulden niets te maken hebben met een beroepsfout en bijvoorbeeld voortspruiten uit een investering die verkeerd werd ingeschat, of wanneer facturen blijven openstaan ingevolge een slechte economische conjunctuur zal de verzekeringsinstelling zich terugtrekken en de schulden niet aflossen.¹⁶³ Zo wordt duidelijk dat de echtgenoot-contractant in sommige situaties toch niet kan terugvallen op zijn beroepsaansprakelijkheidsverzekering. In dergelijke gevallen zullen de schuldeisers dan ook verhaal zoeken op zijn persoonlijk vermogen.

De beroepsaansprakelijkheidsverzekering biedt aldus in zekere mate bescherming aan zowel de echtgenoot-contractant als de niet-contracterende echtgenoot, omdat de schuldeisers zich ingeval van een beroepsfout zullen wenden tot de verzekeraar van de echtgenoot-contractant en niet tot diens persoonlijk vermogen, maar er bestaan uitzonderingen op deze bescherming waardoor de echtgenoten niet van een absolute geruststelling genieten.

---

¹⁶² A. VERBEKE, "Spitstechnologie omtrent huwelijksvoorwaarden" in C. CASTELEIN en L. WEYTS (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2006, 62, nr. 12.

¹⁶³ *Ibid.*

§2. De oprichting van een vennootschap

Al het voorgaande in deze masterproef heeft reeds aangetoond dat het niet altijd evident is voor zelfstandige ondernemers om het vermogen van de niet-zelfstandige partner veilig te stellen. Het stelsel van scheiding van goederen, eventueel aangepast met enkele afwijkingen, kan dan wel een uitweg bieden maar daarmee verdwijnt de solidariteit tussen de echtgenoten die toch wel aan de grondslag ligt van iedere relatie. Ook het afsluiten van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering biedt geen volkomen bescherming voor het privévermogen van de zelfstandige beroepsbeoefenaar aangezien er zich situaties kunnen voordoen waarbij de beroepsverzekeraar zich zal terugtrekken.

Met deze gedachten in het achterhoofd wordt in deze paragraaf het onderzoek gevoerd of de oprichting van een vennootschap het privévermogen van de ondernemer kan vrijwaren.

A. Soorten vennootschappen

I. Vennootschap zonder vs. met rechtspersoonlijkheid

Wanneer een vennootschap rechtspersoonlijkheid heeft, dan wordt deze beschouwd als een apart of individueel rechtssubject. Dit impliceert dat de vennootschap haar eigen rechten en plichten draagt en gekenmerkt wordt door een eigen vermogen dat afgezonderd is van het privévermogen van de vennoten. Door de ontwikkeling van een dergelijk eigen vennootschapsvermogen is het mogelijk om de aansprakelijkheid van de vennoten te beperken.¹⁶⁴

Volgens artikel 2, §2 van het Wetboek van Vennootschappen¹⁶⁵ worden de volgende vennootschappen met rechtspersoonlijkheid gekenmerkt¹⁶⁶:

- De vennootschap onder firma.
- De gewone commanditaire vennootschap.
- De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid.
- De coöperatieve vennootschap.
- De naamloze vennootschap.
- De commanditaire vennootschap op aandelen.
- Het economisch samenwerkingsverband.

Wanneer de vennootschap geen rechtspersoonlijkheid bezit, dan wordt ze ook niet gekenmerkt door een eigen vermogen. In dergelijke situatie wordt er tussen de vennoten enkel een

---

¹⁶⁴ C. CLOTTENS, "Editoriaal. Bescherming van het privévermogen van de ondernemer", *TRV* 2012, afl. 4, 239; E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST en A. FRANÇOIS (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, Antwerpen, Kluwer, 2000, 27-29, nr. 6650.

¹⁶⁵ Wetboek van Vennootschappen 7 mei 1999, *BS* 6 augustus 1999.

¹⁶⁶ Artikel 2, §2 W. Venn.; C. DE WULF, *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 9, nr. 7.

onverdeeldheid gecreëerd waarin de middelen worden ondergebracht die aan de vennootschap ter beschikking worden gesteld.¹⁶⁷

Volgens artikel 2, §1 van het Wetboek van Vennootschappen hebben de volgende vennootschappen geen rechtspersoonlijkheid¹⁶⁸:

- De maatschap.
- De tijdelijke handelsvennootschap.
- De stille handelsvennootschap.

Aangezien de vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid enkel in het leven geroepen worden wanneer er weinig risico gepaard gaat met de handelingen die door de vennootschap gesteld worden, zullen deze vennootschapsvormen verder in deze masterproef niet aan bod komen. Het is immers de bedoeling om op zoek te gaan naar een oplossing die ervoor zorgt dat het privévermogen van de zelfstandige beroepsbeoefenaar veilig gesteld wordt daar waar de uitoefening van zo'n professionele activiteit wél steeds met financiële risico's gepaard gaat. Bovendien, wanneer de vennootschap geen afzonderlijk vermogen schept, zullen het nog steeds de vennoten zijn die met hun privaat vermogen aangesproken kunnen worden door de schuldeisers dus een dergelijke vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid biedt sowieso geen gepast antwoord.

II. *Vennootschap met beperkte vs. onbeperkte aansprakelijkheid*

De vennoten zijn aansprakelijk voor de vennootschapsschulden en worden hiertoe gehouden los van de fout in hoofde van één der vennoten. In een vennootschap met beperkte gehoudenheid kunnen de vennoten enkel aangesproken worden door de schuldeisers van de vennootschap ten belope van de inbreng die door hun werd toegezegd. Ten aanzien van de schuldeisers betekent dit dat zij zich enkel kunnen wenden tot het vennootschapsvermogen voor het inlossen van de schuld. Het privaat vermogen van de vennoten wordt bijgevolg onttrokken aan het verhaalsrecht van de vennootschapsschuldeisers. Deze redenering kan ook omgekeerd toegepast worden want de privéschuldeisers van de vennoten kunnen zich niet beroepen op het vennootschapsvermogen ter voldoening van een private schuld. Deze schuldeisers zijn aldus louter aangewezen op het privévermogen van de vennoten.¹⁶⁹

De voornaamste vennootschappen die getypeerd worden met een beperkte gehoudenheid zijn¹⁷⁰:

- De besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid.

---

¹⁶⁷ KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT, *Vennootschappen. De notaris luistert, geeft raad en tekent mee*, Brussel, P. Verhaegen, 2011, 13, www.notaris.be/admin/files/assets/subsites/6/documenten/1302617966_vennootschappen---april-2011.pdf.

¹⁶⁸ Artikel 2, §1 W. Venn.; C. DE WULF, *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 9, nr. 7.

¹⁶⁹ C. CLOTTENS, "Editoriaal. Bescherming van het privévermogen van de ondernemer", *TRV* 2012, afl. 4, 239; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 45, nr. 59.

¹⁷⁰ C. DE WULF, *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 10, nr. 9.

- De coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
- De naamloze vennootschap.

In vennootschappen met een onbeperkte gehoudenheid kan niet alleen het vennootschapsvermogen geraadpleegd worden door de schuldeisers, maar kunnen de vennootschapsschuldeisers zich bovendien ook wenden tot het privévermogen van de vennoten. De vennoten zijn in dergelijk geval onbeperkt aansprakelijk en hoofdelijk gehouden voor de schulden die gemaakt worden door de onderneming.¹⁷¹

In de volgende vennootschapsvormen worden de vennoten onbeperkt gehouden voor de schulden van de onderneming¹⁷²:

- De vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid.
- De vennootschap onder firma.
- Het economisch samenwerkingsverband.
- De commanditaire vennootschap op aandelen.

Gezien het oninteressante feit dat het privévermogen van de vennoten aangesproken kan worden door de schuldeisers van een vennootschap met onbeperkte gehoudenheid, zullen dergelijke vennootschapsvormen door deze masterproef niet behandeld worden. Enkel de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid kunnen het privévermogen van de zelfstandige beroepsbeoefenaar veilig stellen. De hierna uiteengezette informatie zal dan ook enkel van toepassing zijn op de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en de naamloze vennootschap.

B. Aansprakelijkheid van deelnemers

I. Aansprakelijkheidsbeperking

De aansprakelijkheid van de deelnemers in een vennootschap hangt sterk af van de rechtsvorm die voor deze vennootschap gekozen wordt. Wanneer de deelnemers of de aandeelhouders kiezen voor een vennootschapsvorm met onbeperkte aansprakelijkheid, dan staan zij zoals reeds eerder vermeld persoonlijk in met hun gehele vermogen voor de schulden die door de vennootschap gemaakt worden. De aandeelhouders kunnen ofwel voor gelijke delen aansprakelijk gesteld worden, ofwel te maken hebben met een hoofdelijke aansprakelijkheid, afhankelijk van de vennootschapsvorm die verkozen werd.¹⁷³ Dergelijke vennootschapsvormen werden hiervoren reeds opgesomd, en stammen uit de tijd van de Romeinen. Mensen werkten toen samen op basis

¹⁷¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 47, nr. 66; C. DE WULF, *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 10, nr. 9.

¹⁷² H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 48, nrs. 67 t.e.m. 69.

¹⁷³ E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, afl. 8, I.3, 27, nr. 6650.

van een overeenkomst en er was nog geen sprake van rechtspersoonlijkheid, laat staan van een beperkte aansprakelijkheid.¹⁷⁴

De mogelijkheid voor zelfstandige ondernemers om een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid op te richten, werd mogelijk gemaakt door de rechtshistorische ontwikkeling van het concept rechtspersoonlijkheid. Zoals reeds eerder werd duidelijk gemaakt, wordt door het oprichten van dergelijke vennootschapsvorm een afgescheiden vermogen gecreëerd voor de onderneming dat los staat van de privévermogens van de individuele aandeelhouders.¹⁷⁵ Dit heeft tot gevolg dat de vennootschapsschuldeisers enkel hun rechten kunnen uitoefenen op dit afgescheiden vermogen, zonder dat zij een verhaalsrecht kunnen laten gelden op de goederen die toebehoren aan het privévermogen van de deelnemende vennoten. Op die manier worden de principes zoals neergelegd in de artikelen 7 en 8 van de Hypotheekwet¹⁷⁶ terzijde geschoven want volgens deze bepalingen zijn de deelnemers, die persoonlijk verbonden zijn, gehouden de verbintenissen na te komen en dit onder verband van al hun goederen. De goederen die toebehoren aan de aandeelhouder fungeren in principe als waarborg voor de schuldeisers, maar door het oprichten van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid verbindt de aandeelhouder zich louter ten belope van zijn inbreng.¹⁷⁷

Het verdient nogmaals herhaald te worden dat de vennootschapsschuldeisers enkel het afzonderlijke vermogen van de onderneming kunnen benutten om hun schulden op te verhalen. De deelnemers in de vennootschap kunnen daarbij niet aansprakelijk gesteld worden om de verbintenissen van de vennootschap uit te voeren.¹⁷⁸ Als aandeelhouder in een vennootschapsvorm die gekenmerkt wordt door een beperkte aansprakelijkheid, kan men aldus geen groter vermogen verliezen dan de toegestane inbreng. Daarnaast doet ook de omgekeerde redenering hier ingang vinden, want de persoonlijke schuldeisers van een individuele vennoot kunnen zich niet richten tot het afgezonderde vennootschapsvermogen om een privéschuld op te verhalen.¹⁷⁹ De individuele vennoten worden door middel van de beperkte aansprakelijkheid aldus beschermd tegen schuldeisers van de vennootschap, maar omgekeerd zal de vennootschap ook bescherming genieten tegen de privéschuldeisers van haar deelnemende vennoten.

De wetgever heeft het voordeel van de beperkte aansprakelijkheid echter niet onbedachtzaam ingevoerd, want in het Wetboek van Vennootschappen wordt een ruime waaier aan waarborgen ingeschreven die moet voorkomen dat de belangen van derden geschaad zouden kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn de regels betreffende het minimumkapitaal ter oprichting van de vennootschap, de opmaak en publicatie van de jaarrekening en het jaarlijks verslag, alsook de controle die wordt gevoerd op deze jaarrekening. Bovendien zal later in deze masterproef blijken

---

¹⁷⁴ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS en M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 27-29, nr. 6650.

¹⁷⁵ H. GEINGER en N. HEIJERICK, *Inleiding tot het vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2009, 13.

¹⁷⁶ Hypotheekwet 16 december 1851, BS 22 december 1851.

¹⁷⁷ Artikelen 210, 352, tweede lid en 437 W. Venn.; E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, afl. 8, I.3, 27-28, nr. 6650.

¹⁷⁸ Cass. 17 mei 1962, RW 1962-63, 839.

¹⁷⁹ H. GEINGER en N. HEIJERICK, *Inleiding tot het vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2009, 13.

dat de aansprakelijkheidsbeperking in bepaalde gevallen doorbroken kan worden en de aandeelhouders alsnog persoonlijk aansprakelijk gesteld kunnen worden.¹⁸⁰

Uit het bovenstaande kan afgeleid worden dat bestuurders enkel beloond worden met een beperkte aansprakelijkheid indien zij de wettelijke voorschriften naleven die verbonden zijn aan het oprichten van een vennootschap en de werking ervan. Het gehoorzamen aan deze voorwaarden vormt als het ware de tegenprestatie voor het genot van de aansprakelijkheidsbeperking.

II. Aansprakelijkheidsgronden

Hierna worden de verschillende gronden van aansprakelijkheid uiteengezet die tot gevolg hebben dat de aandeelhouders zich niet altijd kunnen verstoppen achter de bescherming die geboden wordt door de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Het betreft situaties waarin de vennoten alsnog persoonlijk – in de zin van met hun eigen privévermogen – kunnen worden aangesproken voor zowel de schulden van de vennootschap als voor de schade die zij doen ontstaan in hun hoedanigheid van deelnemers.

a. Gronden van doorbraak

1. Vrijwillige doorbraak

Het voordeel van de aansprakelijkheidsbeperking dient gerelativeerd te worden, want vaak oefent een sterkere contractspartij druk uit op de aandeelhouders om zowel persoonlijke als zakelijke zekerheden te vestigen. Op die manier construeren de vennootschapsschuldeisers een zekerheid die tot gevolg heeft dat de verbintenissen in hoofde van de vennootschap veilig gesteld worden.¹⁸¹ In de praktijk gebeurt het bijvoorbeeld regelmatig dat de zaakvoerder van een kleinere vennootschap zichzelf borg stelt, of een hypotheek vestigt op zijn private woning, zodat hij de middelen kan bekomen waarmee hij zijn vennootschap kan financieren. De aandeelhouder sluit hiermee in eigen naam een verbintenis af en kan, als gevolg daarvan, persoonlijk aangesproken worden om deze eigen verbintenis uit te voeren.¹⁸²

Wanneer de zaakvoerder een zekerheid gevestigd heeft die berust op zijn privévermogen, kan deze op basis van artikel 224, §1, nr. 4 van het Burgerlijk Wetboek alsnog vernietigd worden wanneer diens echtgenoot of echtgenote daarom verzoekt. Hiervoor wordt slechts één voorwaarde gesteld, namelijk dat de gezinsbelangen in gevaar worden gebracht door het vestigen van de

---

¹⁸⁰ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 27-29, nr. 6650.

¹⁸¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 45, nr. 61.

¹⁸² *Ibid.*

zekerheid.¹⁸³ Of de gezinsbelangen daadwerkelijk gevaar lopen, dient geëvalueerd te worden op het moment waarop de zekerheid toegestaan wordt.¹⁸⁴ Om te voorkomen dat de echtgenoot of echtgenote van deze mogelijkheid gebruik maakt, kan de schuldeiser, die een zekerheid in zijn voordeel bedingt, voorzichtigheidshalve best ook de schriftelijke instemming van deze echtgenoot of echtgenote vragen.

2. Wettelijke doorbraak

Naast de vrijwillige gronden van doorbraak heeft ook de wetgever een aantal gevallen voorgeschreven waarin de aansprakelijkheidsbeperking ten gunste van de aandeelhouders niet langer staande gehouden kan worden.

- Oprichtersaansprakelijkheid

De oprichters van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid kunnen volgens het Wetboek van Vennootschappen alsnog hoofdelijk verantwoordelijk gehouden worden in de hieronder besproken gevallen. De grondslag hiervoor kan teruggevonden worden in artikel 229 met betrekking tot de BVBA, artikel 405 inzake de CVBA en artikel 456 betreffende de NV.

De wetgever schrijft voor de verschillende vennootschapsvormen een minimaal maatschappelijk kapitaal voor dat volstort dient te worden ter oprichting van de vennootschap. Voor de BVBA en de CVBA bedraagt dit kapitaal 18.550 EUR¹⁸⁵ terwijl het maatschappelijk kapitaal ter oprichting van een NV niet lager mag zijn dan 61.500 EUR.¹⁸⁶ Wat het minimumkapitaal betreft kan reeds afgeleid worden dat het voor een zelfstandige ondernemer interessant is om te opteren voor de BVBA of de CVBA. In vergelijking met de NV bieden deze twee vennootschapsvormen namelijk het voordeel dat er een lager startkapitaal ingeschreven dient te worden.

Opdat de oprichting van een vennootschap kan worden voltrokken, worden de oprichters van deze vennootschap door de wet verantwoordelijk gesteld om het voorgeschreven minimumkapitaal volledig en onvoorwaardelijk te plaatsen.¹⁸⁷ De oprichters kunnen dan ook hoofdelijk door de schuldeisers aangesproken worden voor het volledige gedeelte van het maatschappelijk kapitaal waarvoor nog niet werd ingeschreven, met name voor het verschil tussen het vereiste minimumkapitaal en het bedrag van de reeds op geldige wijze gebeurde inschrijvingen. De

---

¹⁸³ Cass. 27 november 1987, *RW* 1988-89, 297; H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 45, nr. 61; K. GEENS, M. DENEFF, F. HELLEMANS, R. TAS en J. VANANROYE, "Overzicht van rechtspraak Vennootschappen (1992-1998)", *TPR* 2000, 228.

¹⁸⁴ Gent 13 oktober 1995, *TRV* 1996, 117.

¹⁸⁵ Artikel 214 W. Venn. (BVBA) en artikel 390 W. Venn. (CVBA).

¹⁸⁶ Artikel 439 W. Venn.

¹⁸⁷ Artikel 216 W. Venn. (BVBA), artikel 393 W. Venn. (CVBA) en artikel 441 W. Venn. (NV).

oprichters worden hierbij van rechtswege als inschrijvers van het kapitaal beschouwd.¹⁸⁸ Toch is deze eerste vorm van oprichtersaansprakelijkheid niet wat het lijkt, want deze oprichtersaansprakelijkheid komt de vennootschap alleen maar ten goede. Wanneer een vennootschap aansprakelijk wordt gesteld omwille van het niet plaatsen van het minimumkapitaal, dan houdt deze aansprakelijkheid immers de plicht in tot volstorting van het voorgeschreven minimumkapitaal. De vennootschapsschuldeisers kunnen met deze aansprakelijkheid dus geen onmiddellijk verhaal uitoefenen op het privévermogen van de deelnemende vennoten voor het niet-ingeschreven gedeelte van het kapitaal zoals in de praktijk wel eens gedacht wordt, maar zullen zich na de volstorting van het minimumkapitaal alsnog tot de vennootschap moeten wenden voor het voldoen van de schuld.¹⁸⁹

Een tweede vorm van oprichtersaansprakelijkheid duikt op wanneer de nietigheid van de vennootschap wordt uitgesproken overeenkomstig artikel 227 van het Wetboek van Vennootschappen inzake de BVBA, artikel 403 met betrekking tot de CVBA en artikel 454 betreffende de NV. De schuldeisers kunnen de oprichters hoofdelijk aansprakelijk stellen voor iedere schade dewelke het onmiddellijke en rechtstreekse gevolg is van de vernietiging van de vennootschap. De nietigheid van de vennootschap kan enkel in de vier hieronder vermelde gevallen uitgesproken worden.¹⁹⁰

1. De oprichting heeft niet plaatsgevonden in de vereiste vorm.
2. Er komt in de oprichtingsakte geen informatie voor over de naam en het doel van de vennootschap, over de inbreng en over het bedrag van het geplaatste kapitaal.
3. Het doel dat door de vennootschap voorop gesteld wordt is ongeoorloofd of in strijd met de openbare orde.
4. Er bestaan geen oprichters die geldig met de vennootschap verbonden zijn.

Ook wanneer er schade ontstaat door het gebrek aan of de onjuistheid van de voorgeschreven vermeldingen inzake de vennootschapsakte en het inschrijvingsbiljet, kunnen de schuldeisers de hoofdelijke aansprakelijkheid van de oprichters inroepen.¹⁹¹

Tenslotte worden de oprichters, volgens een verhouding die wordt vastgesteld door de rechter, hoofdelijk aansprakelijk gesteld wanneer het faillissement wordt uitgesproken binnen de drie jaren na oprichting van de vennootschap. Hierbij wordt de voorwaarde gesteld dat het maatschappelijk kapitaal op het moment van de oprichting kennelijk ontoereikend moet zijn om de voorgenomen bedrijvigheid gedurende een periode van minstens twee jaren normaal te kunnen uitoefenen. In

---

¹⁸⁸ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 34-37, nr. 6665.

¹⁸⁹ P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, afl. 4, I.2, 58a.

¹⁹⁰ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 34-37, nr. 6665.

¹⁹¹ *Ibid.*

dergelijk geval wordt regelmatig teruggegrepen naar het begrip "onderkapitalisatie".¹⁹² Het financieel plan dat door de wetgever verplicht gesteld wordt¹⁹³, vervult daarbij een belangrijke rol en dient dan ook door de notaris overgelegd te worden aan de rechtbank. Het financieel plan werd immers opgesteld *in tempore non suspecto*, waardoor het bewijs aangebracht kan worden dat de oprichters wel degelijk goed nagedacht hebben over het financieren van de onderneming.¹⁹⁴ De rechtbanken hebben vervolgens slechts een marginale bevoegdheid om het bedrag van het maatschappelijk kapitaal te toetsen. Het Brusselse hof van beroep heeft hierover reeds een uitspraak geveld en vat dit in de volgende bewoordingen samen: "indien niet iedere kans op slagen van het begin af aan kennelijk verkeerd werd ingeschat, dan dient de vordering wegens oprichtersaansprakelijkheid als ongegrond te worden afgewezen".¹⁹⁵ De oprichters genieten aldus enige marge waarbinnen zij van mening kunnen verschillen omtrent de hoegroetheid van het maatschappelijk kapitaal zolang ieder zich gedraagt als een normaal en zorgvuldige persoon.¹⁹⁶

Voorgaande regeling betreffende de onderkapitalisatie geldt niet wanneer het faillissement van de vennootschap uitgesproken wordt meer dan drie jaren na de oprichting ervan. Schadelijders zullen in dat geval een beroep moeten doen op de aansprakelijkheidsregels uit het gemene recht. Het mag dan wel zo zijn dat de wetgever met de artikelen 229, 405 en 456 van het Wetboek van Vennootschappen een bijzondere aansprakelijkheidsgrond van de oprichtersaansprakelijkheid gecreëerd heeft, toch behouden de gemeenrechtelijke regels in de artikelen 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek hun aanvullende werking. Daar waar er in het kader van het bijzondere regime inzake de oprichtersaansprakelijkheid geen oorzakelijk verband vereist is tussen de onderkapitalisatie en het faillissement¹⁹⁷, dient men dit causaal verband wel aan te tonen wanneer men terugvalt op de gemeenrechtelijke regels van aanvullend recht. Wanneer de onderkapitalisatie als een fout in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek wordt aangemerkt, dan kunnen de oprichters van de vennootschap aangesproken worden voor de schade dewelke in verband kan worden gebracht met de onderkapitalisatie. Ook hier komt aan de rechter slechts een marginale toetsingsbevoegdheid toe, waarbij enkel een kennelijke wanverhouding tussen het ingeschreven kapitaal op het moment van de oprichting en de omvang van de vennootschap als een fout in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek kan worden weerhouden.¹⁹⁸

- Bijzondere faillissementsaansprakelijkheid

---

¹⁹² P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, afl. 4, I.2, 60a, nr. 4076.

¹⁹³ Artikel 215 W. Venn. (BVBA), artikel 391 W. Venn. (CVBA) en artikel 440 W. Venn. (NV).

¹⁹⁴ P. COUSSEMENT en M. TISON, "Oprichtersaansprakelijkheid" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, afl. 4, I.2, 60c-60d, nr. 4086.

¹⁹⁵ Brussel 2 maart 2005, TRV 2006, 249.

¹⁹⁶ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 34-37, nr. 6665.

¹⁹⁷ Kh. Antwerpen 12 januari 1983, RW 1983-84, 382.

¹⁹⁸ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 34-37, nr. 6665.

Op grond van artikel 265, §1 van het Wetboek van Vennootschappen betreffende de BVBA, artikel 409, §1 met betrekking tot de CVBA en artikel 530, §1 inzake de NV, kunnen de curatoren alsook de benadeelde schuldeisers een rechtsvordering instellen die gericht is tegen de vennoten, bekleed met bestuursbevoegdheid, indien het passief van de onderneming een grotere omvang vertoont dan het actief ingeval van een faillissement. De bestuurders kunnen ten bedrage van het verschil tussen de schulden en de baten persoonlijk en eventueel hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld wanneer wordt vastgesteld dat een kennelijk grove fout van hunnentwege bijgedragen heeft tot het faillissement.¹⁹⁹ Met het begrip "grove fout" wordt gerefereerd aan een uitermate vergaande onvoorzichtigheid die heel dicht in de buurt van bedrog komt. Bovendien dient de bestuurder zich bewust te zijn van zijn handeling. Het betreft een fout die niet verschoonbaar is en die door de normale voorzichtige bestuurder - gezien in de persoon van de goede huisvader - niet gesteld zou worden.²⁰⁰

Enkel feitelijke bestuurders kunnen op basis van deze aansprakelijkheidsgrond worden veroordeeld. De hoedanigheid van feitelijke bestuurder vereist dat deze vennoot positieve daden van bestuur kan verrichten en dit in volledige onafhankelijkheid van de andere bestuurders. Hierbij worden aldus de volgende drie voorwaarden gesteld:²⁰¹

1. De bijzondere faillissementsaansprakelijkheid vereist vooreerst een positieve bestuursactiviteit of, met andere woorden, een actieve inmenging van de bestuurder. Het louter aanreiken van raad of suggesties kan van een persoon geen feitelijke bestuurder maken.²⁰²
2. Als tweede voorwaarde wordt vereist dat bovenstaande positieve activiteit betrekking heeft op het effectieve bestuur van de onderneming. Voorbeelden die hierbij aangehaald kunnen worden zijn het vastleggen van een financieel beleid en het afsluiten van belangrijke overeenkomsten.
3. Ten slotte moeten de positieve bestuurshandelingen in volle onafhankelijkheid en absolute vrijheid door de feitelijke bestuurder kunnen worden uitgevoerd.

Deze bijzondere faillissementsaansprakelijkheid kent geen toepassing voor de BVBA en de CVBA wanneer deze vennootschapsvormen gedurende de drie jaren voorafgaand aan het faillissement een gemiddelde omzet hebben verworven van maximum 620.000 EUR, en het balanstotaal minder bedraagt dan 370.000 EUR aan het einde van het laatste boekjaar.²⁰³

Naast het beperktere minimumkapitaal dat vereist is ter oprichting van de vennootschap, verschijnt hier een nieuw voordeel waarmee de BVBA en de CVBA kunnen uitpakken ten aanzien van de NV. Daar waar een zelfstandige ondernemer die opteert voor de BVBA of de CVBA de

---

¹⁹⁹ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 37-39, nr. 6670.

²⁰⁰ L. WYNANT en P. SOENS, "Bestuurdersaansprakelijkheid. Recente evolutie" in M. DEBAENE en P. SOENS (eds.), *Aansprakelijkheidsrecht. Actuele tendensen*, Gent, Larcier, 2005, 94.

²⁰¹ L. WYNANT en P. SOENS, "Bestuurdersaansprakelijkheid. Recente evolutie" in M. DEBAENE en P. SOENS (eds.), *Aansprakelijkheidsrecht. Actuele tendensen*, Gent, Larcier, 2005, 101-103; J. LIEVENS, "Artikel 63ter en de aansprakelijkheid van de feitelijke bestuurder", *TRV* 1989, 55.

²⁰² Brussel 14 september 1988, *TRV* 1989, 49.

²⁰³ Artikel 265, tweede lid W. Venn. (BVBA) en artikel 409, tweede lid W. Venn. (CVBA).

mogelijkheid heeft om aan de bijzondere faillissementsaansprakelijkheid te ontkomen, hierbij uitgaande van de idee dat een zelfstandige ondernemer een kleinere vennootschap vormt, zal de zelfstandige die kiest voor een NV daarentegen in alle gevallen aan deze aansprakelijkheid onderworpen blijven.

- Vereniging van alle aandelen in één hand

Deze wettelijke vorm die de beperkte aansprakelijkheid doorbreekt, is enkel van toepassing op naamloze vennootschappen. Ingevolge artikel 646, §1 van het Wetboek van Vennootschappen staat de enkele aandeelhouder hoofdelijk borg voor alle verbintenissen die ontstaan zijn in hoofde van de vennootschap nadat alle aandelen in zijn hand samen gebracht werden. Deze aandeelhouder zal daarentegen niet alleen moeten instaan voor de uitvoering van de verbintenissen indien er binnen een termijn van één jaar een nieuwe aandeelhouder aan de vennootschap wordt toegevoegd, of indien de vennootschapsvorm van de NV binnen deze termijn wordt omgevormd naar een BVBA dan wel wordt ontbonden.²⁰⁴

Het wordt hier opnieuw duidelijk dat het voor een zelfstandige ondernemer, ervan uitgaande dat deze de enige zaakvoerder van zijn onderneming zal zijn, niet interessant is om voor de naamloze vennootschap te opteren. Hieronder zal duidelijk worden dat de BVBA met eenzelfde hoofdelijke borgtocht gepaard gaat wanneer alle aandelen in één hand terecht komen, maar in het kader van de BVBA wordt die sanctie beperkt omdat deze enkel geldt wanneer niet voldaan wordt aan de regels inzake het wettelijk minimumkapitaal. De vennootschapsvorm van de NV is zoals uit de eerste alinea blijkt bovendien niet toegankelijk voor de enige aandeelhouder want de wetgever schrijft in dat geval de ontbinding of de omvorming naar een BVBA voor.

De wetgever sanctioneert tevens de enige aandeelhouder van een BVBA wanneer de aandelen van deze vennootschap samengebracht worden in handen van deze enige vennoot. In dergelijk geval wordt er gesproken over een éénpersoons-BVBA. Het gaat hierbij over de regeling met betrekking tot de volstorting van het wettelijk minimumkapitaal en de hoofdelijke borgtocht van de zaakvoerder indien hij deze voorschriften niet naleeft. Het minimumkapitaal bedraagt voor zowel de gewone BVBA als de éénpersoons-BVBA 18.550 EUR²⁰⁵, maar de regeling inzake de volstorting ervan op het moment van de oprichting verschilt. Inzake de gewone BVBA met meerdere aandeelhouders vereist artikel 223 van het Wetboek van Vennootschappen dat 6.200 EUR van dit maatschappelijk kapitaal reeds gestort is op het moment van de oprichting, terwijl de volstorting met betrekking tot de éénpersoons-BVBA overeenkomstig artikel 213, §1 van het Wetboek van Vennootschappen 12.400 EUR bedraagt. Wanneer de aandelen van de gewone BVBA samen gebracht worden in handen van de enige aandeelhouder, en er aldus een éénpersoons-BVBA tot stand komt, dan vereist de wet dat het gestorte bedrag van het minimum kapitaal binnen de

---

²⁰⁴ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 39-40, nr. 6675.

²⁰⁵ Artikel 214, §1 W. Venn.

termijn van één jaar op minstens 12.400 EUR wordt gebracht.²⁰⁶ Ingeval de enige aandeelhouder niet aan deze vereiste gehoorzaamt, dan wordt de beperkte aansprakelijkheid doorbroken en wordt hij vermoed hoofdelijk borg te staan voor alle verbintenissen die in hoofde van de onderneming zijn ontstaan vanaf het moment dat de gewone BVBA werd omgevormd tot een éénpersoons-BVBA. Deze borgtocht komt tot zijn einde wanneer een nieuwe aandeelhouder aan de vennootschap wordt toegevoegd, wanneer de vennootschap wordt ontbonden of wanneer het maatschappelijk kapitaal wordt gestort ten bedrage van 12.400 EUR.²⁰⁷

3. *Gerechtelijke doorbraak*

Hierboven werden de conventionele en de wettelijke doorbraak reeds uit de doeken gedaan, maar daarnaast bestaat tevens de mogelijkheid voor de rechter om de beperkte aansprakelijkheid te doorbreken. Ook de rechter kan de deelnemers in de vennootschap dus persoonlijk aansprakelijk stellen en veroordelen tot het vergoeden van de schulden die ontstaan zijn in hoofde van de onderneming.²⁰⁸

In uitzonderlijke gevallen kan de rechter de gunstige gevolgen qua aansprakelijkheid, die de volkomen rechtspersoonlijkheid met zich meebrengt, alsnog opheffen.²⁰⁹ Door het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de vennootschap wordt normaliter een zelfstandig rechtssubject in het leven geroepen dat volledig onderscheiden opereert van haar individuele deelnemers. Het is dan ook deze vennootschap die aangesproken dient te worden voor het uitvoeren van de verbintenissen, en niet de vennoten. Toch kan de rechter de bescherming die gepaard gaat met de volkomen rechtspersoonlijkheid terzijde schuiven, en bijgevolg de individuele deelnemers alsnog aansprakelijk stellen wanneer aan bepaalde voorwaarden zoals omschreven in de rechtspraak wordt voldaan. Of de theorie van de gerechtelijke doorbraak kan worden toegepast, dient geval per geval bestudeerd te worden want het leerstuk wordt gekenmerkt door een casuïstisch karakter. Het komt er voor de rechter op aan elke casus *in concreto* te onderzoeken aangezien de feitelijke omstandigheden ieder geval specifiek inkleuren. De rechtspraak in ons land richt zich hierbij voornamelijk op twee bijzondere situaties waarin de aansprakelijkheidsbeperking, die tot stand komt ten gevolge van de volkomen rechtspersoonlijkheid, als onrechtvaardig wordt ervaren en bijgevolg doorbroken kan worden door de rechter.²¹⁰

---

²⁰⁶ Wet 14 juni 2004 tot wijziging van de artikelen 213 en 223 van het Wetboek van Vennootschappen, *BS* 2 augustus 2004, 58533.

²⁰⁷ Artikel 213, §1, tweede lid W. Venn.; R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 39-40, nr. 6675.

²⁰⁸ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40a-40b, nr. 6685.

²⁰⁹ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40e-40f, nr. 6695.

²¹⁰ *Ibid.*

- Uitbreiding van het faillissement van de onderneming tot haar achterman

Halfweg de twintigste eeuw vond de theorie van de gerechtelijke doorbraak frequente toepassing, meer bepaald ingeval de enige aandeelhouder de rechtspersoonlijkheid van zijn onderneming misbruikte om een eigen professionele activiteit te kunnen beoefenen. De rechter stelde vaak vast dat de onderneming dienst moest doen als een soort van afscherming voor de persoonlijke activiteiten die de enige aandeelhouder voor zichzelf verrichtte. Typisch daarbij was dat deze enige aandeelhouder eveneens het bestuur van de onderneming op zich nam. Wanneer de onderneming in die omstandigheid failliet verklaard werd, en de rechter dit plan doorzag, dan kon dit faillissement – althans het verhaalsvermogen ervan – doorgetrokken worden tot het eigen vermogen van de enige aandeelhouder die achter de vennootschap stond. Deze persoon wordt vaak aangeduid met het begrip “de achterman”. Dit betekent dus dat de schuldeisers van de onderneming, naast het vermogen van de vennootschap, ook het persoonlijk vermogen van de achterman konden aanspreken ter voldoening van de gemaakte schulden. Op die manier werd het beginsel van de aansprakelijkheidsbeperking aan de kant geschoven en kon de zaakvoerder alsnog met zijn eigen vermogen gehouden worden tot vereffening van de vennootschapsschulden.²¹¹

In de rechtsleer ging men op zoek naar een juridische grondslag voor deze constructie. Hierbij kwamen zowel de theorie van de naamlening, de nietige vennootschap als de kwalificatie als onregelmatige vennootschap onder firma aan bod. Toch wordt de theorie van het rechtsmisbruik het meest geschikt geacht als juridische grondslag voor het doorbreken van de aansprakelijkheidsbeperking. De achterman lapt de regels uit het vennootschapsrecht immers op een kennelijke en onredelijke manier aan zijn laars doordat hij handelt met de schijn dat het vennootschapsvermogen aan hem persoonlijk toebehoort. Daarmee buit hij de rechtspersoonlijkheid, dewelke toekomt aan de vennootschap maar niet aan de achterman, uit en kan de rechter hem vervolgens het recht ontzeggen om de aansprakelijkheidsbeperking in te roepen.²¹² Het is een kwestie van “wie zijn gat verbrandt, moet op de blaren zitten”.

Aan het einde van de zeventiger jaren bereikte de rechtspraak waarin het faillissement van de vennootschap werd verder getrokken naar de achterman een hoogtepunt. Er werd dan ook volop kritiek geuit in de rechtsleer omdat er bijna sprake was van automatisme en er op overdreven manier gebruik werd gemaakt van deze mogelijkheid. Het Hof van Cassatie is bijgevolg moeten tussenkomen om een heel aantal uitspraken te verbreken, en heeft aan de rechters opgedragen een nauwkeuriger onderzoek van de feiten te voeren, alsook om hun beslissingen beter te motiveren.²¹³ Deze ingreep heeft ertoe geleid dat er een daling kon worden waargenomen in het aantal arresten waarbij door een rechter beslist werd om de aansprakelijkheidsbeperking te

---

²¹¹ H. DE WULF, “Concernrechtelijke aansprakelijkheid” in A. Van Oevelen, P. Ernst, A. Francois en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, III.5, Mechelen, Kluwer, 2002, 6-8, nr. 21920.

²¹² R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, “De aandeelhouder” in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40g-40h, nr. 6705.

²¹³ Zie bijvoorbeeld Cass. 26 oktober 1979, *RW* 1980-81, 1797.

doorbreken.²¹⁴ Na de cassatierechtspraak beslisten de rechters in de meeste gevallen dan ook om de gerechtelijke doorbraak te ontzeggen, aangezien dit niet langer als een zelfstandig leerstuk kon worden opgevat. Toch wilde men die theorie niet helemaal naar de prullenbak verwijzen, vandaar dat men dit bijzondere leerstuk ging inpassen in de beginselen uit het gemeen recht. In het kader van de gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsregels uit de artikelen 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek kan de theorie van de gerechtelijke doorbraak bijvoorbeeld nog dienstig zijn.²¹⁵

Sommige uitzonderlijke gevallen vereisen inderdaad dat de hardheid van de aansprakelijkheidsbeperking wordt gemilderd, maar toch mag een gerechtelijke doorbraak niet leiden tot een volledige toerekening van het faillissement aan de enige aandeelhouder. Het is vaak beter om een beroep te doen op andere vormen van sanctionering, zoals het bestraffen van de achterman op een manier waarbij hij een gedeelte van de vennootschapsschulden zelf vergoedt door middel van zijn persoonlijk vermogen.²¹⁶

- Vennootschapsgroepen

De doorbraak van de aansprakelijkheidsbeperking in het kader van de vennootschapsgroepen wordt in de rechtspraak niet vaak teruggevonden maar heeft in de rechtsleer wel veel aandacht genoten. De werkingsregels van het vennootschapsrecht worden door groepsvennootschappen doorgaans vrij goed gerespecteerd waardoor het zelden voorkomt dat er een volledige vermogensvermenging plaatsvindt tussen de verschillende groepsleden. Dit is dan ook de mogelijke verklaring waarom de theorie van de faillissementsuitbreiding in een groepscontext nog niet veel werd toegepast in de praktijk.²¹⁷

Wanneer verschillende vennootschappen beslissen om samen een groepsvennootschap op te richten, dan is het naar Belgisch recht zo dat deze groepsvennootschap gekenmerkt wordt door een eigen rechtspersoonlijkheid. Naast de rechtspersoonlijkheid die toekomt aan de verschillende individuele vennootschappen bekomt dus ook de groepsvennootschap haar eigen rechtspersoonlijkheid. Dit betekent bijgevolg dat de groepsvennootschap ook een eigen vermogen bezit dat afgescheiden moet worden van de deelnemende vennootschappen.²¹⁸ Wanneer er toch sprake zou zijn van een vermogensvermenging tussen twee leden van de groepsvennootschap, dan is het mogelijk dat de faillietverklaring van de ene vennootschap wordt doorgetrokken naar de

²¹⁴ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40h-40i, nr. 6710.

²¹⁵ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40j-40k, nr. 6720.

²¹⁶ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40j-40k, nr. 6720.

²¹⁷ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40k-40l, nr. 6725.

²¹⁸ H. DE WULF, "Concernrechtelijke aansprakelijkheid" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig Handboek Vennootschap & Aansprakelijkheid*, III.5, Mechelen, Kluwer, 2002, 2-4, nr. 21910.

andere vennootschap, en dat zodoende ook ten aanzien van deze andere vennootschap het faillissement wordt uitgesproken. De juridische onafhankelijkheid wordt in dat geval immers grondig miskend. Bovendien kan ook de theorie van faillissementsuitbreiding naar de achterman, die in het voorgaande puntje reeds aan bod kwam, toegepast worden op vennootschapsgroepen.²¹⁹ Dat zou betekenen dat er een soort van dubbele aansprakelijkheidsdoorbraak tot stand komt. Enerzijds kan het faillissement van de ene vennootschap worden doorgetrokken naar de andere vennootschap indien tussen beide ondernemingen een vermogensvermenging heeft plaatsgevonden, en anderzijds kan het faillissement van beide vennootschappen nogmaals doorgetrokken worden naar de enige aandeelhouder in beide ondernemingen.

De bruikbaarheid van dit leerstuk is in de praktijk voornamelijk toegespitst op specifieke gevallen die zich voordoen in de relatie tussen een moeder- en dochtervennootschap. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de omstandigheid waarbij de moedervennootschap haar dochtervennootschap kennelijk onder kapitaliseert of de situatie waarin de moedervennootschap haar verlieslatende dochtervennootschap probeert in stand te houden.²²⁰ Het faillissement van de dochtervennootschap kan in dergelijke gevallen worden doorgetrokken naar de moedervennootschap omdat er een vermogensvermenging heeft plaatsgevonden en er aldus geen juridische zelfstandigheid aanwezig is in hoofde van de dochtervennootschap.

b. Foutaansprakelijkheid van de aandeelhouders

Hiervoren werden er drie vormen van doorbraak besproken waardoor de aansprakelijkheidsbeperking van de deelnemers in de vennootschap ten belope van hun inbreng terzijde kon worden geschoven. Naast deze doorbraakmogelijkheden die tot gevolg hebben dat de aandeelhouders alsnog met hun privaat vermogen kunnen worden aangesproken, moeten deze aandeelhouders zich ook verantwoorden voor de eventuele onrechtmatige daad die zij begaan in de zin van artikel 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek en de schade die daarmee gepaard gaat. Met het behandelen van de foutaansprakelijkheid in hoofde van de aandeelhouders wordt dan ook afgestapt van het onderwerp van de doorbraak. De persoonlijke aansprakelijkheid in hoofde van de aandeelhouders die hier aan bod zal komen, is immers niet het gevolg van een der drie doorbraakmogelijkheden, maar wel van een onrechtmatige daad die de aandeelhouder begaan heeft.²²¹

Eerder²²² werd het principe van de aansprakelijkheidsbeperking voorop gesteld. Volgens dit principe kunnen de deelnemers in een vennootschap slechts gehouden worden voor de

²¹⁹ E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40k-40l, nr. 6725.

²²⁰ E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40k-40l, nr. 6725.

²²¹ E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST en A. FRANÇOIS (eds.), *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40l-40m, nr. 6730.

²²² Zie deel 1, hoofdstuk 3, §2., B., I. van deze masterproef.

vennootschapsverbintenissen ten belope van hun toegezegde inbreng. Toch kan deze specifieke regel binnen het vennootschapsrecht de toepassing van de gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsregels, omwille van de aanvullende werking die hiermee gepaard gaat, niet verhinderen.

Wanneer wordt beantwoord aan de toepassingsvoorwaarden in het kader van de artikelen 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek, dan kan een aandeelhouder aangesproken worden ter vergoeding van de schade die volgt uit een onrechtmatige daad begaan in het uitvoeren van zijn aandeelhoudersrechten. Deze toepassingsvoorwaarden veronderstellen dat er een fout in hoofde van de aandeelhouder wordt bewezen, dat de aanwezigheid van schade wordt aangetoond en dat er een causaal verband kan worden vastgesteld tussen de fout en de schade.²²³

1. Ten eerste moet er een fout worden bewezen. Opdat er sprake kan zijn van een fout in hoofde van de aandeelhouder, dient deze persoon schuldbequaam te zijn en moet de fout aan hem toe te rekenen zijn. Deze toerekenbaarheid veronderstelt dat de aandeelhouder de onrechtmatige handeling wetens en willens heeft uitgevoerd, of dat hij met andere woorden bewust en uit vrije wil tot het stellen van de daad is over gegaan. Indien dit niet het geval is, zal de aandeelhouder zich kunnen beroepen op een rechtvaardigingsgrond en kan de fout niet aan hem toegerekend worden.

Een fout in de zin van artikel 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek kan twee vormen aannemen. Enerzijds is het mogelijk dat de aandeelhouder een wettelijke regel, die voorschrijft om al dan niet iets te doen, niet naleeft. Het gaat hier over een schending van zowel nationale regels als van internationale regels met directe werking. Anderzijds kan het gebeuren dat de aandeelhouder zich niet heeft gedragen zoals een normaal zorgvuldige en voorzichtige persoon. Wanneer de *bonus pater familias* in dezelfde omstandigheden geplaatst wordt en hij de handeling, zoals deze werd uitgevoerd door de aandeelhouder, niet gesteld zou hebben, dan is de aandeelhouder aansprakelijk voor het gedrag dat hij vertoond heeft.

2. Ten tweede moet diegene die de aandeelhouder aansprakelijk wenst te stellen, enige schade geleden hebben. Deze schade zal de vorm aannemen van een verlies van patrimoniale of extrapatrimoniale voordelen.²²⁴ De patrimoniale rechten maken deel uit van het vermogen, dat het geheel van rechten, goederen en verbintenissen omvat die in geld waardeerbaar zijn. Extrapatrimoniale rechten kunnen daarentegen niet in geld begroot worden, maar dat belet niet dat hiervoor toch enige schadevergoeding toegekend kan worden.

Om voor vergoeding vatbaar te zijn, dient de schade zeker te zijn wat wil zeggen dat het bestaan van de schade moet vaststaan en aldus niet gebaseerd mag zijn op enkele veronderstellingen. Louter hypothetische schade kan op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek bijgevolg niet worden vergoed.²²⁵

---

²²³ E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS en M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40m-40n, nr. 6735.

²²⁴ P. DE VROEDE en J. GORUS, *Inleiding tot het recht*, Mechelen, Kluwer, 2007, 571-572, nr. 1185.

²²⁵ J. SPEYBROUCK, *Recht. Principes en praktijk*, Gent, Academia Press, 2007, 248.

Bovendien wordt het schadebegrip gekenmerkt door een persoonlijk karakter hetgeen betekent dat de schade door de benadeelde zelf geleden moet worden. De persoonlijke situatie van de benadeelde moet aldus in ogenschouw worden genomen voor het beoordelen van de schade.

3. Ten derde wordt er een oorzakelijk verband vereist tussen de fout en de schade. Het oorzakelijk verband wordt beoordeeld door middel van de equivalentieleer. Volgens het Hof van Cassatie dient de feitenrechter "elke omstandigheid in afwezigheid waarvan het gevolg, zoals het zich in het huidige geval heeft voorgedaan, niet zou hebben plaatsgevonden" als oorzaak van de schade te beschouwen. Typisch voor de equivalentieleer is dus het gegeven dat een bepaalde foutieve handeling een noodzakelijke voorwaarde vormt voor het ontstaan van de schade. Indien dat het geval is, dan is het voldoende om deze handeling in aanmerking te nemen als oorzaak van de schade.²²⁶ Er is bijgevolg een oorzakelijk verband aanwezig wanneer op basis van de concrete omstandigheden wordt vastgesteld dat de schade, zoals deze zich *in concreto* gemanifesteerd heeft, zonder de foutieve handeling niet of in mindere mate zou hebben plaatsgevonden.²²⁷

Het komt aan de benadeelde toe om te bewijzen dat aan de drie vereisten van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek wordt beantwoord. Indien hij in de mogelijkheid verkeert om dit bewijs te leveren, dan zal de aandeelhouder de schade die hij heeft veroorzaakt integraal moeten vergoeden door middel van zijn privévermogen. Deze schadevergoeding kan hetzij, en bij voorkeur, bestaan uit een herstel *in natura*, hetzij uit een schadevergoeding bij equivalent indien het herstel *in natura* onmogelijk blijkt. Door deze schadeloosstelling dient de benadeelde teruggeplaatst te worden in de oorspronkelijke toestand, dit is de toestand waarin hij zich zou bevinden wanneer de schade zich niet zou hebben voorgedaan.²²⁸

Een mooi toepassingsgeval van de foutaansprakelijkheid in hoofde van de aandeelhouder betreft de persoonlijke gehoudenheid wegens onderkapitalisatie. Hierboven, bij de wettelijke doorbraak, werd de oprichtersaansprakelijkheid reeds aangehaald. Wanneer een onderneming binnen de drie jaren na de oprichting ervan failliet wordt verklaard, dan kan de aandeelhouder persoonlijk aangesproken worden voor het uitvoeren van de vennootschapsverbintenissen indien blijkt dat het maatschappelijk kapitaal op het moment van de oprichting kennelijk ontoereikend was om de geplande bedrijvigheid gedurende minstens twee jaren uit te oefenen.²²⁹ Daarnaast, wanneer bijvoorbeeld niet aan de toepassingsvoorwaarden in het kader van de oprichtersaansprakelijkheid wordt voldaan of wanneer de benadeelde een integrale vergoeding van de schade wenst te bekomen, kan de benadeelde zich ook persoonlijk tot de aandeelhouder richten op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. De benadeelde zal zich daarbij beroepen op een schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm want hij kan de aandeelhouder enkel persoonlijk aansprakelijk stellen wanneer deze laatste de vennootschap niet heeft voorzien van voldoende middelen op het

---

²²⁶ M. VAN QUICKENBORNE, "Oorzakelijk verband tussen onrechtmatige daad en schade" in *Recht en Praktijk*, Mechelen, Kluwer, 2007, 31-32, nr. 39.

²²⁷ E. SIMONS en W. VAN TONGELEN, "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40n-40o, nr. 6740.

²²⁸ Cass. (1ste kamer) 13 april 1995, *RW* 1997-98, 25.

²²⁹ Artikel 229, 5° W. Venn. (BVBA), artikel 405, 5° W. Venn. (CVBA) en artikel 456, 4° W. Venn. (NV).

moment van de oprichting, zoals dat normaliter wel kan verwacht worden van een normaal zorgvuldige persoon in gelijkaardige omstandigheden.²³⁰

Hieruit blijkt nogmaals dat het gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsregime, zoals vervat in de artikelen 1382 e.v. van het Burgerlijk Wetboek, aanvullend van toepassing blijft, ook al heeft de wetgever met de oprichtersaansprakelijkheid een bijzondere aansprakelijkheidsgrond willen creëren.²³¹

C. Besluit

In dit derde hoofdstuk werd onderzocht of het afsluiten van een beroepsaansprakelijkheidsverzekering of het oprichten van een vennootschap een oplossing zou kunnen bieden om het privévermogen van de vennoten veilig te stellen.

Vooreerst werd een korte uiteenzetting geboden betreffende de beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Hierbij werd duidelijk dat het afsluiten van een dergelijke verzekering slechts een kleine bescherming biedt. Enkel de fouten die de bestuurder begaat in het kader van zijn beroep worden immers gedekt door de verzekeraar, maar zware en opzettelijke fouten worden hiervan uitgesloten.

Vervolgens werden de verschillende soorten vennootschappen toegelicht, waarbij een onderscheid werd gemaakt tussen een vennootschap met rechtspersoonlijkheid en een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid. Het werd duidelijk dat de vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid voor de zelfstandige beroepsbeoefenaar niet interessant zijn omdat er geen afzonderlijk vermogen in hoofde van de vennootschap gecreëerd wordt. In het kader van deze masterproef werden dan ook enkel de vennootschappen met rechtspersoonlijkheid in het achterhoofd gehouden aangezien hier wél een afzonderlijk vermogen voor de vennootschap wordt gecreëerd en enkel dat vennootschapsvermogen strekt tot onderpand van de professionele schuldeisers. Daarna werd het onderscheid tussen de vennootschap met beperkte en onbeperkte gehoudenheid aangekaart. Hierbij werd duidelijk dat de vennootschappen met beperkte gehoudenheid de meest interessante oplossing aanreiken, want in dergelijke vennootschappen kunnen de vennoten slechts gehouden worden ten belope van hun toegezegde inbreng. De vennootschapsschuldeisers kunnen aldus het vennootschapsvermogen aanspreken om de schulden te voldoen maar zij kunnen zich niet verhalen op het privévermogen van de vennoten waardoor het privévermogen van de vennoten, alsook het gemeenschappelijk vermogen dat eventueel bestaat tussen de vennoot en zijn echtgenoot of partner, beschermd wordt. Het derde hoofdstuk van dit eerste deel legde zich verder alleen toe op de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, namelijk de BVBA, de CVBA en de NV.

---

²³⁰ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40x, nr. 6765.

²³¹ R. FELTKAMP, E. SIMONS, J. STOOP en W. VAN TONGELEN, "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS EN M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 40x, nr. 6765.

Ten slotte ging dit hoofdstuk verder met een verdieping in het principe van de aansprakelijkheidsbeperking. Door de keuze voor de hierboven vermelde vennootschapsvormen blijft de aansprakelijkheid van de vennoten voor vennootschapsschulden beperkt tot hun inbreng, zonder dat de schuldeisers zich voor het overige gedeelte van de schulden kunnen wenden tot het privévermogen van de vennoten. Toch werd meteen duidelijk dat het principe van de aansprakelijkheidsbeperking genuanceerd moet worden, en dat er toch aansprakelijkheidsgronden bestaan waardoor het privévermogen van de vennoten aangesproken kan worden door de vennootschapsschuldeisers. Er bestaan voor de vennootschapsschuldeisers enerzijds drie vormen van doorbraak om de muur die rond het privévermogen gebouwd werd door de aansprakelijkheidsbeperking te slopen, en zich op die manier alsnog op dit privévermogen te verhalen. Het gaat daarbij over de vrijwillige doorbraak, de wettelijke doorbraak en de gerechtelijke doorbraak. Anderzijds kan de aansprakelijkheidsbeperking terzijde geschoven worden wanneer de vennoten een fout begaan in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek en daardoor schade berokkenen aan derden. In dergelijk geval kunnen de vennoten persoonlijk aangesproken worden tot het vergoeden van de schade.

Het oprichten van een vennootschap kan dus wel degelijk een oplossing bieden voor het probleem van de zelfstandige beroepsbeoefenaar die zijn vermogen zoveel als mogelijk wenst te beschermen tegen de aanspraken van zijn schuldeisers. Door het oprichten van een vennootschap wordt immers een vennootschapsvermogen met rechtspersoonlijkheid gecreëerd en bovendien kan de individuele vennoot slechts gehouden worden tot zijn inbreng in de vennootschap vanwege de beperkte gehoudenheid. De uitkering die de zelfstandige aan zichzelf uitkeert als vergoeding voor zijn beroepsprestaties komt terecht in het gemeenschappelijk vermogen wanneer hij of zij getrouwd is onder het wettelijk stelsel, en is bijgevolg niet meer beslagbaar door de schuldeisers van de vennootschap. Toch dient ook rekening gehouden te worden met de aansprakelijkheidsgronden die het mogelijk maken om het voordeel van de aansprakelijkheidsbeperking aan de kant te schuiven want in die gevallen dient de enige vennoot de schulden alsnog te voldoen met zijn privévermogen.

DEEL 2

WETTELIJK SAMENWONEN

Er doen zich situaties voor waarin partners wel verbintenissen jegens elkander willen aangaan, maar zij het toch niet wenselijk achten om in het huwelijksbootje te stappen. Het huwelijk is immers nog steeds een feestelijke gebeurtenis die gevierd dient te worden met vrienden en familie, en dat kost vaak handenvol geld. Partners stellen het huwelijk dan ook regelmatig uit en gaan eerst ongehuwd met elkaar samenwonen, maar hoe kunnen zij de vermogensrechtelijke gevolgen van dit ongehuwd samenwonen organiseren?

De wettelijke samenwoning komt tot stand tussen twee mensen, al dan niet van hetzelfde geslacht en ongeacht of zij met elkander een band van verwantschap delen, die een verklaring afleggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. Enige voorwaarden zijn dat de mensen die met elkander een wettelijke samenwoning aangaan meerderjarig en handelingsbekwaam dienen te zijn. Bovendien mogen zij niet gehuwd zijn en mogen zij nog geen eerdere verklaring van wettelijke samenwoning afgelegd hebben.²³²

Net zoals in België de wettelijke samenwoning geïntroduceerd werd in 1998, heeft Nederland in dezelfde periode het geregistreerd partnerschap ingevoerd.²³³ Hierbij werd dezelfde gedachtegang gevolgd als in België, want men wenste vooreerst een regeling te treffen voor mensen die niet in het huwelijk konden stappen maar toch met elkaar wensten samen te leven.²³⁴ Hoewel dit de aanleiding tot de regeling inzake het geregistreerd partnerschap uitmaakte, werd de regeling nadien ook open gesteld voor mensen die wel in de mogelijkheid verkeerden om met elkaar te huwen.²³⁵

Per analogie aan het eerste deel, zal in dit tweede deel onderzocht worden in welke mate het wettelijk samenwonen afwijkt van het huwelijk betreffende het vermogensrecht tussen de partners.

---

²³² X., *Wat houdt wettelijk samenwonen in?*, <http://www.notaris.be/faq/algemeen/wat-houdt-wettelijk-samenwonen-in/12/15/1> (consultatie 22 november 2014).

²³³ Wet van 27 november 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering mede in verband met de evaluatie van de Wet openstelling huwelijk en de Wet geregistreerd partnerschap, *Stb.* 2013, 486.

²³⁴ Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan twee mensen van hetzelfde geslacht (HR 19 oktober 1990, *NJ* 1992, 129), alsook aan broer en zus die een woning met elkaar wensden te delen.

²³⁵ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 369-371, nr. 1.

HOOFDSTUK 1. WETTELIJKE REGELING VAN AANVULLEND RECHT

§1. Samenstelling van de vermogens

Met artikel 1478, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek heeft de wetgever een kleinschalige vermogensregeling ingebouwd die van toepassing zal zijn wanneer de wettelijk samenwonende partners nalaten om zelf hun vermogensrechtelijke verhoudingen te stipuleren in een samenlevingsovereenkomst. Op basis van deze regeling van aanvullend recht behoudt iedere partner de goederen waarvan hij kan bewijzen dat de eigendom aan hem toebehoort alsook de inkomsten die deze goederen voortbrengen. Bovendien komen ook de inkomsten die verkregen worden uit arbeid aan het eigen vermogen toe van de partner die deze professionele activiteit verricht.²³⁶ Wanneer er goederen zijn waarvan geen der partners de eigendom kan aantonen, dan worden deze goederen, alsook de inkomsten die door deze goederen gegenereerd worden, volgens artikel 1478, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek geacht in onverdeeldheid aan beide partners toe te komen.²³⁷

Wanneer we deze regeling vergelijken met de verschillende keuzestelsels binnen het huwelijk, dan kan opgemerkt worden dat de regeling inzake de wettelijke samenwoning sterk gelijkt op het scheiding van goederen stelsel binnen het huwelijk.²³⁸ Indien de echtgenoten bij het voltrekken van hun huwelijk nalaten om een overeenkomst op te stellen inzake de regeling met betrekking tot hun vermogensrechtelijke verhoudingen, dan wordt het wettelijk stelsel automatisch toegepast. Er kan echter vastgesteld worden dat de wetgever ervoor kiest om een verschillende regeling op te leggen wanneer de partners in het kader van een wettelijke samenwoning zelf geen gewenste regeling opnemen in een samenlevingscontract. De regeling onder het wettelijk stelsel verschilt in aanzienlijke mate van die onder het stelsel van scheiding van goederen dat van toepassing is wanneer de partners in het kader van hun wettelijke samenwoning nalaten in een samenlevingscontract te voorzien. De keuze van de wetgever voor de toepassing van een scheiding van goederen stelsel kan enigszins toch begrepen worden aangezien de wettelijke samenwoning niet steeds wordt aangegaan door mensen die een intieme liefdesrelatie met elkaar hebben. Wanneer bijvoorbeeld broer en zus verkiezen om een woning met elkaar te delen, dan is het niet noodzakelijk om de vermogensrechtelijke gevolgen dermate uitgebreid te regelen zoals dat het geval is in het wettelijk stelsel.²³⁹

²³⁶ Artikel 1478, eerste lid BW; B. DELAHAYE en F. TAINMONT, *La cohabitation légale*, Brussel, Larcier, 2013, 68, nr. 48; F. TAINMONT, "Le patrimoine des cohabitants et les difficultés en résultant – La cohabitation légale" in A. CULOT, J.-M. DEGÉE, P. DELNOY, P. DE PAGE, I. DE STEFANI, E. DE WILDE D'ESTMAEL, L. ROUSSEAU en F. TAINMONT (eds.), *Cohabitation légale et cohabitation de fait*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2008, 22, nr. 1; P. SENAËVE en E. COENE, *Geregistreerd partnerschap*, Antwerpen, Maklu, 1998, 142, nr. 197.

²³⁷ Artikel 1478, tweede lid BW; P. SENAËVE en E. COENE, *Geregistreerd partnerschap*, Antwerpen, Maklu, 1998, 142, nr. 197.

²³⁸ B. VINCK, "Overzicht van rechtspraak (2000-2012). De wettelijke samenwoning", *T.Fam.* 2012, afl. 9, 198, nr. 8.

²³⁹ B. DELAHAYE en F. TAINMONT, *La cohabitation légale*, Brussel, Larcier, 2013, 68, nr. 48.

In Nederland komt het geregistreerd partnerschap tot stand door middel van een registratieakte die wordt opgesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Het betreft een authentieke akte die dezelfde bewijskracht geniet als de akte waarmee het huwelijk wordt voltrokken.²⁴⁰ De akte waarmee het partnerschap geregistreerd wordt, dient bovendien te worden opgenomen in het register van geregistreerde partnerschappen.²⁴¹

Overeenkomstig artikel 1:80b van het Nederlandse Burgerlijk Wetboek worden de regels inzake het huwelijksvermogensrecht tevens van toepassing verklaard op het geregistreerde partnerschap.²⁴² Dit heeft tot gevolg dat ook voor partners die met elkaar geregistreerd samenleven een algehele gemeenschap gecreëerd wordt, zonder dat deze partners er in beginsel een eigen vermogen op nahouden.²⁴³ Dit is opnieuw verschillend met de regeling van aanvullend recht die de Belgische wetgever toepast in het geval de wettelijk samenwonende partners geen op maat gemaakte overeenkomst afsluiten.²⁴⁴ In België wordt het stelsel van scheiding van goederen van toepassing verklaard op de wettelijke samenwoning, hetgeen betekent dat de uitoefening van een zelfstandige beroepsactiviteit door de partner-contractant geen gevaar met zich meebrengt voor het vermogen van de niet-contracterende partner. Schuldeisers kunnen immers enkel verhaal uitoefenen op het eigen vermogen van de partner-contractant, inclusief diens aandeel in de eventuele onverdeeldheid, terwijl het eigen vermogen van de niet-contracterende partner aan het onderpand van de schuldeisers wordt onttrokken. De Nederlandse partners die kiezen om samen te wonen in het kader van een geregistreerd partnerschap genieten minder bescherming wat hun vermogen betreft. Naar aanleiding van de algehele gemeenschap kunnen de schuldeisers zich immers verhalen op alle goederen van beide partners, hetgeen betekent dat ook het vermogen van de niet-contracterende partner opgeslorpt wordt door de schuldeisers van diens ondernemende partner-contractant.

§2. *Definitief passief*

De schulden die reeds bestaan in hoofde van een wettelijk samenwonende partner voordat deze een wettelijke samenwoning aangaat, blijven toebehoren aan het eigen vermogen van deze persoon. Deze partner blijft ook alleen schuldenaar van de schulden dewelke in zijn hoofde ontstaan tijdens de wettelijke samenwoning met uitzondering van de kosten zoals vermeld in artikel 1477, §4 van het Burgerlijk Wetboek.²⁴⁵ Dit artikel schrijft voor dat de schulden die worden aangegaan in het belang van de onderlinge samenleving of voor de zorg van de kinderen waarvan zij de opvoeding op zich nemen, hoofdelijk gedragen worden door beide wettelijk samenwonende partners.

---

²⁴⁰ Artikel 1:22, derde lid BW.

²⁴¹ Artikel 1:17, eerste lid BW.

²⁴² De artikelen 1:92a en 99, eerste lid BW zijn niet van toepassing op het geregistreerde partnerschap. Scheiding van tafel en bed is bijgevolg onmogelijk voor partners die geregistreerd met elkaar samenwonen.

²⁴³ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 372, nr. 3.

²⁴⁴ Zie deel 1, hoofdstuk 2, afdeling 1 van deze masterproef.

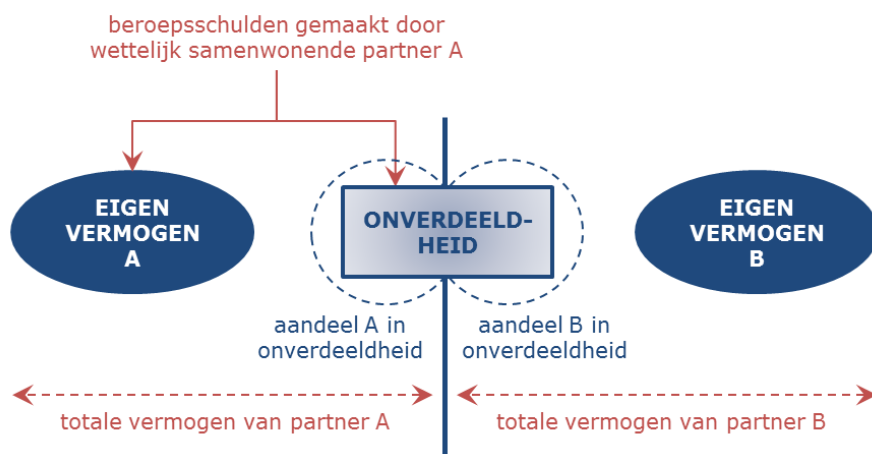
²⁴⁵ A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 279, nr. 711.

Onder voorgaande titel werd reeds aangetoond dat de inkomsten, dewelke bekomen worden ingevolge de beroepsuitoefening, blijven toebehoren aan de partner die deze inkomsten voortbrengt op basis van artikel 1478, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek. Onder deze huidige titel werd vervolgens beschreven dat de schulden worden gedragen door het eigen vermogen van de contracterende partner. Hieruit kan opgemaakt worden dat de beroepsschulden die aangegaan worden door één wettelijk samenwonende partner, door deze persoon zelf gedragen zullen moeten worden zonder dat deze schulden verhaald kunnen worden op het aandeel van de andere partner in de onverdeeldheid die eventueel bestaat tussen de samenwonende partners.²⁴⁶

Aangezien naar Nederlands recht het stelsel van algehele gemeenschap wordt toegepast binnen een wettelijke samenwoningsrelatie, zullen ook de schulden die door een van de partners gemaakt worden gedragen moeten worden door de gemeenschap.

§3. Voorlopig passief

Wanneer twee partners wettelijk samenwonen met elkaar, dan worden de rechten van hun schuldeisers geregeld overeenkomstig het gemeen recht. Volgens artikel 7 van de Hypotheekwet is ieder die zich persoonlijk verbindt, gehouden om zijn verbintenissen na te komen en dit onder verband van al zijn goederen. Schuldeisers kunnen met andere woorden alle goederen van de schuldenaar in beslag nemen om de schuld te compenseren, en dit met inbegrip van het onverdeelde aandeel van de contracterende partner in de goederen waartoe hij samen met zijn partner gerechtigd is.²⁴⁷

Uit het bovenstaande schema blijkt dat de beroepsschulden die worden aangegaan door wettelijk samenwonende partner A geen risico impliceren voor het vermogen van diens partner B. Voor

²⁴⁶ B. VINCK, "Overzicht van rechtspraak (2000-2012). De wettelijke samenwoning", *T.Fam.* 2012, afl. 9, 198, nr. 8.

²⁴⁷ C. FORDER, "Ongehuwd samenwonen en vermogensrecht: een waaier van mogelijkheden", *TEP* 2006, afl. 5, 17, nr. 394.

zover er tussen beide partners al een onverdeeldheid zou bestaan, zullen de beroepsschulden niet volledig gedragen worden door deze onverdeeldheid. De beroepsschulden die worden aangegaan door wettelijk samenwonende partner A komen slechts ten laste van het aandeel in de onverdeeldheid dat toekomt aan deze contracterende partner, alsook van diens eigen vermogen.

Hier kan een duidelijk verschil opgemerkt worden ten opzichte van echtgenoten die het wettelijk stelsel aanwenden binnen het huwelijk. In die situatie dient het volledige gemeenschappelijk vermogen immers wel tot onderpand voor de schuldeisers ingevolge artikel 1414, tweede lid, nr. 3 van het Burgerlijk Wetboek. Enkel het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot wordt in die omstandigheid gevrijwaard terwijl, wanneer dezelfde partners wettelijk zouden samenwonen, niet alleen het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot onaangeroerd blijft maar ook diens aandeel in de onverdeeldheid.

Er kan dan ook besloten worden dat de wettelijke regeling in het kader van de wettelijke samenwoning – een regeling die trouwens van aanvullend recht is – gunstiger is wat betreft de bescherming van de niet-contracterende partner tegen de schuldeisers van de contracterende partner, in vergelijking met de regeling inzake het wettelijk stelsel binnen het huwelijk voor het geval twee partners met elkaar wensen samen te leven en een van de partners een zelfstandig beroep uitoefent. Per slot van rekening komt in eerstgenoemde situatie noch het eigen vermogen van de niet-contracterende partner, noch diens aandeel in de onverdeeldheid in aanmerking als onderpand voor de schuldeisers terwijl, wat betreft het wettelijk stelsel binnen het huwelijk, voor de schuldeisers wel de mogelijkheid bestaat om de volledige gemeenschap te raadplegen ter voldoening van de beroepsschuld aangegaan door een der echtgenoten.

Naar Nederlands recht is de regeling die wordt toegepast wanneer partners met elkaar geen andere overeenkomst met elkander stipuleren dan weer minder voordeling voor de niet-contracterende partner. Aangezien het hier een stelsel van algehele gemeenschap betreft, zal de niet-contracterende partner met zijn inkomsten bijdragen aan het voldoen van de schulden in hoofde van de contracterende partner. Het vermogen van de niet-contracterende partner geniet dus weinig tot geen bescherming jegens het verhaalsrecht van de schuldeiser.

Echter, wat de solidariteit tussen de echtgenoten aangaat, moet besloten worden dat een stelsel van scheiding van goederen - zoals dit in België bestaande is - niet interessant is. Iedere partner is volledig aangewezen op zijn eigen inkomsten en dient zelfstandig in te staan voor de gemaakte schulden, zonder daarbij op de hulp van de andere partner te kunnen rekenen. De Nederlandse regeling staat wat dit aspect betreft dan weer sterker in de schoenen. Onder het stelsel van algehele gemeenschap brengen beide partners hun inkomsten bij in het gemeenschappelijk vermogen zodat zij samen van eenzelfde levensstandaard kunnen genieten. Doch, de keerzijde van de medaille brengt met zich mee dat de partners ook voor de schulden gezamenlijk gehouden zullen zijn.

Om hieraan een uitweg te bieden kunnen de partners, zoals hierna zal blijken, een samenlevingsovereenkomst met elkander afsluiten waarin zij een andere regeling met elkander overeenkomen.

Ook door de schuldeisers is de Belgische regeling van aanvullend recht in het kader van de wettelijke samenwoning niet geliefd. Zij kunnen zich slechts richten tot het vermogen van de contracterende partner en diens aandeel in de eventuele onverdeeldheid, zonder daarbij verhaal uit te oefenen op het vermogen van de niet-contracterende partner. De verhaalsrechten van de schuldeisers zijn in dit geval aldus beperkter vergeleken met echtgenoten die getrouwd zijn onder het wettelijk stelsel. In dat laatste geval kunnen de schuldeisers zich immers richten tot een gedeelte van het vermogen van de niet-contracterende echtgenoot, met name diens aandeel in het gemeenschappelijk vermogen. Naar Nederlands recht bevinden de schuldeisers zich in een betere positie. Zij kunnen immers de volledige gemeenschap aanspreken die bestaat tussen de samenwonende partners zodat hun verhaalsrechten uitgeoefend kunnen worden op een uitgebreider onderpand in vergelijking met de regeling naar Belgisch recht.

HOOFDSTUK 2. CONTRACTSVRIJHEID

§1. Algemeen

Het stelsel van wettelijk samenwonen lijkt qua uitgangspunt sterk op de principes van het huwelijk. Volgens artikel 1478, vierde lid van het Burgerlijk Wetboek zijn de partners immers vrij om hun vermogensrechtelijke verhoudingen te regelen naargelang hun eigen concrete verlangens, voor zover in een dergelijke overeenkomst geen bepalingen worden opgenomen die in strijd zijn met het primaire stelsel zoals voorzien in artikel 1477 van het Burgerlijk Wetboek, de openbare orde of de goede zeden.²⁴⁸ Ook de regelgeving in verband met het ouderlijk gezag, de voogdij en de wettelijke orde van erfopvolging mag niet terzijde geschoven worden.²⁴⁹

Eerder in deze masterproef werd reeds duidelijk dat een huwelijkscontract waarin echtgenoten hun vermogensrechtelijke verhoudingen stipuleren door een notaris opgesteld dient te worden, maar ook in het kader van een wettelijke samenwoning is dat het geval. De partners dienen hun vermogensrechtelijke verhoudingen te laten vaststellen door een notaris ingevolge artikel 1478, vierde lid van het Burgerlijk Wetboek, waardoor authenticiteit aan de overeenkomst wordt verleend wat de datum betreft.²⁵⁰

Wanneer de wettelijk samenwonenden nalaten om zelf in een vermogensrechtelijke regeling te voorzien, zal het stelsel toegepast worden dat de wetgever in artikel 1478, eerste en tweede lid van het Burgerlijk Wetboek heeft voorzien.²⁵¹ Deze bepalingen zijn aldus van aanvullend recht. Een beschrijving van dit stelsel werd reeds in het vorige hoofdstuk uiteengezet.²⁵²

Ook in Nederland bestaat er de mogelijkheid voor de partijen om van het stelsel van algehele gemeenschap af te wijken door het afsluiten van partnerschapsvoorwaarden (vgl. huwelijksvoorwaarden).²⁵³ De geregistreerde partners kunnen hierbij dezelfde keuzestelsels invoeren als de stelsels die hierboven in het kader van de echtgenoten werden besproken²⁵⁴, met name de "koude" uitsluiting van goederen al dan niet gecombineerd met enig verrekenstelsel.²⁵⁵

§2. Tegenstelbaarheid aan derden

---

²⁴⁸ Y. LELEU, "De vermogensrechtelijke gevolgen van de wettelijke samenwoning. Commentaar bij de virtuele wet van 23 november 1998", *Not. Fisc. M.* 1999, 133, nr. 48; P. SENAËVE en E. COENE, *Geregistreerd partnerschap*, Antwerpen, Maklu, 1998, 141, nr. 194.

²⁴⁹ Artikel 1478, vierde lid BW; A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 279, nr. 712.

²⁵⁰ B. DELAHAYE en F. TAINMONT, *La cohabitation légale*, Brussel, Larcier, 2013, 80-81, nr. 63.

²⁵¹ B. DELAHAYE en F. TAINMONT, *La cohabitation légale*, Brussel, Larcier, 2013, 79, nr. 61; P. SENAËVE en E. COENE, *Geregistreerd partnerschap*, Antwerpen, Maklu, 1998, 141, nr. 195.

²⁵² Zie deel 2, hoofdstuk 1 van deze masterproef.

²⁵³ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 372, nr. 3.

²⁵⁴ Zie deel 1, hoofdstuk 4, afdeling 1, §2. van deze masterproef.

²⁵⁵ M.J.A. VAN MOURIK en A.J.M. NUYTINCK, *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 74-76, nr. 73.

De vraag zal zich voorts stellen naar de tegenstelbaarheid van deze contractuele vermogensregeling ten aanzien van derden. Volgens de geldende rechtsleer is het loutere bestaan van de overeenkomst tot wettelijke samenwoning tegenwerpeijk aan derden, alsook de vermogensrechtelijke inhoud ervan zoals de wet deze invult bij afwezigheid van een onderlinge overeenkomst in dat verband. Het is pas wanneer de samenwoners de mogelijkheid benutten om hun vermogensrechtelijke verhouding onderling contractueel te regelen dat de tegenstelbaarheid aan derden in het gedrang komt. Niettegenstaande het feit dat een dergelijke overeenkomst bij notariële akte moet worden opgesteld en vermeld dient te worden in het bevolkingsregister, wordt vrij algemeen aanvaard dat deze vereisten geen tegenstelbaarheid aan derden met zich meebrengen.²⁵⁶ Hieruit volgt dat een toevlucht naar het gemeen recht inzake de tegenwerpeijkheid van overeenkomsten zich opdringt, d.i. een regeling die terug te vinden is in artikel 1165 e.v. van het Burgerlijk Wetboek. Vooral artikel 1167 blijkt in het kader van het familiaal vermogensrecht van belang te zijn want hieruit wordt *a contrario* afgeleid dat overeenkomsten die worden aangegaan zonder bedrieglijke benadeling van de rechten van derden, aan deze derden tegenwerpeijk zijn.²⁵⁷ De vermogensrechtelijke overeenkomst inzake de wettelijke samenwoning is een principiële geldig contract aangezien de wet immers zelf de mogelijkheid biedt aan wettelijk samenwonende partners om een dergelijke overeenkomst af te sluiten. Indien de partners deze overeenkomst met elkaar aangaan zonder bedrieglijke benadeling van de rechten van derden, zoals bijvoorbeeld een schuldeiser, dan is dit contract dus tegenwerpeijk aan deze derden.

---

²⁵⁶ Y. LELEU, "De vermogensrechtelijke gevolgen van de wettelijke samenwoning. Commentaar bij de virtuele wet van 23 november 1998", *Not. Fisc. M.* 1999, 134, nr. 55.

²⁵⁷ A. HEYVAERT, *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 280, nr. 713.

DEEL 3

FEITELIJK SAMENWONEN

In de inleiding werd al aangestipt dat de feitelijke samenwoning geen specifieke juridische bescherming geniet in België. De rechtsleer spreekt dan ook meermaals over een “vrije” relatie want, in tegenstelling tot het huwelijk en de wettelijke samenwoning, wordt er niet voorzien in een wettelijk statuut dat rechten en plichten voorschrijft aan feitelijke samenwoners.²⁵⁸ Dit brengt met zich mee dat feitelijk samenwonende partners vaak in een juridisch onzekere toestand verkeren.²⁵⁹ Toch schept het feitelijk samenwonen ook gevolgen op vermogensrechtelijk vlak want een gezamenlijke huishouding genereert in veruit de meeste omstandigheden een gemeenschappelijk vermogen.²⁶⁰

---

²⁵⁸ F. SWENNEN, *Gezins- en familierecht in kort bestek, s.l.*, Intersentia, 2005, 258, nr. 675.

²⁵⁹ C. CASTELEIN en A. MAELFAIT, *Ongehuwd samenwonen*, Mechelen, Kluwer, 2003, 47.

²⁶⁰ C. CASTELEIN en A. MAELFAIT, *Ongehuwd samenwonen*, Mechelen, Kluwer, 2003, 50.

HOOFDSTUK 1. REGELING OP BASIS VAN GEMEEN CONTRACTENRECHT

§1. Samenstelling van de vermogens

Wanneer de feitelijk samenwonende partners nalaten om de vermogensrechtelijke gevolgen van het samenwonen onderling te regelen en vast te leggen in een overeenkomst, dan worden deze implicaties op vermogensrechtelijk vlak beoordeeld overeenkomstig het gemeen recht.²⁶¹ De regels van het huwelijksvermogensrecht zoals eerder beschreven in deel 1 zullen hier dus niet benut kunnen worden.²⁶²

Ook naar Nederlands recht kunnen partners die een affectieve band met elkaar hebben ervoor kiezen om niet te huwen, alsook om het geregistreerd partnerschap langs zich neer te leggen, maar toch met elkaar samen te wonen en een gemeenschappelijke huishouding te voeren.²⁶³ Wanneer twee personen op dergelijke manier samenwonen, zal hier meestal een overeenkomst aan ten grondslag liggen die de vermogensrechtelijke verhoudingen tussen beide partners regelt. Indien dat niet het geval is, en de partners hun vermogensrechtelijke verhouding aldus niet nader specificeren, dan zal het Nederlandse huwelijksvermogensrecht zoals het in de voorgaande twee delen werd beschreven niet analoog toegepast mogen worden. Iedere specifieke wettelijke regeling aangaande deze samenlevingsvorm ontbreekt waardoor de onderlinge verhoudingen, alsook het vermogensrechtelijk statuut ten aanzien van derden, behandeld zullen worden overeenkomstig het gemene verbintenissen- en goederenrecht.²⁶⁴

Daar waar er in het kader van het wettelijk samenwonen wel een vermoeden van onverdeeldheid speelt, alsook wanneer de echtgenoten huwen onder een scheiding van goederen stelsel, is er bij het feitelijk samenwonen geen sprake van een dergelijk vermoeden ook al gaat deze samenlevingsvorm hand in hand met het vermengen van de vermogens der partners. Elke partner blijft - zowel naar Belgisch als naar Nederlands recht - de exclusieve eigenaar van de zaken die hij reeds bezit bij aanvang van de feitelijke samenleving en van de goederen die door hem individueel verkregen worden tijdens de samenwoning. Iedere partner blijft het recht behouden op de goederen die hij of zij aan het begin van de relatie reeds heeft, alsook op de goederen die hij of zij tijdens de samenleving verwerft. Wanneer de partners het concubinaat als samenlevingsvorm verkieszen, dan brengt dit geen goederenrechtelijke effecten met zich mee, want er wordt geen gemeenschappelijk vermogen gecreëerd zoals dat wel het geval is in het kader van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap.²⁶⁵ De omstandigheid dat er van rechtswege geen gemeenschap

²⁶¹ Brussel 27 februari 2001, *RW* 2001-02, 844; J. DU MONGH, I. SAMOY, V. ALLAERTS, "Overzicht van rechtspraak (2000-2007). De feitelijke samenwoning", *T.Fam.* 2008, afl. 1, 18, nr. 35.

²⁶² Gent 25 november 2004, *NjW* 2005, 805.

²⁶³ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 379, nr. 1.

²⁶⁴ A.R. DE BRUIJN, *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 381-384, nr. 3; W.M. SCHRAMA, "Relatievermogensrecht voor ongehuwde samenlevers" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 237.

²⁶⁵ W.M. SCHRAMA, "Relatievermogensrecht voor ongehuwde samenlevers" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 246.

wordt opgericht, belet echter niet dat er goederen voorhanden kunnen zijn die aan beide echtgenoten toebehoren. De mogelijkheid bestaat bijvoorbeeld dat beide partners tezamen een rechtshandeling verrichten jegens een derde van wie zij het goed verkrijgen. In dergelijk geval sluiten beide partners een overeenkomst af met de derde persoon waardoor het goed aan hen samen toekomt. Iedere partner heeft bijgevolg in principe recht op eenzelfde aandeel in dat goed, met name de helft.²⁶⁶ Daarnaast kan het ook zijn dat de handelende persoon een volmacht heeft bekomen van diens partner, en op die manier vertegenwoordigingsbevoegdheid bezit, zodat goederen door het optreden van één partner alsnog gemeenschappelijk bekomen kunnen worden.²⁶⁷

Gezien de feitelijke samenwoning blijven beide partners dus steeds de exclusieve eigenaar van de goederen die hun individueel toehoren. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de inkomsten die door een partner verkregen worden wegens de uitoefening van een beroepsactiviteit in diens eigen vermogen zullen vallen, tenzij hiervan afgeweken wordt door middel van een vermogensrechtelijke concubinaatsovereenkomst.

§2. *Definitief passief van de beroepsschulden*

Wanneer de feitelijk samenwonende partners nalaten om een regeling te stipuleren inzake de uitgaven of de schulden die één der partners maakt, dan gaat men er van uit dat deze contracterende partner eigenaar is van alle schulden welke hem voor de samenwoning toebehoorden alsook van de schulden die hij in eigen naam tijdens de feitelijke samenwoning verwerft. Tenzij de partners gebruik maken van de contractsvrijheid en daarin anders overeenkomen, worden de beroepsschulden dus ten laste genomen door het eigen vermogen van de partner die de schuld is aangegaan.²⁶⁸

---

²⁶⁶ Artikel 3:166, tweede lid BW; W.M. SCHRAMA, "Relatievermogensrecht voor ongehuwde samenlevers" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 248-249; J. DU MONGH, I. SAMOY, V. ALLAERTS, "Overzicht van rechtspraak (2000-2007). De feitelijke samenwoning", *T.Fam.* 2008, afl. 1, 18, nr. 35..

²⁶⁷ Artikel 3:60 BW; W.M. SCHRAMA, "Relatievermogensrecht voor ongehuwde samenlevers" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 248-249.

²⁶⁸ C. BOVEN, *Vermogensplanning voor feitelijk samenwonenden*, onuitg., nieuwsbrief, http://advocatenbureau-gevaco.be/juridische-info/p/nieuwsbrief_29_vermogensplanning_voor_feitelijk_samenwonenden/.

HOOFDSTUK 2. CONTRACTSVRIJHEID

Ook partners die met elkaar samenleven in het kader van een feitelijke samenwoning genieten de vrijheid om met elkaar een overeenkomst te sluiten die de vermogensrechtelijke gevolgen van de samenleving vaststelt. Hierin mogen de partners geen clausules opnemen die een inbreuk uitmaken op de regels van dwingend recht en de regels van openbare orde. Een mensenrechtelijke schending wordt evenmin getolereerd.²⁶⁹

Aangezien de juridische bescherming in deze samenlevingsvorm nog erg beperkt is, is het ten zeerste aangeraden om in het kader van deze samenlevingsvorm gebruik te maken van de contractsvrijheid en de vermogensrechtelijke verhouding die bestaat tussen de partners vast te leggen.²⁷⁰

---

²⁶⁹ J. DU MONGH, I. SAMOY, V. ALLAERTS, "Overzicht van rechtspraak (2000-2007). De feitelijke samenwoning", *T.Fam.* 2008, afl. 1, 22, nr. 47.

²⁷⁰ J. TREMMERY,, *Samenleven of huwen?*, Kortrijk, UGA Publishers, 2010, 27-30, nr. 6.

BESLUIT

Vooreerst heeft deze masterproef aangetoond hoe de vermogenssamenstelling eruit ziet binnen de verschillende samenlevingsvormen waarnaar het meest teruggegrepen wordt in België.

Deel 1 had het over de situatie binnen het huwelijk en daarin werd duidelijk dat echtgenoten zich op verschillende wettelijke regelingen kunnen beroepen om orde te stellen in hun vermogensrechtelijke verhoudingen. In een eerste hoofdstuk werd het wettelijk stelsel besproken dat automatisch van toepassing wordt verklaard indien de echtgenoten nalaten om een vermogensrechtelijke overeenkomst af te sluiten. Inzake het wettelijk stelsel is er sprake van een diepgaande solidariteit tussen de echtgenoten vermits alle inkomsten die verkregen worden uit arbeid, alsook iedere andere vorm van ontvangsten, in principe zullen toebehoren aan het gemeenschappelijk vermogen. De schulden die door een der echtgenoten gemaakt worden bij het verrichten van de beroepsactiviteit, maken een onvolkomen gemeenschappelijke schuld uit. Dit betekent dat enkel het eigen vermogen van de contracterende echtgenoot en het volledige gemeenschappelijk vermogen in aanmerking komen om de beroepsschulden te dragen.

Het principe is dat het wettelijk stelsel slechts toegepast wordt wanneer de echtgenoten nalaten om een specifieke regeling op te nemen in een huwelijkscontract. Een tweede hoofdstuk wierp dan ook een blik op de voornaamste keuzestelsels die de echtgenoten kunnen inroepen binnen hun huwelijkscontract zodat het wettelijk stelsel, dat nadelig is voor de zelfstandige beroepsbeoefenaar, geen toepassing vindt. Vooreerst kwam de contractsvrijheid aan de orde waaruit duidelijk blijkt dat echtgenoten hun vermogensrechtelijke verhoudingen volledig vrij kunnen afstemmen op hun concrete wensen, voor zover zij de bepalingen van dwingend recht en openbare orde daarbij in acht houden. Vervolgens kwam het keuzestelsel van scheiding van goederen aan bod. In tegenstelling tot het voornoemde wettelijk stelsel komen hier slechts twee vermogens aan te pas, namelijk het eigen vermogen van iedere echtgenoot. Hier bestaat er aldus geen gemeenschappelijk vermogen. Iedere echtgenoot dient het bewijs te leveren inzake de eigendom van de goederen die hem of haar toekomen en wanneer dit niet mogelijk blijkt treedt het wettelijk vermoeden van onverdeeldheid tussen de echtgenoten in werking. In principe blijven de schulden onder dit stelsel eigen in hoofde van de contracterende echtgenoot met als gevolg dat een beroepsschuld enkel en alleen gedragen zal worden door het eigen vermogen van de echtgenoot die het beroep uitoefent. Enkel ingeval er sprake is van een eventuele onverdeeldheid, zal ook het aandeel van de contracterende echtgenoot in deze onverdeeldheid onderworpen zijn aan het verhaalsrecht van diens schuldeisers. In vergelijking met het wettelijk stelsel reikt het stelsel van scheiding van goederen een gunstiger vermogensrechtelijk statuut aan voor echtgenoten waarvan één persoon een zelfstandig beroep uitoefent. De schuldeisers kunnen in dat geval immers enkel het vermogen van de contracterende echtgenoot aanspreken terwijl het vermogen van diens niet-contracterende partner volledig buitenschot blijft. Onder het wettelijk stelsel wordt de niet-contracterende echtgenoot ook wel beschermd, maar daar gaat het slechts over een beperkte bescherming aangezien enkel diens eigen vermogen gevrijwaard wordt maar niet diens aandeel in de

gemeenschap. De gemeenschap in het kader van het wettelijk stelsel wordt weliswaar principieel verdeeld in twee gelijke delen, maar niet alleen de helft van de echtgenoot-contractant kan worden aangesproken door diens schuldeisers, ook de helft van de niet-contracterende echtgenoot in het gemeenschappelijk vermogen is onderworpen aan het verhaalsrecht van de schuldeisers. En dat terwijl deze niet-contracterende echtgenoot helemaal geen verbintenissen is aangegaan. Met betrekking tot het stelsel van scheiding van goederen is er geen gemeenschappelijk vermogen voorhanden, maar kan er eventueel wel sprake zijn van een loutere onverdeeldheid waarin beide echtgenoten voor een bepaald aandeel gerechtigd zijn. Het gedeelte van de contracterende echtgenoot zal dan ook door de schuldeisers beslagen kunnen worden, maar het aandeel van de niet-contracterende echtgenoot in de onverdeeldheid zal niet door de schuldeisers van de echtgenoot-contractant aangesproken kunnen worden ter voldoening van de professionele schulden die eigen zijn in hoofde van de echtgenoot-contractant. De niet-contracterende echtgenoot zal dus beter af zijn indien hij trouwt onder het stelsel van scheiding van goederen.

Het tweede deel van deze masterproef besprak de situatie betreffende het wettelijk samenwonen. In vergelijking met het huwelijk hanteert dit stelsel hetzelfde uitgangspunt want aan de partners komt eenzelfde contractsvrijheid toe waarmee zij hun vermogensrechtelijke verhouding naar believen kunnen vormgeven. Wanneer de samenwonende partners nalaten een dergelijk contract met elkaar af te sluiten, dan gaat de wettelijk aanvullende regeling er van uit, in tegenstelling tot het wettelijk stelsel dat automatisch van toepassing is binnen het huwelijk, dat de samenwonende partners verkiezen om hun vermogensrechtelijke verhouding te regelen op basis van een stelsel van scheiding van goederen. Dit brengt met zich mee dat de inkomsten dewelke verkregen worden uit arbeid individueel blijven toebehoren aan de partner die deze inkomsten genereert, en dat de beroepsschulden gedragen zullen worden door het eigen vermogen van de partner die deze schulden heeft gemaakt. Partners die met elkaar samenleven, en waarvan één een zelfstandig beroepsbeoefenaar is, kunnen aldus beter met elkaar wettelijk gaan samenwonen dan dat zij met elkaar zouden huwen voor het geval zij nalaten om een vermogensrechtelijke overeenkomst met elkaar af te sluiten. In het eerste geval bestaat de regeling van aanvullend recht immers uit een stelsel van scheiding van goederen, waardoor het volledige vermogen van de niet-contracterende partner gevrijwaard wordt tegen het schuldeisersrisico, terwijl in het tweede geval het wettelijk stelsel toegepast zal worden waarin de volledige gemeenschap onderworpen wordt aan het verhaalsrecht van de schuldeisers.

Het derde deel van deze masterproef handelde over de toepasselijke vermogensrechtelijke verhouding op feitelijk samenwonende partners, hetgeen de derde samenlevingsvorm naar Belgisch recht uitmaakt. Opnieuw treedt hier de contractsvrijheid naar de voorgrond want mensen die een feitelijke samenwoning met elkaar creëren, beschikken, net zoals gehuwden en wettelijk samenwonenden, over de vrijheid om een onderlinge overeenkomst te sluiten betreffende de vermogensrechtelijke gevolgen binnen hun relatie. Verschillend van de wettelijke samenwoning speelt er inzake de feitelijke samenwoning geen vermoeden van onverdeeldheid wanneer de partners nalaten om een contractuele vermogensrechtelijke regeling uit te werken. Iedere partner blijft de exclusieve eigenaar van de beroepsinkomsten alsook van de schulden dewelke worden aangegaan in het kader van deze beroepsuitoefening. De feitelijke samenwoning is op die manier

wel interessant voor partners waarvan één een zelfstandig beroep uitoefent, want beide vermogens blijven van elkaar gescheiden waardoor enerzijds enkel het vermogen van de contractant-schuldenaar voor beslag vatbaar is, en anderzijds het vermogen van de niet-contracterende partner gevrijwaard blijft. Toch is deze samenlevingsvorm niet aan te raden vanwege het gebrek aan specifieke wettelijke regeling inzake de vermogensrechtelijke relatie tussen de partners.

Tenslotte werd doorheen deze gehele masterproef een rechtsvergelijkende studie gevoerd, waarbij de keuze werd gemaakt om het recht zoals het in België geldt, af te spiegelen aan het Nederlandse recht. Het werd duidelijk dat Nederland dezelfde samenlevingsvormen kent als België, namelijk het huwelijk, het geregistreerde partnerschap (dat overeenstemt met de wettelijke samenwoning), en het concubinaat of het stelsel van de ongehuwde samenlevers (dat overeenstemt met de feitelijke samenwoning). Binnen het huwelijk hanteert de Nederlandse wetgever hetzelfde principe als zijn Belgische collega want indien de echtgenoten nalaten om hun vermogensrechtelijke verhoudingen te specificeren in een huwelijkscontract, wat in Nederland de huwelijksvoorwaarden worden genoemd, dan wordt aan het wettelijk stelsel een automatische toepassing verleend. Toch valt er een verschil op te merken tussen het Nederlandse en het Belgische huwelijksvermogensrecht want daar waar het wettelijk stelsel in België bestaat uit een beperkt gemeenschapsstelsel, wordt het Nederlandse wettelijk stelsel ingevuld door een stelsel van algehele gemeenschap. Dit betekent dat Nederlandse echtparen al hun goederen onderbrengen in een gemeenschappelijk vermogen op het moment dat hun huwelijk voltrokken wordt. Ook alle schulden van beide echtgenoten worden door deze gemeenschap gedragen. Dit stelsel is bijgevolg eerder ongunstig voor echtgenoten waarvan één een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent want wanneer de schuldeisers het gemeenschappelijk vermogen aanspreken ter aflossing van de professionele schulden, dan heeft de niet-contracterende echtgenoot geen vermogen meer over om op terug te vallen. Het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot werd op het ogenblik van de huwelijksvoltrekking immers in beginsel volledig ondergebracht in het gemeenschappelijk vermogen, hetwelk door de schuldeisers van de contracterende echtgenoot beslagen kan worden.

Om aan het ongunstige wettelijk stelsel in Nederland te ontsnappen, heeft de Nederlandse wetgever aan echtgenoten de mogelijkheid gegeven om op vermogensrechtelijk vlak een andere regeling overeen te komen door middel van het afsluiten van huwelijksvoorwaarden. Wanneer een der echtgenoten een zelfstandig beroep uitoefent, wordt dan ook vaak van deze mogelijkheid gebruik gemaakt door bijvoorbeeld het stelsel van de "koude" uitsluiting in te roepen. Dit stelsel staat in België bekend als het stelsel van scheiding van goederen, waarbij geen gemeenschap wordt gecreëerd maar de eigen vermogens van beide echtgenoten van mekaar worden afgescheiden. Aangezien de solidariteit die bestaat tussen de echtgenoten hiermee volledig wordt afgeschreven, is men ook in Nederland op zoek gegaan naar een oplossing die ervoor kan zorgen dat de financieel minder sterk staande partner een vermogen kan opbouwen. De oplossing daarvoor heeft men bijvoorbeeld gevonden door het creëren van op maat gemaakte verrekenstelsels binnen de huwelijksvoorwaarden.

Partners die niet met elkaar wensen te huwen maar toch met elkaar willen samenwonen, kunnen ervoor kiezen om met elkaar een geregistreerd partnerschap aan te gaan. Daar waar in België de vermogensrechtelijke regeling van aanvullend recht voor wettelijk samenwonenden bestaat uit een

stelsel van scheiding van goederen, worden in Nederland daarentegen de regels die van toepassing zijn op het huwelijk tevens van toepassing verklaard op het geregistreerde partnerschap. Dit betekent dat geregistreerde partners onderworpen zijn aan een stelsel van algehele gemeenschap en er aldus enkel een gemeenschappelijk vermogen zal zijn. Wat de problematiek in deze masterproef betreft - met name de bescherming van de niet-contracterende partner tegen de schuldeisers van de partner-contractant - kan besloten worden dat het voor de zelfstandige beroepsbeoefenaar interessanter is om in België een wettelijke samenwoning aan te gaan dan dat hij besluit om in Nederland een geregistreerd partnerschap af te sluiten. In België zal de niet-contracterende partner immers veel beter beschermd worden aangezien er geen gemeenschappelijk vermogen voorhanden is waarop de schuldeisers van de partner-contractant beslag kunnen leggen.

Ook de derde samenlevingsvorm die wij in België kennen, komt in Nederland voor, met name het concubinaat of het niet-geregistreerd samenwonen. Net zoals in België wordt ook in Nederland geen specifieke wettelijke regeling voorzien voor deze samenlevingsvorm en zullen de vermogensrechtelijke verhoudingen behandeld worden overeenkomstig het gemene recht. Er wordt geen gemeenschappelijk vermogen gecreëerd, maar de partners behouden beiden hun eigen vermogens waardoor de schuldeisers van de partner-contractant enkel diens eigen vermogen kunnen aanspreken voor de schulden die hij gemaakt heeft. Zo wordt het vermogen van de niet-contracterende partner gevrijwaard tegen de schuldeisers van de contracterende partner.

CONCLUSIE

Met deze masterproef werd beoogd een onderzoek te voeren naar de status van de beroepsschulden in de verschillende samenlevingsstelsels. Na het individueel uiteenzetten van de verschillende samenlevingsvormen naar Belgisch recht en het kaderen van de beroepsschulden binnen deze samenlevingsvormen, kan besloten worden dat de wetgever wel degelijk voldoende bescherming biedt voor de zelfstandige ondernemer en zijn privévermogen.

Wanneer één der partners in een relatie inkomsten vergaard door middel van een zelfstandige beroepsactiviteit, dan valt deze persoon vooreerst aan te raden om zijn professionele activiteit onder te brengen in een vennootschap. Het risico op professionele schulden is immers ruimschoots aanwezig en door een vennootschapsvorm op te richten die gekenmerkt wordt door een beperkte gehoudenheid, sluit de zelfstandige beroepsbeoefenaar de mogelijkheid voor de vennootschapsschuldeisers uit om beslag te leggen op zijn privévermogen. Hoewel de oprichting van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid gepaard gaat met een aansprakelijkheidsbeperking, waardoor de vennoot in principe slechts gehouden kan worden ten belope van zijn toegezegde inbreng, dient hij er toch rekening mee te houden dat deze aansprakelijkheidsbeperking niet absoluut is. Door de conventionele, wettelijke of gerechtelijke doorbraak, alsook door de foutaansprakelijkheid op basis van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, kan van de vennoot verwacht worden dat hij met zijn privévermogen alsnog de vennootschapsschulden zal moeten voldoen.

In de omstandigheid dat de zelfstandige ondernemer met zijn privévermogen gehouden wordt tot vereffening van de vennootschapsschulden, is het belangrijk dat hij voor de juiste samenlevingsvorm heeft gekozen binnen zijn relatie. Het zou immers oneerlijk zijn moest ook het vermogen van de partner van de zelfstandige ondernemer geheel of gedeeltelijk opgaan aan de schulden die in hoofde van de vennootschap zijn ontstaan, omdat deze niet-contracterende partner niet toestemt in de verbintenissen die de partner-contractant aangaat in het kader van zijn beroep.

In België kiezen de partners in dergelijke relatie best voor het huwelijk of de wettelijke samenwoning. Wanneer zij met elkaar zouden trouwen, dan is het essentieel dat zij een huwelijkscontract met elkaar afsluiten waarin gekozen wordt voor het stelsel van scheiding van goederen. Indien de partners dit wensen kunnen zij eventueel een intern gemeenschappelijk vermogen toevoegen aan het stelsel van scheiding van goederen. Op die manier geniet de niet-contracterende partner mee van de inkomsten die verkregen worden uit de zelfstandige beroepsactiviteit en wordt niet iedere solidariteit tussen hen uitgesloten. Wanneer zij een wettelijke samenwoning met elkaar aangaan, hoeven zij niet per se een samenlevingsovereenkomst af te sluiten aangezien de regeling van aanvullend recht reeds bestaat uit een stelsel van scheiding van goederen. Echter, wat het aspect van de solidariteit betreft tussen beide partners is het toch wenselijk om een samenlevingscontract in het leven te roepen waarin het stelsel van de koude uitsluiting aangevuld wordt met een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen of een verrekenbeding.

Door te huwen onder het stelsel van scheiding van goederen of door het aangaan van een wettelijke samenwoning, zorgen de partners ervoor dat de beide eigen vermogens van elkaar afgescheiden blijven en dat er ten aanzien van derden geen gemeenschappelijk vermogen wordt gecreëerd. Wanneer de zelfstandige partner-contractant schulden maakt in het kader van de vennootschap, of wanneer de aansprakelijkheidsbeperking doorbroken wordt waardoor de partner-contractant persoonlijk aangesproken kan worden, dan zal enkel diens eigen vermogen onderworpen worden aan het verhaalsrecht van de vennootschapsschuldeisers. Op die manier blijft het eigen vermogen van de niet-contracterende partner onaangeroerd en draagt enkel de partner-contractant het risico op vermogensverlies. Dit is logisch aangezien het enkel de partner-contractant is die de zelfstandige beroepsactiviteit uitoefent. De niet-contracterende partner brengt immers naar alle waarschijnlijkheid zelf beroepsinkomsten bijeen door eigen arbeidsprestaties te leveren ofwel staat deze in voor het huishouden en de opvoeding. In elk geval heeft deze geen aanspraak bij de zelfstandige activiteiten van de partner-contractant. Het is dan ook niet meer dan normaal dat het vermogen van de niet-contracterende partner gevrijwaard blijft en niet kan worden aangesproken door de vennootschapsschuldeisers.

Naar mijn persoonlijk inzicht zijn partners die met elkaar wensen te huwen op vermogensrechtelijk vlak beter beschermd indien zij dit huwelijk in België aangaan dan wanneer zij in Nederland in het huwelijksbootje zouden treden. Wanneer één van beide echtgenoten beroepsschulden zou maken, dan wordt het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot naar Belgisch recht immers beschermd tegen de schuldeisers van de echtgenoot-contractant, terwijl dat naar Nederlands recht niet het geval is. In Nederland wordt er in het kader van het wettelijk stelsel namelijk een algehele gemeenschap gecreëerd waardoor ook het eigen vermogen van de niet-contracterende echtgenoot opgeslorpt wordt door de schuldeisers van de echtgenoot-contractant. De solidariteit welke bestaat tussen de echtgenoten is naar Nederlands recht dan weer veel uitgebreider in vergelijking met het Belgische recht. Nederlandse echtgenoten brengen al hun hebben en houden onder in het gemeenschappelijk vermogen daar waar de partijen binnen een Belgisch echtpaar nog een eigen vermogen aanhouden.

Ook partners die met elkaar een wettelijke samenwoning aangaan, zullen ten aanzien van de schuldeisers van de partner-contractant beter beschermd worden in België door de regeling van aanvullend recht in vergelijking met de partners die in Nederland een geregistreerd partnerschap afsluiten. In België is er in het kader van de wettelijke samenwoning immers sprake van een stelsel van scheiding van goederen terwijl in Nederland opnieuw het stelsel van algehele gemeenschap om de hoek komt kijken.

De derde samenlevingsvorm, met name het feitelijk samenwonen of de buitenhuwelijkse samenleving, is in beide landen vooralsnog niet specifiek geregeld door de wetgever. In zowel België als Nederland behouden beide partners hun eigen vermogens zonder dat er een gemeenschap wordt gecreëerd, dus op dit vlak genieten de partners op vermogensrechtelijk vlak eenzelfde bescherming. De schuldeisers van de partner-contractant zullen geen verhaal kunnen zoeken op het vermogen van de niet-contracterende partner.

De Belgische wetgever heeft - betreffende het aspect van de bescherming ten aanzien van derden-schuldeisers - naar mijn mening bijgevolg geen lessen te trekken uit de Nederlandse wetgeving. Het vermogen van de echtgenoot van een Belgische zelfstandige wordt in de verschillende samenlevingsvormen op voldoende wijze veilig gesteld. Moesten de echtgenoten zich toch niet helemaal kunnen vinden in de wettelijke regeling, dan kunnen zij steeds een op maat gemaakte overeenkomst met elkaar afsluiten. Echter, wat de solidariteit binnen een relatie betreft, heeft de Nederlandse wetgever dan weer een betere regeling geboden. Het stelsel van algehele gemeenschap komt immers wat de solidariteit betreft in grotere mate tegemoet aan de verlangens van de partners in vergelijking met het wettelijk stelsel binnen het huwelijk of de regeling van aanvullend recht binnen de wettelijke samenwoning naar Belgisch recht.

LITERATUURLIJST

WETGEVING

België

Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *BS* 3 september 1807.

Hypotheekwet 16 december 1851, *BS* 22 december 1851.

Wet 23 november 1998 tot invoering van de wettelijke samenwoning, *BS* 12 januari 1999, 786.

Wetboek van Vennootschappen 7 mei 1999, *BS* 6 augustus 1999.

Wet 14 juni 2004 tot wijziging van de artikelen 213 en 223 van het Wetboek van Vennootschappen, *BS* 2 augustus 2004, 58533.

Europa

(DE) Bürgerliches Gesetzbuch 18 augustus 1896.

(DK) Wet nr. 149 betreffende de juridische gevolgen van het huwelijk van 8 maart 1991, *Lovtidende A* 1995.

(ES) Código Civil 24 juli 1889.

(FR) Code Civil 21 maart 1804.

(FI) Huwelijkswet 13 juni 1929.

(IT) Il Codice Civile Italiano 16 maart 1942, *Gazzetta Ufficiale* 1942, 79.

(NL) Nieuw Burgerlijk Wetboek Boek 11 januari 1992, *Stb.* 1969, 259.

(NL) Wet van 18 april 2011 tot wijziging van de titels 6, 7 en 8 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek (aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen), *Stb.* 2011, 205.

(NL) Wet van 27 november 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering mede in verband met de evaluatie van de Wet openstelling huwelijk en de Wet geregistreerd partnerschap, *Stb.* 2013, 486.

(NL) Wet van 5 juli 1997 tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met opneming daarin van bepalingen voor het geregistreerd partnerschap, *Stb.* 1997, 324.

- (NL) Faillissementswet 30 september 1893, *Stb.* 1983, 140.
- (AT) Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch 1 juni 1811, *JGS* 1811, 946.
- (PT) Código Civil Português 25 november 1966.

RECHTSPRAAK

België

- Cass. 17 mei 1962, *RW* 1962-63, 839.
- Kh. Antwerpen 12 januari 1983, *RW* 1983-84, 382.
- Luik 23 oktober 1986, *Rec. gén. enr. not.*, nr. 22.603.
- Cass. 27 november 1987, *RW* 1988-89, 297.
- Brussel 12 februari 1992, *Rev. Prat. Soc.* 1993, 267.
- Cass. (1ste kamer) 13 april 1995, *RW* 1997-98, 25.
- Gent 13 oktober 1995, *TRV* 1996, 117.
- Brussel 27 februari 2001, *RW* 2001-02, 844.
- Gent 27 mei 2004, *TBBR* 2006, 372-380.
- Gent 25 november 2004, *NjW* 2005, 805.
- Brussel 2 maart 2005, *TRV* 2006, 249.
- Cass. (3de kamer) 19 maart 2007, *T.Not.* 2009, afl. 1, 47-54.
- Cass. 17 september 2007, *NJW* 2007, 797-799.
- Cass. (1ste kamer) 22 november 2007, *RW* 2008-09, afl. 21, 869.
- Rb. Hasselt 15 april 2008.
- Antwerpen 18 december 2008, *TRV* 2010, 57-58.

Nederland

- HR 21 januari 1944, *NJ* 1944-45, 120.

HR 19 oktober 1990, *NJ* 1992, 129.

's-Gravenhage 22 november 2006, *NJF* 2007, 71.

RECHTSLEER

Boeken

België

BALLON, G.L., GEENS, K., STUYCK, J. en TERRY, E., *Inleiding tot het economisch recht*, Mechelen, Kluwer, 2007, 130.

BARBAIX, R. en VERBEKE, A.L., *Beginnelsen relatievermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 277 p.

BARBAIX, R., "De vermogensrechtelijke solidariteit tussen gehuwde en samenwonende partners: grenzen en mogelijkheden" in CBR (ed.), *Samenlevingsvormen & recht. Huwelijk, wettelijk en feitelijk samenwonen*", Antwerpen, Maklu, 2012, 28 p.

BAUGNIET, N. en VAN DEN EYNDE, P., "Séparation de biens pure et simple: clauses relatives aux charges du mariage ou droits de créance" in J-L RENCHON en N. BAUGNIET (eds.), *Trente ans après la réforme des régimes matrimoniaux*, Brussel, Bruylant, 2007, 337 p.

BRAECKMANS, H. en HOUBEN, R., *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 924 p.

CASMAN, H. en ALOFS, E., "Het nieuw samengesteld gezin in het Belgisch familiaal vermogensrecht van 1804 tot nu: de wetgever heen en weer geslingerd tussen partner en kroost" in D. De RUYSSCHER en E. ALOFS, *Het nieuw samengesteld gezin: recht en geschiedenis. Blended families: law and history*, Antwerpen, Maklu, 2014, 188 p.

CASMAN, H., "Art. 1398 BW" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/III.1, Mechelen, Kluwer, 1996, 3p.

CASMAN, H., "Art. 1406-1407 BW" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/III.5, Mechelen, Kluwer, 1997, 10 p.

CASMAN, H., "Art. 1452-1456 BW" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/IV.2, Mechelen, Kluwer, 2009, 16 p.

CASMAN, H., "Art. 1466-1469 BW" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/V.2., Mechelen, Kluwer, 1997, 20 p.

CASMAN, H., "Contractuele vrijheid" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 1^e band/II.1, Mechelen, Kluwer, 2009, 10 p.

- CASMAN, H., "De insolvente persoon in zijn gezinssituatie. Vermogensrechtelijke aspecten" in XXXIste POSTUNIVERSITAIRE CYCLUS WILLY DELVA, *Insolventierecht 2004-2005*, Mechelen, Kluwer, 2006, 588 p.
- CASTELEIN, C. en MAELFAIT, A., *Ongehuwd samenwonen*, Mechelen, Kluwer, 2003, 129 p.
- COUSSEMENTN P. en TISON, M., "Oprichtersaansprakelijkheid" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, afl. 4, I.2, 46 p.
- DE PAGE, P., *Le régime matrimonial*, Brussel, Bruylant, 2008, 395 p.
- DE VROEDE, P. en GORUS, J., *Inleiding tot het recht*, Mechelen, Kluwer, 2007, 332 p.
- DE WULF, C., BAELN J. en DEVOS, S., *Notarieel familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 1341 p.
- DE WULF, C., *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2002, 886 p.
- DE WULF, C., *Notarieel Familierecht en familiaal vermogensrecht*, Mechelen, Kuwer, 2011, 1374 p.
- DE WULF, H., "Concernrechtelijke aansprakelijkheid" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS en M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig Handboek Vennootschap en Aansprakelijkheid*, III.5, Mechelen, Kluwer, 2002, 54 p.
- DECLERCK, C., "Secundair huwelijksvermogensstelsel" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2011*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 47 p.
- DELAHAYE, B. en TAINMONT, F., *La cohabitation légale*, Brussel, Larcier, 2013, 181 p.
- DELIEGE, A., "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensrecht*, 3e band/TXIV.2, Mechelen, Kluwer, 1999, 48 p.
- DELIEGE, A., "De verhouding tussen de beslissing om te ondernemen en het huwelijksvermogensstelsel" in H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, 3^e band/TXIV.3, Mechelen, Kluwer, 1999, 30 p.
- DU MONGH, J. en DECLERCK, C., "Actualia familiaal vermogensrecht capita selecta" in G. STESSENS, J. DU MONGH, C. DECLERCK, F. SWENNEN, C. PERSYN, A. VAN OEVELEN, H. VANHEES, C. VAN SCHOUBROECK en A. DE GRAEVE, *CBR Jaarboek 2004-2005*, Antwerpen, Maklu, 2005, 577 p.
- FELTKAMP, R., SIMONS, E., STOOP, J. en VAN TONGELEN, W., "De aandeelhouder" in A. VAN OEVELEN, P. ERNST, A. FRANÇOIS en M. VAN PASSEL (eds.), *Bestendig handboek vennootschap en aansprakelijkheid*, I.3, Mechelen, Kluwer, 2007, 92 p.
- GEINGER, H. en HEIJERICK, N., *Inleiding tot het vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2009, 264 p.
- GERLO, J., *Handboek voor familierecht. Huwelijksvermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2004, 344 p.

GOOVAERTS, J.L. en PUTZEYS, G., *Rechtsverhoudingen tussen echtgenoten*, Eeklo, P. De Baets, 1983, 691 p.

GUNZBURG, N., *Het huwelijkscontract. Rechtsleer en rechtspraak in België en in Frankrijk*, Antwerpen, De Sikkel, 1948, 378 p.

HEYVAERT, A., *Het personen- en gezinsrecht ont(k)leed*, Gent, Mys & Breesch, 2001, 475 p.

KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT, *Huwelijk. De notaris luistert, geeft raad en tekent mee*, Brussel, P. Verhaegen, 2013, 26 p.

KONINKLIJKE FEDERATIE VAN HET BELGISCH NOTARIAAT, *Vennootschappen. De notaris luistert, geeft raad en tekent mee*, Brussel, P. Verhaegen, 2011, 46 p. en www.notaris.be/admin/files/assets/subsites/6/documenten/1302617966_vennootschappen---april-2011.pdf.

MASSAGER, N., *Les bases du droit civil - Tome I. Droit familial, régimes matrimoniaux, successions*, Limal, Anthemis, 2013, 200 p.

PINTENS, W. en VAN DER MEERSCH, B., "Het passief in het wettelijk stelsel" in W. PINTENS en B. VAN DER MEERSCH (eds.), *De wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels*, Antwerpen, Maklu, 1997, 269 p.

PINTENS, W., DECLERCK, C., DU MONGH J. en VANWINCKELEN, K., *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 1345 p.

SALENS, P., "De managementvennootschap" in *Fiscale praktijkstudies*, Mechelen, Kluwer, 2013, 245 p.

SENAEVE, P. en COENE, E., *Geregistreerd partnerschap*, Antwerpen, Maklu, 1998, 256 p.

SIMONS, E. en VAN TONGELEN, W., "Aansprakelijkheid van de aandeelhouders" in A. VAN OEELEEN, P. ERNST, A. FRANCOIS en M. VAN PASSEL, *Bestendig handboek vennootschap & aansprakelijkheid*, Mechelen, Kluwer, 2007, 43 p.

SPEYBROUCK, J., *Recht. Principes en praktijk*, Gent, Academia Press, 2007, 274 p.

SWENNEN, F., *Gezins- en familierecht in kort bestek, s.l.*, Intersentia, 2005, 261 p.

TAINMONT, F., "Le patrimoine des cohabitants et les difficultés en résultant – La cohabitation légale" in A. CULOT, J-M. DEGÉE, P. DELNOY, P. DE PAGE, I. DE STEFANI, E. DE WILDE D'ESTMAEL, L. ROUSSEAU en F. TAINMONT (eds.), *Cohabitation légale et cohabitation de fait*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2008, 198 p.

TREMMERY, J., *Samenleven of huwen?*, Kortrijk, UGA Publishers, 2010, 220 p.

TREMMERY, J., *Vereffening – verdeling tussen echtgenoten. Praktische handleiding met rekenblad*, Antwerpen, Maklu, 2007, 223 p.

VAN GYSEL, A., *Précis de droit de la famille*, Brussel, Bruylant, 2009, 914 p.

VAN MOLLE, M., "L'état du patrimoine personnel des époux dans le contrat de mariage. De l'inopposabilité de la liste des biens à l'opposabilité d'un inventaire partiel sur déclarations" in N. BAUGNIET, A. CULOT, P. DE PAGE, I. DE STEFANI, Y. LELEU, J. RENCHON, P. VAN DEN EYNDE en M. VAN MOLLE (eds.), *Le contrat de séparation des biens*, Limal, Anthemis, 2012, 191 p.

VAN QUICKENBORNE, M., "Oorzakelijk verband tussen onrechtmatige daad en schade" in *Recht en Praktijk*, Mechelen, Kluwer, 2007, 160 p.

VANDEBEEK, N., "[Het wettelijk huwelijksvermogensstelsel] Passief van de eigen vermogens en van het gemeenschappelijk vermogen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, 27 p.

VANDEBEEK, N., "Bedongen scheiding van goederen" in N. VANDEBEEK, *Het onroerend goed en het huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2011, 26 p.

VANDEBEEK, N., *Onroerend goed en huwelijksvermogen*, Mechelen, Kluwer, 2010, 586 p.

VERBEKE, A., "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen. Pleidooi voor een 'warme uitsluiting'" in K.F.B.N. (ed.), *De evolutie van de huwelijkscontracten*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 111 p.

VERBEKE, A., "Spitstechnologie omtrent huwelijkse voorwaarden" in C. CASTELEIN en L. WEYTS (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2006, 337 p.

VERBEKE, A., *Le contrat de mariage de séparation de biens. Plaidoyer pour une solution équitable*, Diegem, Kluwer, 1997, 114 p.

WYNANT, L. en SOENS, P., "Bestuurdersaansprakelijkheid. Recente evolutie" in M. DEBAENE en P. SOENS (eds.), *Aansprakelijkheidsrecht. Actuele tendensen*, Gent, Larcier, 2005, 252 p.

Nederland

DE BRUIJN, A.R., *Het Nederlandse huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 463 p.

LUIJTEN, E.A.A., "De gemeenschap van goederen" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 15 p.

LUIJTEN, E.A.A., "Schulden van echtgenoten en afstand van de gemeenschap" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 16 p.

MOONS, H., *Bestaat er zoiets als verknochte schulden?*, www.dejongmoons.nl/blog/95-bestaat-er-zoiets-als-verknochte-schulden (consultatie 25 oktober 2014).

SCHRAMA, W.M., "Relatievermogensrecht voor ongehuwde samenlevers" in F. SCHONEWILLE (ed.), *Relatievermogensrecht geschetst*, Nijmegen, Ars Aequi, Libri, 2011, 24 p.

VAN DER BURGHT, G., *Kort overzicht van het huwelijksvermogensrecht*, Deventer, Kluwer, 2003, 124 p.

VAN MOURIK, M.J.A. en NUYTINCK, A.J.M., *Personen- en familierecht, huwelijksvermogensrecht en erfrecht*, Deventer, Kluwer, 2012, 446 p.

VAN RIEMSDIJK, A.M., *Scheiden in Nederland. Gids bij een juridisch, menselijk en zakelijk proces*, Apeldoorn, Maklu, 2011, 262 p.

Tijdschriften

België

BOVEN, C., *Vermogensplanning voor feitelijk samenwonenden*, onuitg., nieuwsbrief, http://advocatenbureau-gevaco.be/juridische-info/p/nieuwsbrief_29_vermogensplanning_voor_feitelijk_samenwonenden/.

BRAECKMANS, H. en VAN BAEL, J., "De éénpersoonsvennootschap met beperkte aansprakelijkheid", *RW* 1987-88, 553-566.

CLOTTENS, C., "Editoriaal. Bescherming van het privévermogen van de ondernemer", *TRV* 2012, afl. 4, 239-240.

DE WULF, C., "De scheiding van goederen met een verrekenbeding. Een ideale formule tegen de koude uitsluiting?", *T. Not.* 2012, afl. 4, 200-228.

DECLERCK, C., "Koude uitsluiting: hervormen of afschaffen?", *T. Fam.* 2012, afl. 2, 30-31.

DU MONGH, J., SAMOY, I., ALLAERTS, V., "Overzicht van rechtspraak (2000-2007). De feitelijke samenwoning", *T.Fam.* 2008, afl. 1, 4-43.

FORDER, C., "Ongehuwd samenwonen en vermogensrecht: een waaier van mogelijkheden", *TEP* 2006, afl. 5, 331-365.

GEENS, K., DENEFF, M., HELLEMANS, F., TAS, R. en VANANROYE, J., "Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen (1992-1998)", *TPR* 2000, 99-612.

LELEU, Y., "De vermogensrechtelijke gevolgen van de wettelijke samenwoning. Commentaar bij de virtuele wet van 23 november 1998", *Not. Fisc. M.* 1999, 123-134.

LIEVENS, J., "Artikel 63ter en de aansprakelijkheid van de feitelijke bestuurder", *TRV* 1989, 55-56.

PINTENS, W., DECLERCK, C. en ALLAERTS, V., "Stelsels van scheiding van goederen", *TPR* 2010, afl. 3, 1547-1566.

RUYSSVELDT, J., "Inbreng van een goed in een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen tussen wettelijk samenwonenden", *Registratierechten* 2010, afl. 3, 7-10.

VAN BAEL, J., "Het huwelijkscontract van scheiding van goederen met een toegevoegd 'intern gemeenschappelijk vermogen'. Ceci n'est pas un régime matrimonial", *T. Not.* 2010, afl. 5, 224-248.

VAN GEEL, A. en DECLERCK, C., "Actuele planningstechnieken in vraag gesteld", *Not. Fisc. M.* 2011, afl. 7, 178-198.

VERBEKE, A., "Scheiding van goederen en onverdeeldheden. Over de rechtsgeldigheid van een TIGV", *T. Not.* 2011, afl. 4, 179-192.

VINCK, B., "Overzicht van rechtspraak (2000-2012). De wettelijke samenwoning", *T. Fam.* 2012, afl. 9, 196-206.

WUYTS, T., "Wettelijke samenwoning", *NJW* 2014, afl. 299, 242-257.

Websites

X, *Koppels in Europa. De wet voor koppels in de 27 EU-lidstaten*, <http://www.coupleseurope.eu/nl> (consultatie 12 september 2014).

X., *Wat houdt wettelijk samenwonen in?*, <http://www.notaris.be/faq/algemeen/wat-houdt-wettelijk-samenwonen-in/12/15/1> (consultatie 22 november 2014).

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
De beroepsschulden in de verschillende samenlevingsvormen

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2015**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Lemmens, Ine

Datum: **4/01/2015**